

Sprawozdanie
z działalności
urzędów górniczych
w 2012 roku

Katowice 2013

Spis treści

Przedmowa Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego	1
I. Podstawa prawna działalności i główne zadania urzędów górniczych	3
II. Zakres podmiotowy nadzoru kontroli	4
1. Realizacja celów operacyjnych i zadań urzędów górniczych w roku 2012	5
1.1. Poziom strategiczny	5
1.2. Poziom operacyjny	6
1.3. Poziom planów pracy	11
1.4. Podsumowanie procesu planistycznego w 2012 r.	11
2. Działalność podstawowa urzędów górniczych	12
2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych	12
2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych	12
2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń	13
2.3.1. Materiały wybuchowe stosowane w górnictwie	13
2.3.2. Oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego	13
2.3.3. Odstępstwa od przepisów	13
2.3.4. Pozwolenia budowlane	14
2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorcę	14
2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska	16
2.5.1. Uzgadnianie granic obszarów górniczych i terenów górniczych	16
2.5.2. Uzgadnianie koncesji	17
2.5.3. Opiniowanie projektów zagospodarowania złoża	17
2.5.4. Uzgadnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	18
2.5.5. Opiniowanie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	18
2.5.6. Uzgadnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania na terenach górniczych	18
2.5.7. Opiniowanie projektów zadań proekologicznych w górnictwie	19
2.5.8. Opiniowanie kierunków rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górniczą	19
2.5.9. Ograniczenie szkodliwych oddziaływań górnictwa na środowisko	20
2.5.10. Ochrona obiektów budowlanych na terenach górniczych i pogórnicznych	21
2.5.11. Ochrona zasobów złóż kopalin	22
2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień	23
2.7. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	24
2.8. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych i dochodzenia powypadkowe	26
2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i zatrzymane roboty	29
2.10. Działalność represyjna	31
2.11. Działalność komisji powoływanych przez Prezesa WUG	34
2.12. Nadzór nad szkoleniami w górnictwie	36
2.13. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie	37
2.14. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna	38
2.15. Rozpatrywanie skarg i wniosków	38
3. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach z tytułu szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego	40
4. Działalność legislacyjna	40
4.1. Opracowanie projektów aktów normatywnych	40
4.2. Opiniowanie projektów aktów normatywnych i innych dokumentów rządowych oraz projektów aktów prawa Unii Europejskiej	40
5. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami	41
6. Współpraca z zagranicą, integracja europejska	43
7. Działalność informacyjna i wydawnicza	45
8. Zarządzanie w urzędach górniczych	46
8.1. Zatrudnienie w urzędach górniczych	46
8.2. Realizacja budżetu urzędów górniczych	46
9. Mapy	48

Przedmowa Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego

Szanowni Państwo,

Coroczne Sprawozdanie z działalności urzędów górniczych to ważne podsumowanie dokonań nadzoru górniczego za 12 miesięcy pracy. Rok 2012 był rokiem wyjątkowym dla urzędów górniczych nie tylko z powodu 90-tej rocznicy powstania nadzoru górniczego. Upłynął on także pod znakiem wielu zmian prawnych i organizacyjnych.

Pamiętając o przeszłości, gros naszej uwagi i energii w działaniu kierujemy jednak na teraźniejszość. Od początku 2012 r. obowiązuje nowa ustawa Prawo geologiczne i górnicze. W ustawie znalazło swoje odzwierciedlenie dążenie nadzoru górniczego do rozszerzenia tradycyjnego katalogu działań nadzorczych i kontrolnych o nowe funkcje administracji publicznej, oparte na zasadzie współpracy z podmiotami nadzorowanymi, która czasami okazuje się co najmniej tak samo skuteczna, jak kary, nakazy i polecenia. W ustawie Prezes WUG otrzymał szerokie możliwości działania o charakterze promocyjnym i informacyjnym, może inicjować prace naukowo-badawcze w dziedzinie górnictwa oraz podejmować przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia, wdrożenia postępu technicznego w górnictwie i ograniczenia oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko. Zarazem tam, gdzie edukacja i zachęcanie do wdrażania dobrych praktyk okażą się nieskuteczne, możemy zastosować, szerszy niż dotychczas, katalog uprawnień władczych, obejmujący również kary pieniężne. Taka konstrukcja Prawa geologicznego i górniczego daje nam lepsze możliwości działania na rzecz bezpieczeństwa w górnictwie. Jest to tym bardziej ważne, że zakres podmiotowy nadzoru górniczego jest bardzo rozległy. Nadzorujemy ponad 7000 zakładów górniczych, w których pracuje ponad 210 tysięcy pracowników. Górnictwo pozostaje nadal jedną z podstawowych gałęzi gospodarki narodowej.

Po wejściu w życie nowej ustawy zreorganizowany został system komisji, powoływanych przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w celu opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych. Liczba tych komisji została zmniejszona z 8 do 5, a zakres działania poszczególnych komisji ma charakter interdyscyplinarny.

Kontynuujemy nasze wysiłki w zakresie propagacji dobrych praktyk w górnictwie. Staramy się uatrakcyjnić przekaz tych treści promocyjnych poprzez zamieszczanie filmów instruktażowych i multimedialnych prezentacji.

Od kilku lat istotnym wymiarem naszej działalności edukacyjnej stały się konkursy mające na celu podniesienie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń bezpieczeństwa pracy w górnictwie i nagradzające tych, którzy mogą pochwalić się sukcesami w podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa pracy. Jednym z takich przedsięwzięć jest, organizowany po raz pierwszy w 2012 roku, przy współpracy z Fundacją Bezpieczne Górnictwo im. prof. W. Cybulskiego, konkurs fotograficzny „Górnictwo z zasadami”, będący elementem obchodów 90-lecia polskiego nadzoru górniczego. Wydarzenie to miało zasięg ogólnopolski, a jego celem była promocja szeroko rozumianego bezpieczeństwa w górnictwie, przestrzegania zasad BHP, stosowania środków ochrony indywidualnej, a także bezpiecznej obsługi maszyn i urządzeń.

Po raz trzeci już WUG i Fundacja „Bezpieczne Górnictwo” zorganizowały konkurs „Bezpieczny Oddział”. W tym przedsięwzięciu przyznaje się oddziałom zakładów górniczych wyróżnienia za szczególne osiągnięcia i zaangażowanie w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Przez cały sprawozdawczy rok byliśmy aktywnymi uczestnikami wielu konferencji, sympozjów i narad, których przedmiotem były zagadnienia poprawy bezpieczeństwa i postępu technicznego w przemyśle górniczym. Wyższy Urząd Górniczy przy współpracy z Głównym Instytutem Górnictwa i Zarządem Głównym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa jest organizatorem corocznej konferencji „Problemy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w polskim górnictwie”. W obradach uczestniczą przedstawiciele środowiska górniczego z całej Polski.

Również z inicjatywy WUG rozszerzono zakres tematyczny strategicznego projektu badawczego „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach”, największego przedsięwzięcia naukowego w zakresie bezpieczeństwa pracy w przemyśle wydobywczym, efektu starań nadzoru górniczego o zwiększenie wsparcia nauki dla górnictwa. Projekt ten sfinansowano ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Liczbę tematów realizowanych w ramach projektu zwiększono z ośmiu do dwunastu.

Udało nam się w mijającym roku poszerzyć krąg instytucji z którymi nawiązujemy bliską współpracę na szerokim forum międzynarodowym. 14 września w Doniecku kierownictwo WUG podpisało Deklarację o współpracy pomiędzy Wyższym Urzędem Górniczym a Państwową Służbą Nadzoru Górniczego i Bezpieczeństwa Przemysłowego Ukrainy. Deklaracja ta reguluje współpracę między polskim i ukraińskim nadzorem górniczym w zakresie

wymiany informacji dotyczącej aktów prawnych regulujących obowiązki i kompetencje organów nadzoru górniczego, poważniejszych zdarzeń, awarii i wypadków, nowych rozwiązań technicznych w górnictwie oraz ważniejszych doświadczeń w działalności organów nadzoru górniczego.

Trwają i pogłębiają się robocze kontakty WUG z organami nadzoru górniczego w innych krajach. W minionym roku mieliśmy możliwość podzielenia się naszymi doświadczeniami z reprezentantami nadzoru górniczego Albanii, Wietnamu i Republiki Federalnej Niemiec.

Z satysfakcją odnotowaliśmy, że trzeci rok z rzędu zmniejsza się liczba wypadków ogółem w przemyśle wydobywczym, w minionym roku obserwowaliśmy również spadek wypadków ciężkich. Niestety wciąż jeszcze nie ubywa ofiar śmiertelnych.

Naszym podstawowym celem, niezmiennym od wielu lat, pozostaje zmniejszenie liczby wypadków w górnictwie, zarówno tych spowodowanych błędem człowieka, jak i tych będących skutkiem przyczyn naturalnych i technicznych. W wieloletniej „Strategii działania urzędów górniczych” są to cele priorytetowe, które zamierzamy osiągnąć w drodze doskonalenia działalności kontrolnej urzędów górniczych.

Szczególną uwagę będziemy również przykładać do takich kwestii, jak oddziaływanie górnictwa na środowisko, szkody górnicze, funkcjonowanie w kopalniach układów transportowych, nielegalna eksploatacja kopalni oraz nadzór nad prowadzonymi w Polsce robotami geologicznymi wykonywanymi w celu poszukiwania niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego.

Jednym z naszych celów strategicznych jest znoszenie barier administracyjnych, w tym w obszarze poszukiwania i wydobywania węglowodorów. Przedstawiliśmy propozycję deregulacji kwalifikacji osób dozoru i kierownictwa oraz osób wykonujących czynności specjalistyczne w ruchu zakładu górniczego. Działając komplementarnie postulujemy zarazem uproszczenie przepisów dotyczących wyrobów dopuszczanych do stosowania w górnictwie oraz w zakresie stosowania środków strzałowych. Usuwając przeszkody biurokratyczne, stojące przed przedsiębiorcami poszukującymi i wydobywającymi węglowodory, zarazem poddajemy ich działalność szczególnemu nadzorowi, gdy chodzi o zapewnienie bezpieczeństwa pracy i prawidłowego stosowania techniki górniczej.

Dokonując podsumowania naszej działalności w 2012 roku jestem przekonany, że polski nadzór górniczy jest przygotowany, by zmierzyć się z wyzwaniami przyszłości.

Piotr Litwa

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego

I. Podstawa prawna działalności i główne zadania urzędów górniczych

Organy nadzoru górniczego, wypełniając powierzoną im misję społeczną określoną jako dążenie do poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia górników, optymalnego zagospodarowania złóż kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko. Zadania nadzoru górniczego w 2012 roku wykonywane były przez Wyższy Urząd Górniczy, Specjalistyczny Urząd Górniczy (SUG – którego właściwość miejscowa obejmuje cały kraj) i 10 okręgowych urzędów górniczych (OUG):

- Okręgowy Urząd Górniczy w Gliwicach,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Kielcach,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Krakowie,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Krośnie,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Rybniku,
- Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie,
- Okręgowy Urząd Górniczy we Wrocławiu.

Wyższy Urząd Górniczy, okręgowe urzędy górnicze i Specjalistyczny Urząd Górniczy realizują zadania określone przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981 oraz z 2013 r. poz. 21) oraz innymi przepisami. Sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych wydobywających kopaliny, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego,
- ratownictwa górniczego,
- gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania,
- ochrony środowiska, w tym zapobiegania szkodom górniczym,
- budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej.

Ponadto sprawują nadzór i kontrolę nad:

- podmiotami zawodowo trudniącymi się ratownictwem górniczym,
- podmiotami wykonującymi w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładu górniczego,
- wykonywaniem robót geologicznych, o których mowa w art. 86 Prawa geologicznego i górniczego (dalej: Pgg),
- szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub wykonujących roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg,
- zakładami prowadzącymi roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej.

Jednym z nowych obowiązków jakie ustawa Pgg nałożyła na organy nadzoru górniczego jest wydawanie decyzji administracyjnych w przypadku stwierdzenia wykonywania działalności bez wymaganej koncesji w zakresie poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin, wydobywania kopalin ze złóż lub podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji albo podziemnego składowania odpadów.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego jest organem administracji rządowej nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska. Prezes WUG w szczególności:

- jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do dyrektorów okręgowych urzędów górniczych oraz dyrektora SUG, a także sprawuje nadzór nad ich działalnością;
- powołuje, w drodze zarządzenia, komisje do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, a także może powoływać inne stałe lub doraźne kolegialne organy doradcze i opiniodawcze, określając ich nazwę, skład, zakres zadań oraz tryb pracy;
- gromadzi i archiwizuje dokumentację mierniczo-geologiczną zlikwidowanych zakładów górniczych oraz udostępnia ją, na zasadach i w sposób określony w odrębnych przepisach;
- jest wyspecjalizowanym organem kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności, w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego;
- prowadzi działalność promocyjną i informacyjną w zakresie związanym z zadaniami organów nadzoru górniczego;
- inicjuje prace naukowo-badawcze oraz inicjuje i podejmuje przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia w górnictwie, wdrożenia postępu technicznego w dziedzinie górnictwa, racjonalnej gospodarki złożami kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko;

- ustala kierunki i wytyczne działania urzędów górniczych, a także może wydawać dyrektorom okręgowych urzędów górniczych oraz dyrektorowi SUG polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności oraz żądać od nich informacji będących w ich posiadaniu;
- dokonuje kompleksowego sprawdzenia i oceny stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, stanu ratownictwa górniczego oraz innych zagadnień związanych z prowadzeniem ruchu zakładów górniczych, a także przedkłada właściwym organom informacje, opinie i wnioski w tej dziedzinie;
- sporządza roczne sprawozdania z działalności urzędów górniczych.

Prezes WUG wydaje decyzje w m.in. sprawie:

- dopuszczania wyrobów do stosowania w zakładach górniczych,
- zezwoleń na odstępstwo od obowiązujących przepisów.

Dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych mocą decyzji administracyjnych:

- wydają zezwolenia na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym obiektów, maszyn i urządzeń określonych w przepisach wydanych na podstawie ustawy,
- wydają zezwolenia na przechowywanie i używanie sprzętu strzałowego w zakładach górniczych,
- wydają pozwolenia na nabywanie lub przechowywanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego oraz na używanie środków strzałowych w zakładach górniczych,
- zatwierdzają plany ruchu zakładów górniczych.

Dla zapewnienia wykwalifikowanej kadry dla prowadzenia ruchu zakładów górniczych, organy nadzoru górniczego stwierdzały kwalifikacje osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych, mierniczych górniczych, geologów górniczych i geofizyków górniczych oraz osób kierownictwa w podmiotach zawodowo trudniących się wykonywaniem czynności w zakresie ratownictwa.

II. Zakres podmiotowy nadzoru kontroli

Według stanu na 31.12.2012 r. nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objętych było 7124 zakładów górniczych, w tym 141 wydobywających kopaliny objęte własnością górniczą i 6983 objętych prawem własności nieruchomości gruntowej.

Spośród tych zakładów górniczych należy wymienić:

- 40 podziemnych zakładów górniczych, w tym:
 - 31 kopalni węgla kamiennego,
 - 1 kopalnia węgla kamiennego w budowie,
 - 3 kopalnie rud miedzi,
 - 2 kopalnie rud cynku i ołowiu, w tym 1 zakład w likwidacji,
 - 1 kopalnia soli,
 - 1 zakład górniczy wydobywający gliny ceramiczne,
 - 1 zakład górniczy wydobywający gips i anhydryt;
- 6 999 odkrywkowych zakładów górniczych, w tym:
 - 16 zakładów objętych własnością górniczą (wśród nich 12 kopalń węgla brunatnego i 1 kopalnia siarki w likwidacji),
 - 6983 zakładów objętych prawem własności nieruchomości gruntowej;
- 77 otworowych zakładów górniczych, w szczególności:
 - 7 zakładów górniczych ropy i gazu, w tym 74 kopalnie ropy naftowej i/lub gazu ziemnego, 1 kopalnia morska i 7 podziemnych magazynów gazu,
 - 2 kopalnie soli, w tym 1 zakład w likwidacji,
 - 2 kopalnie siarki, w tym 1 zakład w likwidacji,
 - 61 zakładów górniczych wydobywających wody lecznicze, termalne i solanki,
 - 3 zakłady górnicze eksploatujące metan z pokładów węgla,
 - 1 podziemny magazyn gazu (oraz 1 zakład w budowie),
 - 1 podziemne składowisko odpadów;
- 8 zakładów wykonujących roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej.

Nadzorem i kontrolą objętych było również 267 zakładów wykonujących prace geologiczne. Ponadto nadzorowano 3450 podmiotów gospodarczych wykonujących, w zakresie swej działalności zawodowej, powierzone im czynności w ruchu zakładów górniczych, zatrudniające ogółem 50 020 pracowników. Nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objęte były również jednostki organizacyjne trudniące się szkoleniem pracowników oraz 4 podmioty wykonujące czynności ratownictwa górniczego.

We wszystkich nadzorowanych zakładach i podmiotach gospodarczych zatrudnionych było 213 486 pracowników, z czego 136 895 pracowników w czynnych kopalniach węgla kamiennego.

1. Realizacja celów operacyjnych i zadań urzędów górniczych w roku 2012

Rok 2012 był kolejnym rokiem, w którym realizowano „Strategię działania urzędów górniczych na lata 2010–2014”. Strategia jest wspólna dla wszystkich urzędów górniczych. W strategii tej określono 14 celów strategicznych, które nadzór górniczy zamierza osiągnąć do końca 2014 r. Cele te dotyczą zasadniczo podniesienia poziomu bezpieczeństwa w polskich kopalniach oraz, jako elementu kompatybilnego, zwiększenia sprawności działania nadzoru górniczego.

Rozwinięcie i uszczegółowienie celów sformułowanych w strategii na rok 2012 stanowił dokument „Cele operacyjne i zadania urzędów górniczych na rok 2012”. Ogólne cele strategiczne zostały rozpisane na poszczególne cele operacyjne i zadania operacyjne, przypisane poszczególnym komórkom organizacyjnym.

Przy konstrukcji planu operacyjnego zastosowano metodologię strategicznej karty wyników. Jest ona zwana również zrównoważoną kartą wyników i opiera się na przekonaniu, że należy skłaniać organizacje do większej koncentracji na realizacji celów strategicznych. Dzięki karcie wyników ogólną wizję strategiczną można przełożyć na działania operacyjne i cele indywidualne, zrozumiałe dla pracowników na wszystkich poziomach organizacji. Karta określa związki między inwestycjami w rozwój urzędu, poprawą efektywności procesów, a wynikami finansowymi. Karta wyników mierzy dokonania organizacji w sposób zrównoważony obserwując je z czterech perspektyw:

1. finansowej,
2. klienta,
3. procesów wewnętrznych,
4. rozwoju.

Do każdego celu przyporządkowano przynajmniej jeden miernik wykonania, który pozwala na precyzyjne określenie, w jakim stopniu dany cel został osiągnięty. W celu osiągnięcia należytej przejrzystości każdy cel został zapisany na osobnej karcie, w postaci tabelarycznej. W karcie każdego celu znajduje się informacja o osobach odpowiedzialnych za jego realizację, mierniki realizacji i zadania szczegółowe w ramach tego celu.

Plan operacyjny, z kolei, był podstawą do sporządzenia rocznych planów pracy okręgowych urzędów górniczych, specjalistycznego urzędu górniczego oraz komórek organizacyjnych Wyższego Urzędu Górniczego. W planach pracy określono konkretne czynności do wykonania, tak aby zrealizować adekwatne zadania operacyjne. Odrębną część planów pracy stanowiły zadania własne komórek/urzędów, wykraczające poza realizację planu operacyjnego, lecz niesprzeczne z nim i zgodne z ogólną strategią urzędów górniczych.

System planowania strategicznego urzędów górniczych jest zatem trzystopniowy:

1. pięcioletnia strategia urzędów górniczych,
2. roczny plan operacyjny, zawierający cele, mierniki i zadania na poziomie operacyjnym (określono również dodatkowe progi satysfakcji dla większości mierników do końca strategii, tj. do końca 2014 r.)
3. roczne plany pracy komórek organizacyjnych i terenowych urzędów górniczych.

W ten sposób uczyniono zadość ogólnej zasadzie planowania strategicznego, by strategia odzwierciedlała zbiorcze poglądy wyższego kierownictwa wszystkich części organizacji i była skonsultowana z personelem. Innym wymogiem jest, aby plany strategiczne były tak skonstruowane, by dały się przełożyć na indywidualne zadania w codziennej pracy poszczególnych pracowników. Po przeczytaniu strategii każdy pracownik winien rozumieć, jaka w niej jest jego rola i czego się po nim oczekuje. Ten cel został osiągnięty dzięki uszczegółowieniu celów strategicznych w planie operacyjnym i planach pracy. W planach pracy zadania, wynikające z realizacji strategii, przypisane są konkretnym pracownikom.

Planowanie działalności w urzędach górniczych opracowano zgodnie ze standardami określonymi i ogłoszonymi przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych na podstawie art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

1.1. Poziom strategiczny

Urzędy górnicze realizują następujące cele strategiczne:

- Cel 1. Ograniczenie liczby wypadków spowodowanych czynnikiem ludzkim
- Cel 2. Ograniczenie liczby wypadków i niebezpiecznych zdarzeń w związku z wyrobami stosowanymi w górnictwie
- Cel 3. Skuteczne przeciwdziałanie katastrofom górniczym
- Cel 4. Ograniczenie skali chorób zawodowych w górnictwie
- Cel 5. Skuteczne egzekwowanie przepisów prawa w dziedzinie bhp w górnictwie
- Cel 6. Dostosowanie rozwiązań prawnych do potrzeb skutecznego zarządzania bhp w górnictwie
- Cel 7. Utrzymanie sprawności służb ratownictwa górniczego

- Cel 8. Skuteczne egzekwowanie przepisów prawa w dziedzinie gospodarowania złożami kopalin
 Cel 9. Ograniczenie zjawiska nielegalnej eksploatacji kopalin
 Cel 10. Ograniczenie szkodliwego oddziaływania górnictwa na środowisko
 Cel 11. Racjonalne planowanie przestrzenne na terenach górniczych i pogórnich
 Cel 12. Zapewnienie bezpieczeństwa i efektywności nowych technologii węglowych
 Cel 13. Stworzenie warunków efektywnego funkcjonowania podziemnych magazynów gazu
 Cel 14. Racjonalizacja przepisów prawa oraz doskonalenie jakości usług świadczonych przez urzędy górnicze

Cele strategiczne nie posiadają własnych mierników. Ich realizacja jest mierzona poprzez realizację celów i zadań operacyjnych. Zatem osiągnięcie zamierzonych progów satysfakcji mierników celów operacyjnych i wykonanie zadań operacyjnych poszczególnych planów operacyjnych w latach 2010–2014 będzie równoznaczne z osiągnięciem celów strategicznych.

1.2. Poziom operacyjny

W roku 2012 plan operacyjny składał się z 8 celów w perspektywie klienta, 8 celów w perspektywie procesów wewnętrznych, 2 celów w perspektywie finansowej oraz 3 celów w perspektywie doskonalenia i rozwoju (razem 21 celów). Cele operacyjne były mierzone za pomocą 60 mierników (z tym, że 11 mierników posiadało próg satysfakcji określony wyłącznie dla 2014 roku). Mierniki celów operacyjnych należały do 3 kategorii:

1. mierniki rosnące (im większa wartość miernika, tym lepiej)
2. mierniki malejące (im mniejsza wartość miernika, tym lepiej)
3. mierniki oscylujące (im bliższy pewnej wartości jest miernik, tym lepiej).

Do celów operacyjnych przypisano łącznie 82 zadań operacyjnych.

Zestawienie wykonania planu operacyjnego w 2012 r. ujęto w poniższej tabeli:

Tabela 1.2.1. Wykonanie celów i zadań operacyjnych w 2012 roku

Kod	Nazwa celu/miernika/zadania	Stopień realizacji (%)
F1/12	Aplikacja o środki finansowe ze źródeł zewnętrznych	100,00
F1/12/M1	Złożone wnioski aplikacyjne	100,00
F1/12/Z1	Opracowanie wniosku do NFOŚ dot, doposażenia w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji	100,00
F1/12/Z2	Złożenie wniosku i zawarcie umowy z ZUS w zakresie działań prewencyjnych	100,00
F2/12	Efektywne wydatkowanie środków finansowych w urzędach górniczych	100,00
F2/12/Z1	Realizacja czynności doradczych dot. wykorzystania założeń budżetu zadaniowego dla potrzeb urzędu	100,00
F2/12/Z2	Wytypowanie obszarów w obrębie których dokonywana będzie klasyfikacja kosztów	100,00
F2/12/Z3	Opracowanie wstępnych założeń dot. zakresu prezentowania kosztów w wytypowanych obszarach	100,00
F2/12/Z4	Stworzenie pełnego opisu procesu obejmującego podział na zadania, przypisanie oraz ewidencję kosztów	100,00
F2/12/Z5	Wypracowanie i określenie limitów wydatków w poszczególnych obszarach dla nowych okresów budżetowych	100,00
K1/12	Zmniejszenie liczby wypadków spowodowanych czynnikiem ludzkim	103,23
K1/12/M1	Procent wypadków spowodowanych czynnikiem ludzkim w stos. do 2010	105,02
K1/12/M2	Procent podziemnych ZG w których przeprowadzono spotkania z zakresu BHP	120,78
K1/12/Z1	Realizacja planu spotkań z pracownikami podziemnych ZG uwzględniających problematykę „czynnika ludzkiego”	100,00
K1/12/Z2	Realizacja planu spotkań z ZSIP-ami w zakładach górniczych	100,00
K1/12/Z3	Przeprowadzenie spotkań z zakresu BHP dla kierowników działów BHP podziemnych ZG	100,00
K1/12/Z4	Przeprowadzenie spotkań z zakresu BHP dla kierowników działów energomechanicznych w podz. ZG (KIE wskazały 0)	100,00

K1/12/Z5	Przeprowadzenie spotkań z zakresu BHP dla przodowych brygad transportowych w podz. ZG	100,00
K1/12/Z6	Realizacja planu spotkań z pracownikami odkrywkowych i otworowych ZG	100,00
K2/12	Zmniejszenie liczby wypadków w związku ze stosowaniem wyrobów	120,00
K2/12/M1	Procent niebezpiecznych zdarzeń i wypadków – nieprawidłowa eksploatacja maszyn	300,00
K2/12/M2	Zorganizowanie seminariów dot. poprawy BHP przy eksploatacji urządzeń transportowych	100,00
K2/12/M3	Publikacje dotyczące bezpiecznego stosowania maszyn i urządzeń	100,00
K2/12/Z1	Przeprowadzenie spotkań z jednostkami rzeczoznawczymi	100,00
K2/12/Z2	Analiza przyczyn wypadków związanych ze stosowaniem wyrobów	100,00
K2/12/Z3	Przeprowadzenie seminariów dot. poprawy BHP przy eksploatacji urządzeń transportu	100,00
K2/12/Z4	Opracowanie tematyki i harmonogramu spotkań z pracownikami podziemnych ZG dot. czynnika ludzkiego przy eksploatacji urządzeń transportu	100,00
K2/12/Z5	Przeprowadzenie spotkań z pracownikami podziemnych ZG – czynnik ludzki związany z urządzeniami	100,00
K2/12/Z6	Kontrola znajomości zasad eksploatacji urządzeń budowy przeciwwybuchowej	100,00
K2/12/Z7	Kontrola zasad projektowania i opracowywania układów transportu	100,00
K3/12	Zmniejszenie liczby niebezpiecznych zdarzeń, w związku z którymi prowadzono akcję ratowniczą	140,00
K3/12/M1	Liczba zdarzeń wynikłych z zagrożeń naturalnych	220,00
K3/12/Z1	spotkania z kierownikami działów w celu pozyskania informacji o stanie realizacji wniosków komisji powypadkowych	100,00
K3/12/Z2	Informacja o stanie realizacji wniosków komisji powypadkowych	100,00
K4/12	Egzekucja działań zmniejszających zapylenie w KWK	101,85
K4/12/M1	Procent KWK, w których skontrolowano działania dot. obniżenia zapylenia powietrza	105,56
K4/12/M2	Procent KWK, w których skontrolowano półmasks przeciwpyłowe	105,56
K4/12/Z1	Przeprowadzenie kontroli w KWK – sprawdzenie półmasek przeciwpyłowych	100,00
K4/12/Z2	Wytypowanie co najmniej 3 rejonów w kopalniach węgla kamiennego, w których stwierdzono największe przekroczenia NDS zapylenia	100,00
K4/12/Z3	Przeprowadzenie kontroli w wytypowanych rejonach kopalń węgla kamiennego w zakresie działań zmniejszających zapylenie	100,00
K4/12/Z4	Pozyskanie informacji czy kopalnie: wprowadzają nowe środki techniczne mające na celu obniżenie zapylenia i wykonują każdorazowo dodatkowe pomiary zapylenia	100,00
K5/12	Rozpoznanie potrzeb w zakresie racjonalizacji prawa dot. przemysłu wydobywczego	66,67
K5/12/M1	Kwartalne zestawienie potrzeb zmian w przepisach	100,00
K5/12/M2	Spotkania w celu wypracowania standardów ruchu ZG (próg satysfakcji miernika w 2012 r. anulowany przez Kierownictwo WUG, anulowaniu uległy tym samym zadania operacyjne. Pokazano wartość przed anulowaniem)	33,33
K6/12	Ujednoczenie standardów dotyczących gospodarowania złożami kopalni	101,25
K6/12/M1	Liczba warsztatów dot. ujednoczenia standardów gospodarowania złożami	100,00
K6/12/M2	Spotkania z przedsiębiorcami/KRZG – gospodarowanie złożami	105,00
K6/12/Z1	Opracowanie standardów dotyczących gospodarowania złożami oraz przeprowadzenie warsztatów	100,00
K6/12/Z2	Przeprowadzenie spotkań w zakresie tematyki gospodarowania złożami kopalni w procesie eksploatacji	100,00

K7/12	Stworzenie możliwości świadczenia usług przez e-PUAP	100,00
K7/12/M1	Wybrane usługi udostępnione poprzez platformę e-PUAP	100,00
K7/12/Z1	Udostępnienie usług na platformie e-PUAP w wybranych urzędach górniczych	100,00
K8/12	Wsparcie przedsięwzięć ochronnych profilaktyki górniczej i budowlanej	95,60
K8/12/M1	Procent kontroli w rejonach o najbardziej szkodliwym oddziaływaniu górnictwa na środowisko	100,00
K8/12/M2	Liczba posiedzeń zespołów porozumiewawczych	100,00
K8/12/Z1	Ustalenie rejonów o najbardziej szkodliwym oddziaływaniu górnictwa na środowisko	100,00
K8/12/Z2	Przeprowadzenie kontroli w wybranych rejonach w zakresie stosowania profilaktyki górniczej i budowlanej	98,00
K8/12/Z3	Przeprowadzenie posiedzeń zespołów porozumiewawczych dot. stosowania profilaktyki górniczej i budowlanej	80,00
P1/12	Podniesienie skuteczności nadzoru górniczego w zakresie bezpieczeństwa pracy	103,52
P1/12/M1	Procent roboczodniówek kontrolnych w podz, ZG na zmianach innych niż A	101,40
P1/12/M2	Zaktualizowanie rejonów szczególnie niebezpiecznych	100,00
P1/12/M3	Liczba skontrolowanych działów służb BHP w podziemnych ZG	100,00
P1/12/M4	Liczba skontrolowanych działów BHP w odkrywkowych ZG	100,00
P1/12/M5	Częstotliwość kontroli rejonów szczególnie niebezpiecznych	100,00
P1/12/M6	Kontrole przedsiębiorców z dokumentacji układów transportu w KWK	100,00
P1/12/M7	Procent skontrolowanych ośrodków szkoleniowych	123,20
P1/12/M8	Liczba kontroli prowadzonych robót strzałowych w odkrywkowych ZG	159,50
P1/12/M9	Procent roboczodniówek kontrolnych, gdy korzystano z własnych urządzeń pomiarowych	118,70
P1/12/Z1	Organizacja narad z OUG „węglowych” dot. kontroli rejonów szczególnie niebezpiecznych	100,00
P1/12/Z2	Przeprowadzenie kontroli działalności służb BHP w wybranych nadzorowanych zakładach górniczych	97,84
P1/12/Z3	Aktualizacja rejonów szczególnie niebezpiecznych,	100,00
P1/12/Z4	Przeprowadzenie kontroli realizacji wniosków Komisji w latach 2000–2011	100,00
P1/12/Z5	Przeprowadzenie kontroli na zmianach innych niż zmiana A w wybranych zakładach górniczych	100,00
P1/12/Z6	Sprawdzenie umiejętności identyfikacji stanów pracy wyciągu szybowego przez wybrane osoby dozoru wyższego nadzorującego ruch wyciągów szybowych	100,00
P1/12/Z7	Przeprowadzenie kontroli podmiotów wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego w zakresie utrzymania ruchu zakładu górniczego	100,00
P1/12/Z8	Przeprowadzenie kontroli układów transportowych w KWK	100,00
P1/12/Z9	Przeprowadzenie kontroli urządzeń dźwigowych i ciśnieniowych w ZG	100,00
P1/12/Z10	Opracowanie ramowego programu kontroli ośrodków szkoleniowych	100,00
P1/12/Z11	Przeprowadzenie kontroli układów transportowych w KWB	100,00
P1/12/Z12	Kontrola procesu wiercenia na niekonwencjonalnych złożach gazu ziemnego	100,00
P1/12/Z13	Przeprowadzenie kontroli bezpieczeństwa pracy podczas budowy i eksploatacji bezzbiornikowych magazynów ropy i gazu ziemnego	100,00
P1/12/Z14	Przeprowadzenie kontroli ośrodków szkoleniowych, zgodnie z programem	87,82
P1/12/Z15	Przeprowadzenie kontroli prowadzenia robót strzałowych w odkrywkowych zakładach górniczych	99,50
P1/12/Z16	Sporządzenie zbiorczego zestawienia przyrządów pomiarowych będących na stanie urzędów górniczych	100,00

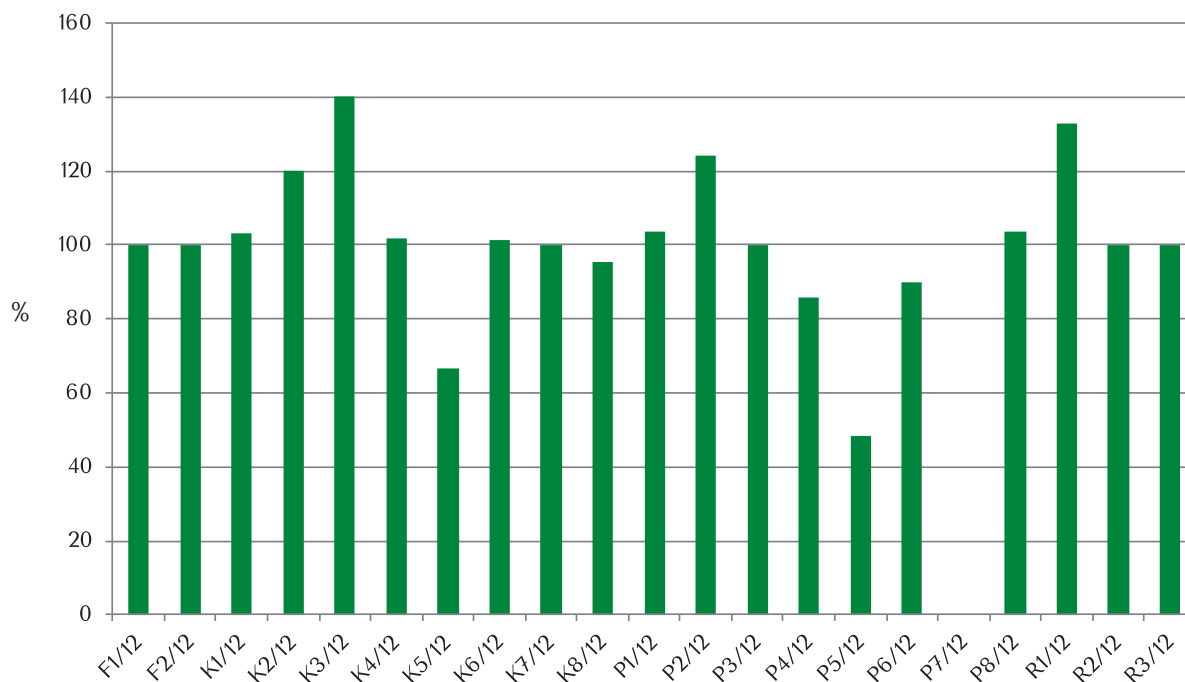
P2/12	Wdrożenie standardów ratownictwa górniczego	124,24
P2/12/M4	Procent kontroli funkcjonowania ratownictwa górniczego w podziemnych ZG	157,58
P2/12/M5	Procent kontroli jednostek ratowniczych	163,64
P2/12/Z1	Zorganizowanie spotkań przedstawicieli WUG i CSRG dot, zawodów zastępów ratowniczych	100,00
P2/12/Z2	Przeprowadzenie kontroli funkcjonowania ratownictwa górniczego w podziemnych ZG	100,00
P2/12/Z3	Przeprowadzenie kontroli jednostek ratowniczych	100,00
P3/12	Dokonanie oceny zagrożeń ze strony wyrobisk górniczych	100,00
P3/12/M1	Metodyka przeprowadzenia oceny zagrożeń ze strony wyrobisk górniczych	100,00
P3/12/Z1	Złożenie wniosku do NFOŚiGW o dotację	100,00
P4/12	Inwentaryzacja obszarów zalewiskowych w granicach terenów górniczych	85,76
P4/12/M1	Kompletny katalog obszarów zalewiskowych spowodowanych działalnością górniczą (końcowy termin realizacji to r. 2014)	60,00
P4/12/Z1	Zebranie materiałów dotyczących obszarów zalewiskowych	97,27
P4/12/Z2	Wykorzystanie zebranych materiałów dot, obszarów zalewiskowych w planowaniu kontroli w ZG w r. 2013	100,00
P5/12	Opracowanie nowej formuły działania komisji specjalnych Prezesa WUG	48,33
P5/12/M1	Dokument zawierający nową formułę działania komisji specjalnych (opracowanie dokumentu przeniesiono na r. 2013 z powodu wejścia w życie nowych przepisów górniczych)	0,00
P5/12/Z1	Opracowanie nowej koncepcji funkcjonowania komisji po wejściu w życie nowej ustawy Pgg	70,00
P5/12/Z2	Doprecyzowanie wymagań dotyczących opracowania koreferatów	75,00
P6/12	Usprawnienie procesu udzielania informacji o środowisku	90,00
P6/12/M1	Procent informacji udzielonych w ustawowym terminie	100,00
P6/12/M2	Procent utworzonych aplikacji CAD-owych	100,00
P6/12/M3	Procent zlikwidowanych zakładów górniczych na mapach	100,00
P6/12/M4	Procent wprowadzonych do bazy danych map	100,00
P6/12/Z1	Utworzenie aplikacji CAD-owych zawierających niezbędne dane o środowisku	100,00
P6/12/Z2	Aktualizacja aplikacji CAD-owej zawierającej lokalizację byłych terenów górniczych	100,00
P6/12/Z3	Uzupełnienie numerycznej bazy danych zbioru map górniczych	30,00
P7/12	Opracowanie projektów przepisów dotyczących stosowania nowych technologii (cel anulowało Kierownictwo WUG pod koniec 2012 r., zadanie z obszaru jest w planie na r. 2013 – dotyczy zgazowania węgla)	0,00
P7/12/Z1	Dokonanie analizy potencjalnych rozwiązań prawnych,	0,00
P8/12	Usprawnienie sprawowania kontroli funkcjonowania funduszu likwidacji ZG	103,70
P8/12/M1	Procent kontroli funkcjonowania funduszu likwidacji ZG – KWK	100,00
P8/12/M2	Procent kontroli funkcjonowania funduszu likwidacji ZG – kopaliny podstawowe	116,08
P8/12/Z1	Opracowanie harmonogramu i programu kontroli przedsiębiorców w zakresie funduszu likwidacji ZG	100,00
P8/12/Z2	Przeprowadzenie kontroli w zakresie funduszu likwidacji ZG	98,73
R1/12	Udoskonalenie kompetencji wybranych pracowników	132,67
R1/12/M1	Pozytywny wynik testu końcowego szkolenia dla pracowników inspekcyjno-technicznych	100,00
R1/12/M2	Przeszkoleni pracownicy inspekcyjno-techniczni	183,33

R1/12/M4	Ilość szkoleń i innych form podnoszenia kwalifikacji	100,00
R1/12/M5	Liczba szkoleń dla kadry	100,00
R1/12/M6	Przeszkoleni pracownicy w zakresie technik dochodzeniowych	506,67
R1/12/M7	Przeszkoleni trenerzy wewnętrzni	100,00
R1/12/Z1	Organizacja szkoleń dla pracowników z zakresu stosowania technik dochodzeniowych	100,00
R1/12/Z2	Organizacja szkoleń dla kadry kierowniczej nadzoru górniczego	100,00
R1/12/Z3	Organizacja szkolenia umożliwiającego pracownikom UG nabycie kompetencji trenerów wewnętrznych	100,00
R1/12/Z4	Opracowanie założeń systemu zarządzania kompetencjami	100,00
R1/12/Z5	Określenie harmonogramu wdrożenia systemu zarządzania kompetencjami	100,00
R1/12/Z6	Zbadanie potrzeb szkoleniowych i przeprowadzenie szkoleń dla kadry kierowniczej nadzoru górniczego na lata 2013–2014	100,00
R1/12/Z7	Przeprowadzenie szkolenia dot. problemów ochrony środowiska w procesie wydobywania kopalin	100,00
R1/12/Z8	Szkolenie z prawa budowlanego i ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	100,00
R1/12/Z9	Praktyczne warsztaty zarządzania ryzykiem dla wybranych pracowników UG	100,00
R2/12	Zapewnienie lepszych warunków pracy	100,00
R2/12/Z1	Adaptacja pomieszczeń na Salę Tradycji oraz salę konferencyjną	100,00
R2/12/Z2	Adaptacja dotychczasowej Sali Tradycji na pomieszczenia biurowe	100,00
R2/12/Z3	Instalacja klimatyzacji w pomieszczeniach na III piętrze gmachu WUG	100,00
R2/12/Z4	Wskazanie w rocznym planie pracy co najmniej 1 zadania dot. podniesienie poziomu satysfakcji pracowników	100,00
R3/12	Zapewnienie nowoczesnych narzędzi informatycznych	100,00
R3/12/M1	Wdrożenie elektronicznego obiegu dokumentów	100,00
R3/12/M3	System monitorowania realizacji oraz aktualizacji celów strategicznych w SUZUG	100,00
R3/12/M4	Ujednoczenie prędkości łącz Internetowych we wszystkich urzędach(50% urzędów)	100,00
R3/12/Z1	Rozpoczęcie procedur przetargowych w celu usprawnienia i ujednoczenia łącz Internetowych w 50% Urzędów Górniczych	100,00
R3/12/Z2	Wdrożenie elektronicznego systemu obiegu dokumentów w urzędach górniczych	100,00
R3/12/Z3	Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie poszczególnych modułów systemu SUZUG	100,00
R3/12/Z4	Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za aktualizację danych w systemie SUZUG	100,00
R3/12/Z5	Opracowanie pełnego menu i jego układu graficznego dla intranetu wspólnego dla UG i WUG	100,00
R3/12/Z6	Opracowanie wzorcowych najistotniejszych raportów planistycznych w systemie SUZUG na potrzeby kierownictwa WUG	100,00
R3/12/Z7	Opracowanie raportów statystycznych w systemie SUZUG na potrzeby kierownictwa WUG	100,00

Generalnie rzecz ujmując, cele operacyjne zostały wykonane. Wyjątkiem są cele związane z kształtowaniem nowych przepisów prawnych i rozpoznawaniem potrzeb społecznych w tym zakresie. Przeszkodą w realizacji celów tego rodzaju były przede wszystkim przedłużające się prace nad Pgg i przepisami wykonawczymi do tej ustawy.

Niektóre progi satysfakcji zostały znacznie (czasami kilkakrotnie) przekroczone, co stanowi przesłankę do podniesienia ich na wyższy poziom w kolejnych latach. Najlepiej przebiegła realizacja zadań, gdyż tutaj czynności do wykonania zostały już bardzo konkretnie wskazane, a ich realizacja przebiegała wg przejrzystego dla wszystkich schematu – od 0 do 100% wykonania.

Stopień realizacji poszczególnych celów operacyjnych (realizacja mierników + realizacja zadań) przedstawia poniższy wykres:

Rys. 1.2.2. Realizacja celów operacyjnych urzędów górniczych w 2012 roku

1.3. Poziom planów pracy

Plany pracy sporządzają terenowe urzędy górnicze, departamenty, biura i samodzielne wydziały WUG. Plany te składają się z 3 zasadniczych części:

1. uszczegółowienia realizacji zadań operacyjnych, które są realizowane przez daną jednostkę. Wskazuje się tu konkretne czynności do wykonania, terminy realizacji oraz osoby odpowiedzialne za wykonanie;
2. wskazanie najważniejszych zadań własnych, które wykraczają poza realizację planu operacyjnego, a stanowią priorytety dla danej jednostki. Dla priorytetowych zadań własnych również wskazuje się konkretne czynności do wykonania, terminy realizacji oraz osoby odpowiedzialne za wykonanie;
3. harmonogramy kontroli, które będzie przeprowadzać dana jednostka oraz zestawienie planowanych roboczości i dni kontrolnych w jednostce.

Plany pracy zostały zrealizowane w wyznaczonych terminach, a podczas ich realizacji nie napotkano poważniejszych przeszkód. Z tego powodu, a także z uwagi na ich dużą liczbę (11 planów terenowych urzędów górniczych oraz 10 planów komórek organizacyjnych WUG), w niniejszym sprawozdaniu nie zawarto wykazu zrealizowanych zadań planów pracy.

1.4. Podsumowanie procesu planistycznego w 2012 r.

Rok 2012 był kolejnym rokiem, w którym realizowano strategię działania urzędów górniczych na lata 2010–2014 w oparciu o metodologię zrównoważonej karty wyników. W owym roku system planowania został uzupełniony o informatyczny System Usprawniający Zarządzanie Urzędami Górniczymi (SUZUG). Poprzez SUZUG dokonuje się wpisywanie pomiarów realizacji celów i zadań, jak również wykonywane są zestawienia rodzajowych informacji planistycznych.

Zwraca uwagę bardzo wysoki stopień wykonania planu operacyjnego za 2012 r. –103,62%. Oznacza to, że niektóre mierniki zostały zrealizowane ponad zakładany próg satysfakcji. Ponieważ plany operacyjne z lat 2010 i 2011 również zostały zasadniczo wykonane, należy stwierdzić, że plan operacyjny jest w wysokim stopniu zaawansowania (za nami już półmetek obecnej strategii) i są przesłanki do wnioskowania, że zostanie on w terminie wykonany.

Obecny system planowania działalności urzędów górniczych wypełnia dobrze swoje zadania, pozwalając na wyznaczenie priorytetów pracy, a następnie na stałe monitorowanie stopnia ich realizacji, dając możliwość ewentualnych działań korygujących z odpowiednim wyprzedzeniem.

2. Działalność podstawowa urzędów górniczych

2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych

Na podstawie warunków określonych w koncesji oraz projektu zagospodarowania złoża przedsiębiorca sporządza plan ruchu każdego zakładu górniczego. Plan ruchu zakładu górniczego określa szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia:

1. bezpieczeństwa powszechnego;
2. bezpieczeństwa pożarowego;
3. bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zakładu górniczego;
4. prawidłowej i racjonalnej gospodarki złożem;
5. ochrony środowiska wraz z obiektami budowlanymi;
6. zapobiegania szkodom i ich naprawiania.

Plan ruchu zakładu górniczego podlega zatwierdzeniu, w drodze decyzji, przez właściwy organ nadzoru górniczego.

W 2012 roku dyrektorzy OUG wydali łącznie 2435 decyzji dotyczących planów ruchu zakładów górniczych wydobywających kopaliny, w tym 1052 decyzje w sprawie zatwierdzenia planów ruchu oraz 1381 decyzji w sprawie zatwierdzenia dodatków do planu ruchu.

Zestawienie liczby zatwierdzonych planów ruchu oraz dodatków do planu ruchu przedstawiono w tabeli 2.1.1.

Tab. 2.1.1. Liczba planów ruchu i dodatków do planu ruchu zatwierdzonych w 2012 r.

Lp.	Okręgowy Urząd Górniczy	Liczba planów ruchu	Liczba dodatków do planów ruchu	Razem
1.	Gliwice	54	185	239
2.	Katowice	38	261	299
3.	Kielce	101	158	259
4.	Kraków	47	132	179
5.	Krosno	50	165	217
6.	Lublin	83	59	142
7.	Poznań	203	153	356
8.	Rybnik	30	224	254
9.	Warszawa	94	44	138
10.	Wrocław	352	-	352
	RAZEM	1052	1381	2435

2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych

W zakładach górniczych stosuje się wyroby spełniające wymagania dotyczące oceny zgodności i dopuszczone do stosowania w zakładach górniczych, w drodze decyzji, przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego. Decyzję o dopuszczeniu wyrobu do stosowania w zakładach górniczych, zwaną dalej „dopuszczeniem”, Prezes WUG wydaje po ustaleniu, że wyrób spełnia wymagania techniczne. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego jest także organem wyspecjalizowanym, działającym w ramach nadzoru rynku, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2087, z późn. zm.) w zakresie wyrobów przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych.

W ramach nadzoru rynku w roku 2012 przeprowadzono ogółem 37 kontroli, w czasie których skontrolowano 130 wyrobów. W sprawie wyrobów, które nie spełniały wymagań przeprowadzono 3 postępowania administracyjne. W wyniku tych postępowania producenci podjęli skuteczne działania w celu usunięcia niezgodności produkowanych wyrobów z wymaganiami.

Wykonując swoje ustawowe zadania Prezes WUG wydał w 2012 r.:

- 363 decyzji o dopuszczeniu wyrobów przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych,
- 104 decyzji zmieniających warunki stosowania wyrobów, wydane we wcześniejszych decyzjach o dopuszczeniu wyrobów,
- 20 decyzji umarzających postępowanie w sprawie dopuszczenia wyrobu do stosowania w zakładach górniczych wobec braku przedmiotowości wniosku oraz wycofania wniosku przez wnioskodawcę,
- 39 postanowień zobowiązujących producentów do przeprowadzenia w ruchu zakładu górniczego prób wyrobów, celem potwierdzenia prawidłowości przyjętych rozwiązań konstrukcyjnych.

2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń

2.3.1. Materiały wybuchowe stosowane w górnictwie

W zakładach górniczych mogą być stosowane materiały wybuchowe posiadające nadany numer identyfikacyjny i wpisane do rejestru materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego. Decyzje w tym zakresie wydają dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych. W 2012 roku dyrektorzy OUG wydali łącznie 105 decyzji pozwalających na nabywanie i przechowywanie materiałów wybuchowych oraz 153 decyzje pozwalające na nabywanie i używanie materiałów wybuchowych.

2.3.2. Oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego

Na oddanie do ruchu podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego oraz obiektów budowlanych usytuowanych w wyrobiskach górniczych wymagane jest uzyskanie zezwolenia wydanego przez właściwy organ nadzoru górniczego. W 2012 r. wydano ogółem 510 takich pozwoleń.

Na podstawie badań kontrolnych – badań odbiorczych nowych lub zmodernizowanych urządzeń, w poszczególnych grupach specjalistycznych, Specjalistyczny Urząd Górniczy wydał 166 zezwoleń na oddanie do ruchu podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego, w tym:

- 2 szybów,
- 43 górniczych wyciągów szybowych,
- 73 urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia, zasilających obiekty, maszyny i urządzenia wg właściwości SUG oraz stacji wentylatorów głównych,
- 48 centrali i dyspozytorni wraz z systemami łączności, bezpieczeństwa i alarmowania (telekomunikacyjne).

Natomiast okręgowe urzędy górnicze wydały 344 zezwolenia na oddanie do ruchu podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego, w tym:

- 160 ścian w warunkach specjalnych,
- 150 przewozów ludzi do 45°,
- 11 głównych odwadniań,
- 2 głównych stacji sprężarek,
- 2 stacji odmetanowania,
- 8 partii złóż Cu,
- 8 rozdzielni elektroenergetycznych,
- 1 urządzenia łączności i gazometrii,
- 2 pompowni.

2.3.3. Odstępstwa od przepisów

W szczególnych przypadkach, uzasadnionych warunkami bezpieczeństwa lub gdy to jest niezbędne do wprowadzenia postępu technicznego, przeprowadzenia prac naukowo-badawczych lub doświadczalnych, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego na wniosek przedsiębiorcy może, w drodze decyzji, udzielić zezwolenia na odstępstwo od określonych wymagań zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego, związanego z ruchem w poszczególnych rodzajach zakładów górniczych oraz szczegółowych zasad przechowywania i używania sprzętu i środków strzałowych w zakładach górniczych. W 2012 roku wydano ogółem 87 zezwoleń na odstępstwo.

W zakresie energomechanicznym wydano 32 decyzje o udzieleniu odstępstwa od wymagań obowiązujących przepisów, 1 decyzję zmieniającą oraz 5 decyzji o umorzeniu postępowania.

Wydane decyzje dotyczyły w szczególności:

- prowadzenia prac spawalniczych w podziemnych wyrobiskach,
- jazdy ludzi przenośnikami taśmowymi,
- wychylenia wież szybowych,

W zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego podziemnych zakładach górniczych Prezes WUG wydał:

- 10 decyzji w sprawie przewietrzania, klimatyzacji, pożarów i zagrożenia metanowego,
- 3 decyzje w sprawie obudowy i kierowania stropem,
- 27 decyzji w sprawie zagrożenia sejsmicznego i tąpnięciami,
- używania środków strzałowych:
 - 1 decyzję dotyczącą niewyłączania kabli i przewodów elektroenergetycznych spod napięcia w szybie przed przystąpieniem do przyłączania ZE do linii strzałowej,
 - 1 decyzję odmawiającą zezwolenia na odstępstwo w zakresie odpalania środków strzałowych poza otworem strzałowym w podziemnych niewęglowych zakładach górniczych.

W zakresie odwadniania, likwidacji, przewietrzania kopalń oraz działalności turystycznej wydano:

- 1 decyzję dotyczącą niewykonywania tam w wyrobiskach łączących się z szybem,
- 2 decyzje dotyczące sprowadzania powietrza na upad,
- 1 decyzję dotyczącą nieprzewietrzania niezależnym prądem powietrza komory pomp głównego odwadniania,
- 1 decyzję dotyczącą zwolnienia turystów z posiadania w zabytkowej kopalni: znaczków kontrolnych lub innych identyfikatorów, lamp górniczych i pochłaniaczy ochronnych górniczych lub sprzętu izolującego układ oddechowy,
- 1 decyzję dotyczącą nieposiadania w urządzeniach głównego odwadniania co najmniej dwóch rurociągów o łącznej przepustowości nie mniejszej niż łączna wydajność znamionowa wymaganej liczby zainstalowanych pomp, przy prędkości przepływu nie większej niż 3 m/sek.

Po rozpatrzeniu wniosku AGP Metro Polska s.c. o odstępstwo od wymagań przewidzianych w przepisach, Prezes WUG nie wyraził zgody na udzielenie odstępstwa. Brak zgody podyktowany był zagrożeniem utrzymania właściwego poziomu bezpieczeństwa prowadzonych robót w trakcie budowy II linii metra w Warszawie, w przypadku udzielenia odstępstwa.

2.3.4. Pozwolenia budowlane

Górnictwo jest obecnie jedyną dziedziną gospodarki, dla której ustawowe zadania administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego wykonują organy specjalistyczne. Skalę działalności urzędów górniczych w tym zakresie pokazuje przede wszystkim liczba nadzorowanych na terenie całego kraju obiektów budowlanych zakładu górniczego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. było ich 10 524 (3159 budynków i 7365 budowli), a zawierają się one w strukturach 713 zakładów górniczych.

Wykonując ustawowe zadania administracji architektoniczno-budowlanej, w 2012 r. organy nadzoru górniczego wydały łącznie 331 decyzji o pozwoleniu na wykonywanie robót budowlanych. Na liczbę tą składa się 266 decyzji, których przedmiotem były obiekty nowo wznoszone, bądź przebudowa lub remont obiektów istniejących oraz 65 decyzji zezwalających na rozbiórkę obiektów budowlanych zakładu górniczego. Ponadto prowadzono 308 postępowań w sprawach zgłoszeń robót budowlanych, dokonywanych w trybie art. 30 ust. 1 lub art. 31 ust. 2 ustawy Prawo budowlane. Po zakończeniu realizacji inwestycji wydano 63 decyzje o pozwoleniu na użytkowanie (w trybie ustawy Prawo budowlane) oraz 61 decyzji zezwalających na oddanie do ruchu obiektów budowlanych usytuowanych w odkrywkowych wyrobiskach górniczych (w trybie przepisów górniczych). W ramach uprawnień nadzoru budowlanego w 11 przypadkach wstrzymano roboty budowlane prowadzone z naruszeniem przepisów prawa.

W 2012 r. w zakresie właściwości rzeczowej organów nadzoru górniczego miała miejsce jedna katastrofa budowlana. Ustalono, że zaprószenie ognia w wyniku prac spawalniczych przy zsydni zabudowanej w sąsiedztwie z mostem stacji przygotowania węgla było przyczyną pożaru w zakładzie mechanicznej obróbki węgla. Stwierdzono, że pożar był następstwem m.in. wykonywania prac spawalniczych bez właściwego zabezpieczenia przeciwpożarowego, nieskutecznych kontroli miejsca spawania, zalegania w obiektach urobku zsypanego z taśm. W związku z zaistniałym zdarzeniem skierowano do sądu 8 wniosków o ukaranie osób dozoru i pracowników fizycznych.

2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorcę

Przy wykonywaniu zadań wynikających z nadzoru i kontroli nad ruchem zakładu górniczego właściwy organ nadzoru górniczego może badać prawidłowość stosowanych lub przewidzianych przez przedsiębiorcę do stosowania rozwiązań. Prezes WUG może ponadto skierować określone zagadnienie do rozpatrzenia przez jedną z powoływanych przez siebie Komisji. Właściwy organ nadzoru górniczego może, w drodze decyzji, nakazać przedsiębiorcy sprawdzenie prawidłowości stosowanych (lub przewidzianych do stosowania) rozwiązań, a także wskazać sposób tego sprawdzenia. Prezes WUG może także sfinansować dokonanie takich badań z środków własnych.

Badana jest w pierwszym rzędzie prawidłowość projektowanych rozwiązań technicznych w zakładach górniczych, szczególnie w trakcie badań kontrolnych odbiorczych przeprowadzanych przed wydaniem zezwolenia

na oddanie do ruchu urządzeń i maszyn. W uzasadnionych przypadkach przeprowadzane były badania kontrolne doraźne, mające na celu sprawdzenie prawidłowości projektowanych rozwiązań technicznych lub zmian w urządzeniach i maszynach. Ponadto sprawdzano prawidłowość rozwiązań technicznych w przypadkach, gdy po wprowadzeniu zmian w urządzeniach energomechanicznych wymagane było zezwolenie na ich ponowne oddanie do ruchu. Jednak w równym stopniu badane są rozwiązania organizacyjne, logistyczne i inne, mające wpływ na bezpieczeństwo pracy w zakładach górniczych.

Na zlecenie Prezesa WUG w 2012 r. zamówiono następujące ekspertyzy, finansowane z budżetu WUG, dotyczące prawidłowości stosowanych lub przewidzianych przez przedsiębiorcę do stosowania rozwiązań:

1. Oznaczenie zawartości H_2S w sześciu próbkach powietrza pobranych w KGHM Polska Miedź S.A. O/ZG „Polkowice-Sieroszowice – zakres oznaczenia 0,0002-0,1%, wykonane przez Centralne Laboratorium Pomiarowo – Badawcze Sp. z o.o.
2. Badanie układaków kablowych sprawozdanie z badań nr 313/12/SM2, wykonane przez Główny Instytut Górnictwa.
3. Badanie kontrolne parametrów tworzyw, jakie powstają po zmieszaniu z wodą – w stosunku 1:1 – dostarczonych próbek spoiw mineralno- cementowych „TEKBLEND” i „EKOBET”, produkowanych przez firmę Minova Ekochem S.A. z Siemianowic Śląskich, wykonane przez Główny Instytut Górnictwa.
4. Ocenę stanu zagrożenia wodnego oraz górniczo-geologicznych warunków drażenia tuneli szlakowych II linii metra w Warszawie na odcinku D14 pomiędzy stacją „Powiśle” a stacją „Stadion” w aspekcie zachowania bezpieczeństwa prowadzenia ruchu zakładu górniczego oraz bezpieczeństwa powszechnego, wykonana przez Akademię Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie.

W związku ze stwierdzonym w KGHM Polska Miedź S.A. O/ZG „Polkowice-Sieroszowice” oraz O/ZG „Rudna” zagrożeniem siarkowodorowym oraz wypadkiem ciężkim wskutek zatrucia siarkowodorem, Prezes WUG wydał decyzję, nakazującą przedsiębiorcy sprawdzenie prawidłowości rozwiązań technicznych zastosowanych w zagrożonych rejonach ww. zakładów górniczych, w następującym zakresie:

- organizacji pracy,
- systemu wentylacji wyrobisk eksploatacyjnych,
- wyznaczania i oznakowania dróg ucieczkowych z zagrożonych rejonów,
- doboru środków ochrony indywidualnej dróg oddechowych i oczu,
- wyników pomiarów zawartości siarkowodoru, stwierdzanych przy użyciu indywidualnych analizatorów gazów, w kwestii spójności z wynikami prób powietrza, uzyskiwanymi na podstawie analizy laboratoryjnej,
- wyznaczania oraz zabezpieczania odcinków wyrobisk lub przestrzeni, w których może wystąpić przekroczenie NDS lub NDSch dla siarkowodoru.

Również dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych badali w 2012 r. prawidłowość stosowanych lub przewidzianych przez przedsiębiorcę do stosowania rozwiązań, i tak:

Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach wydał w 2012 r. 7 decyzji nakazujących:

1. Sprawdzenie prawidłowości rozwiązań technicznych konstrukcyjnych, zastosowanych w projekcie budowlanym, dotyczącym budowy mostu przenośnikowego ob. nr 2.9. w Zakładzie Mechanicznej Przeróbki Węgla KWK „Bielszowice” w Rudzie Śląskiej.
2. Przeprowadzenie badań w zakresie oceny parametrów technicznych, decydujących o trudnopalności taśmy, w którą wyposażono przenośniki taśmowe o numerach 2.02 i 2.03, zabudowane w moście przenośnikowym ob. nr 2.9 w Zakładzie Mechanicznej Przeróbki Węgla KWK „Bielszowice” w Rudzie Śląskiej.
3. Sprawdzenie prawidłowości rozwiązań technicznych, stosowanych w Zakładzie Górniczym „EKO – PLUS” w Bytomiu przy drażeniu chodnika badawczego V i chodnika badawczego VI oraz pochylni badawczej V i pochylni badawczej VI w pokładzie 510 na poziomie 650 m.
4. Sprawdzenie prawidłowości rozwiązań technicznych, stosowanych w KWK „Sośnica-Makoszowy” w Zabrzu przy eksploatacji pokładu 405/2 ścianą i60, poprzez weryfikację przez wyspecjalizowaną jednostkę prognozowanych parametrów deformacji terenu przewidywanych wskutek projektowanej eksploatacji.
5. Sprawdzenie prawidłowości rozwiązań technicznych, zastosowanych w KWK „Budryk” w Ornontowicach przy projektowaniu robót udostępniających, przygotowawczych i eksploatacyjnych w pokładzie 358/1, poprzez weryfikację przez wyspecjalizowaną jednostkę projektu technicznego eksploatacji południowo zachodniej części pokładu 358/1 na południe od uskoku „Barbara”.
6. Sprawdzenie prawidłowości rozwiązań technicznych, zastosowanych w KWK „Sośnica-Makoszowy” Ruch Makoszowy w Zabrzu w ścianie i60 w pokładzie 405/2 poprzez przeprowadzenie przez wyspecjalizowaną jednostkę:
 - ▶ oceny stanu technicznego, w tym parametrów wytrzymałościowych podpory zasadniczej zestawu nr 16 sekcji obudowy zmechanizowanej typu BW – 20/36 Oz MR wersja B, zabudowanego w ścianie i60 oraz ustalenia przyczyny złamania przedłużacza mechanicznego tej podpory,
 - ▶ oceny przeprowadzonego doboru obudowy w ścianie i60 w pokładzie 405/2, uwzględniającej występujące warunki geologiczne i górnicze.
7. Sprawdzenie prawidłowości rozwiązań technicznych, zastosowanych w KWK „Bielszowice” przy eksploatacji pokładu 510wg poprzez uzyskanie opinii Komisji do spraw Zagrożeń Naturalnych w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Węgiel Kamienny, dotyczących:
 - ▶ przyczyn odprężenia zaistniałego w dniu 27.11.2012 r., w rejonie ściany 504 w pokładzie 510wg,
 - ▶ projektu technicznego eksploatacji pokładu 510wg ścianą 504, w zakresie profilaktyki zagrożeń: tąpniętami, metanowego i pożarowego, w aspekcie bezpieczeństwa prowadzenia dalszej eksploatacji.

Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Katowicach w 2012 r. wydał 4 decyzje nakazujące:

1. Zbadanie stanu technicznego palnika gazowego typu PU241A wraz z przewodami, manometru gazowego wraz z reduktorami ciśnienia gazu w S.A. ZG „Sobieski” w Jaworznie, w diagonali XV w pokładzie 209, na poziomie 500 m.
2. Sprawdzenie poprawności działania i stanu technicznego wózków hamulcowych typu WHR-1, będących na wyposażeniu zestawu transportowego kolejki podwieszanej typu PIOMA CSZ 120, przy użyciu której prowadzono prace transportowe w upadowej III-S badawczej w pokładzie 510/III na poziomie 900 m w KHW S.A. KWK „Murcki-Staszic” ruch Staszic.
3. Przeprowadzić badanie stanu technicznego siłownika pneumatycznego typu Z590 zastosowanego w układzie sterowania tamą wentylacyjną nr TA-1, produkcji Przedsiębiorstwa Gründer+Hötten Sp. z o.o. w Morażu, zabudowaną w przekopie do szybu „Wacław” na poziomie 665m, w KHW S.A. KWK „Mysłowice-Wesoła” w Mysłowicach,
4. Przeprowadzić badanie stanu technicznego stacji transformatorowej typu IT3Sd/c-400/6/1, z uwzględnieniem prawidłowości doboru nastaw zabezpieczeń elektroenergetycznych zabudowanych w tej stacji oraz w polu rozdzielczym typu CROK-6o rozdzielni 6kV Ro-7I6 zasilającym ww. stację, w KHW S.A. KWK „Murcki-Staszic” ruch Staszic.

Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krośnie wydał decyzję nakazującą PNIG „Jasło” S.A. wykonanie badań podzespołów urządzenia wiertniczego, w celu potwierdzenia ich pełnej sprawności technicznej.

Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Poznaniu wydał decyzję, w której nakazał sprawdzenie w KWB „Konin” w Kleczewie S.A., na odkrywce „Józwin”, prawidłowości stosowanych rozwiązań technicznych sterowania mechanizmem podnoszenia kosza podnośnika koszowego poprzez wykonanie ekspertyzy w zakresie określenia przyczyny:

- niekontrolowanego przemieszczania się kosza podnośnika,
- braku możliwości zablokowania położenia kosza,
- braku możliwości awaryjnego opuszczenia kosza.

Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego Rybniku wydał decyzję, w której zobowiązał Kompanię Węglową S.A. w Katowicach do sprawdzenia prawidłowości :

- rozwiązań stosowanych i przewidzianych do stosowania przy eksploatacji pokładu 707/2 ścianą M-12 w KW S.A. Oddział KWK „Marcel” w Radlinie,
- stosowanych i przewidzianych do stosowania rozwiązań przy prowadzeniu robót górniczych w części macierzystej KW S.A. Oddział KWK „Marcel” w Radlinie, w aspekcie ich oddziaływania na powierzchnię, z uwzględnieniem prognoz wstrząsów górniczych oraz możliwości bezpiecznego ich przejścia przez obiekty budowlane.

Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego we Wrocławiu wydał 3 decyzje dla przedsiębiorcy KGHM Polska Miedź S.A., nakazujące:

1. Sprawdzenie w O/ZG „Polkowice-Sieroszowice” stanu technicznego samojezdnego wozu kotwiącego typu Roof Master 1.7 nr zakładowy 213 oraz jego budowy, w aspekcie zgodności z dokumentacją techniczno-ruchową oraz zbadanie przez właściwą jednostkę wszystkich użytych (podczas zaistniałego pożaru w tym zakładzie górniczym) aparatów ucieczkowych typu OXY K-50S „
2. Sprawdzenie stanu technicznego samojezdnego wozu kotwiącego SWKA Roof Master 2.2 nr zakładowy 251 w O/ZG „Rudna”.
3. Sprawdzenie stanu technicznego oraz ustalenie przyczyny niesprawności i nieprawidłowego działania optyczno-akustycznych wskaźników napięcia typu AOWN 4/3 o numerach fabrycznych 031/2004 i 485/2004 produkcji Wytwórni Sprzętu Elektroenergetycznego „AKTYWIZACJA” Spółdzielnia Pracy w Krakowie.

Dyrektor Specjalistycznego Urzędu Górniczego wydał decyzję, w której nakazał Kompanii Węglowej S.A. w Katowicach Oddział Kopalnia Węgla Kamiennego „Rydułtowy-Anna” w Rydułtowach poddać badaniu zawieszenie zachodniej liny wyrównawczej zabudowane pod klatką trzypiętrową górniczego wyciągu szybowego podstawowego w szybie Leon IV wraz z odcinkiem liny współpracującym z tym zawieszeniem w aspekcie zapewnienia ich nie rozłączenia, nawet w przypadku obciążenia zawieszenia obliczeniowymi siłami zrywającymi tę linę.

Ogółem dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych oraz Dyrektor SUG wydali 18 decyzji nakazujących zbadanie prawidłowości rozwiązań stosowanych lub przewidzianych przez przedsiębiorcę do stosowania.

2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska

2.5.1. Uzgadnianie granic obszarów górniczych i terenów górniczych

Od 1 stycznia 2012 roku organy nadzoru górniczego nie uczestniczą już w procesie udzielania koncesji na wydobywanie kopaliny ze złóż, bezzbiornikowe magazynowanie substancji oraz składowanie odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych.

Do końca 2011 roku Prezes WUG, w trybie art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 28, poz. 1947 z późn. zm.) uzgadniał granice obszarów i terenów górniczych.

Zapis art. 222 ustawy Pgg obligował Prezesa do uzgadniania granic obszarów i terenów górniczych zaproponowanych we wnioskach składanych do organów koncesyjnych do 31 grudnia 2011 roku. W związku z czym, w 2012 roku Prezes Wyższego Urzędu Górniczego rozpatrzył 184 wnioski o uzgodnienie granic obszarów górniczych i terenów górniczych. W wyniku przeprowadzonych postępowań pozytywnie uzgodniono: 12 granic obszarów i terenów górniczych dla kopalin dotąd zaliczanych do podstawowych oraz 148 granic obszarów terenów górniczych dla kopalin dotąd zaliczanych do pospolitych, w tym 102 ze starostą. Razem pozytywnie rozpatrzono 160 wniosków. W 12 przypadkach odmówiono uzgodnienia granic obszarów i terenów górniczych, w tym negatywnie rozpatrzono 10 wniosków otrzymanych od starostów. W związku ze stwierdzonymi brakami formalnymi w 12 przypadkach wezwano do uzupełniania przesłanych dokumentów.

Od 1994 roku do 31.12.2012 roku łącznie uzgodniono granice obszarów i terenów górniczych dla:

- 749 kopalin podstawowych,
- 10 759 kopalin pospolitych (w tym 4 913 wnioski starosty).

2.5.2. Uzgadnianie koncesji

Dostosowanie zakresu i sposobu projektowanej eksploatacji do warunków geologiczno-górniczych i zasad racjonalnej gospodarki złożem, w przypadkach, gdzie nie jest wymagane sporządzenie planu ruchu zakładu górniczego, egzekwowano dotąd m.in. w procesach uzgadniania koncesji (ich zmian i wygaszania). Wejście w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawy Pgg zniosło ten obowiązek. Tym samym sprawy wszczęte po dniu 1 stycznia 2012 r., dotyczące:

- udzielenia przez starostów koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin,
- wydania decyzji stwierdzających wygaśnięcie lub cofnięcie koncesji, w części dotyczącej zakresu i sposobu wykonania przez przedsiębiorców obowiązków dotyczących ochrony środowiska oraz obowiązków związanych z likwidacją zakładu górniczego,

nie są uzgadniane przez organy nadzoru górniczego. Mając jednak na uwadze, iż do postępowań wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy miały zastosowanie dotychczasowe przepisy (art. 222 Pgg), w 2012 r. dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych rozpatrzyli ogółem 404 sprawy, wniesione jeszcze w 2011 r.

Tab. 2.5.2.1. Liczba uzgodnień decyzji koncesyjnych w roku 2012

L.p.	Rodzaj uzgadnianej decyzji	Liczba uzgodnień
1.	Koncesja na poszukiwanie i rozpoznawanie kopalin	27
2.	Decyzja zmieniająca koncesję na poszukiwanie i rozpoznawanie kopalin	0
3.	Koncesja na wydobywanie kopaliny	106
4.	Decyzja zmieniająca koncesję na wydobywanie kopaliny	27
5.	Decyzja stwierdzająca wygaśnięcie lub cofnięcie koncesji	244
6.	Ogólna liczba uzgodnień	404

2.5.3. Opiniowanie projektów zagospodarowania złoża

Podobnie jak to miało miejsce w przypadku uzgadniania granic obszarów i terenów górniczych oraz uzgadniania koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin, wraz z wejściem w życie nowej ustawy Pgg, od dnia 1 stycznia 2012 r. zniesiono obowiązek opiniowania przez organy nadzoru górniczego projektów zagospodarowania złóż. Analogicznie jednak, jak w przypadku ww. uzgodnień, w roku 2012, działając na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze, w związku z art. 222 nowej ustawy Pgg, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zaopiniowali 7 projektów zagospodarowania złóż, przedłożonych jeszcze w 2011 r.

Z kolei, w trybie art. 55 ust. 4 ww. ustawy, na wniosek organów koncesyjnych zaopiniowano 19 dodatków do projektów zagospodarowania złoża. W odniesieniu do rodzaju górnictwa, działania te ilustruje tabela 2.5.3.1.

Tab. 2.5.3.1. Zestawienie działań OUG w zakresie opiniowania projektów zagospodarowania złoża (PZZ) i dodatków do tych projektów w 2012 r.

Opiniowana dokumentacja	Rodzaj górnictwa						Razem		Wydane opinie
	podziemny		otworowy		odkrywkowy		opinie pozytywne	opinie negatywne	
	opinie pozytywne	opinie negatywne	opinie pozytywne	opinie negatywne	opinie pozytywne	opinie negatywne			
Projekt zagospodarowania złoża	1	0	1	0	2	3	4	3	7
Dodatek do projektu zagospodarowania złoża	1	1	5	1	7	4	13	6	19
Ogólna ilość opinii	2	1	6	1	9	7	17	9	26

2.5.4. Uzgodnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – w odniesieniu do zagospodarowania terenów górniczych – wymaga uzgodnienia z właściwym organem nadzoru górniczego.

W roku 2012 dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych uzgodnili 603 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W prowadzonych w tych sprawach postępowaniach zwracano uwagę, aby projektowane rozwiązania planistyczne z jednej strony umożliwiały wykonywanie przez przedsiębiorców górniczych uprawnień wynikających z koncesji na wydobywanie kopaliny, a z drugiej zapewniały zachowanie warunków bezpieczeństwa ludzi i ochrony środowiska na terenach objętych wpływami eksploatacji. Podkreślić należy, że w ogólnej liczbie uzgodnień niewielki udział miały uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych lub ich fragmentów, sporządzanych w trybie art. 104 ust. 2 ustawy Pgg. W 2012 r. organy nadzoru górniczego uzgodniły tylko 11 tego typu planów. Warto także dodać, że w tym okresie na terenie całego kraju gminy uchwałyły jedynie 9 miejscowych planów dla terenu górniczego.

2.5.5. Opiniowanie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Z mocy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy sporządza się obowiązkowo studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Choć studium nie jest aktem prawa miejscowego, to stanowi istotny element polityki urbanistycznej. W studium uwzględnia się m.in. zagrożenia dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia oraz występowanie: obszarów zagrożeń geologicznych, udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych i terenów górniczych. Określa się w nich między innymi obiekty lub obszary, dla których w złożach kopalin wyznacza się filar ochronny oraz obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

Organy nadzoru górniczego uczestniczą w procesie tworzenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, obejmujących tereny górnicze. W 2012 r. wydały 437 opinii odnoszących się do takich opracowań planistycznych.

2.5.6. Uzgodnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania na terenach górniczych

Celem uzgodnienia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu przez organy nadzoru górniczego jest określenie wpływów dokonanej i planowanej eksploatacji górniczej, które powinny być brane pod uwagę w fazie projektowania i realizacji inwestycji, dla zapewnienia bezpieczeństwa konstrukcji obiektu, a także minimalizowania uciążliwości podczas jego użytkowania. W 2012 r., w oparciu o przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wydano 3818 postanowień uzgadniających zamierzenia budowlane (823 w sprawach lokalizacji inwestycji celu publicznego i 2995 – warunków zabudowy). Dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zaopiniowali też 266 inwestycji realizowanych na terenach górniczych w trybie przepisów „specustaw” (o szczególnych

zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych; o transporcie kolejowym; o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego; o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych; o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych; o inwestycjach w zakresie terminalu gazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu). Ponadto, na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko – na wnioski inwestorów i projektantów – wydano 556 informacji o warunkach górniczo-geologicznych dla zamierzeń inwestycyjnych na terenach górniczych.

2.5.7. Opiniowanie projektów zadań proekologicznych w górnictwie

Na podstawie art. 411 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska, Prezes WUG opiniuje wnioski przedsiębiorców o dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, zadań o charakterze proekologicznym z zakresu górnictwa. W 2012 roku wydano opinie w odniesieniu do 7 wniosków przesłanych przez Prezesa NFOŚiGW, o dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu górnictwa, złożonych przez następujące podmioty:

- Wyższy Urząd Górniczy – wnioski pn.:
 - „Doposażenie organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalni”,
 - „Inwentaryzacja wszystkich wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią znajdujących się na terenie zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego Zagłębia Dąbrowskiego”,
 - „Wydawanie miesięcznika „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie” w latach 2013-2014”.
- Kopalnię Soli „Wieliczka” S.A. – wnioski pn.:
 - „Ochrona powierzchni ziemi oraz zasobów wód podziemnych i powierzchniowych przed negatywnymi skutkami zawału komór Margielnik oraz Wojtarowice – Liszki”,
 - „Likwidacja wschodniej części Kopalni Soli „Wieliczka” w celu ochrony powierzchni ziemi oraz zasobów wód podziemnych i powierzchniowych przed negatywnymi skutkami zawału wyrobisk”.
- Poszukiwanie Naftowe „Diament” Sp. z o.o. – wniosek pn.: „Wdrożenie mobilnego systemu wyparnego oraz rozbudowa laboratorium”.
- Przedsiębiorstwo Państwowe – Kopalnia Soli „Bochnia” z siedzibą w Bochni w likwidacji – wniosek pn.: „Likwidacja szybów w Kopalni Soli „Siedlec – Moszczenica” przez ich podsadzenie oraz wykonanie otworu spustowego solanki do wyrobisk dołowych”.

2.5.8. Opiniowanie kierunków rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnictwem

Obowiązek opiniowania przez organy nadzoru górniczego decyzji w sprawach rekultywacji gruntów po działalności górniczej wynika z:

- art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- art. 374 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska w związku z art. 362 ust. 1 pkt 2 i ust. 6 ww. ustawy.

Organy nadzoru górniczego uczestniczą w szerokim zakresie w postępowaniach dotyczących rekultywacji gruntów po działalności górniczej. W roku 2012 wydano ogółem 930 postanowień w sprawach rekultywacji gruntów, w tym 354 postanowień opiniujących uznanie rekultywacji za zakończoną.

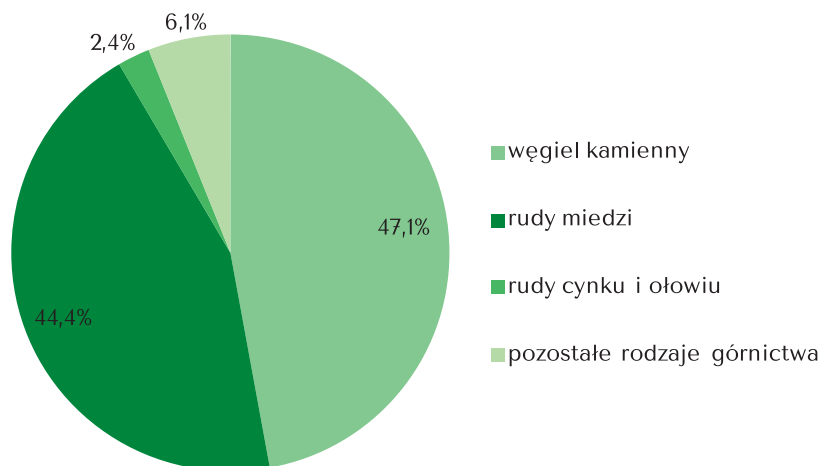

Rekultywacja prowadzona w kierunku leśnym w Kopalni Odkrywkowej Piasków Budowlanych „Zaborze” w Biskupicach, gm. Olsztyn

2.5.9. Ograniczenie szkodliwych oddziaływań górnictwa na środowisko

Jednym z podstawowych elementów nadzoru i kontroli nadzoru górniczego jest ochrona środowiska i zapobieganie szkodom wynikającym z funkcjonowania zakładów górniczych. W 2012 r. opracowano raporty analityczne w sprawie gospodarki odpadami wydobywczymi w 2011 roku, zagospodarowania wód kopalnianych w 2011 roku, a także rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górniczą w 2011 roku. Z opracowań tych wynika, że:

W 2011 roku nadzorowane zakłady górnicze wytworzyły 62,8 mln ton odpadów wydobywczych. W porównaniu do roku 2010 stanowi to ograniczenie ilości odpadów o 0,6 mln ton (ok. 0,9%). Procentowy udział odpadów przypadających na poszczególne rodzaje górnictwa przedstawiono na rysunku 2.5.9.1.

Rys. 2.5.9.1. Procentowy udział odpadów w rozbiciu na poszczególne rodzaje górnictwa

Największa ilość odpadów, bo 47,1% (tj. 29,6 mln ton) powstała w kopalniach węgla kamiennego, w tym w kopalniach zlokalizowanych w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym 25,6 mln ton odpadów, a w kopalni Lubelski Węgiel „Bogdanka” SA w Lubelskim Zagłębiu Węglowym 4,0 mln ton odpadów. W 2011 r. nastąpiło zmniejszenie ilości odpadów wytworzonych w górnictwie węgla kamiennego o 1,2 mln ton (tj. o ok. 3,9%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Nieco mniejsza ilość odpadów – 44,4% (27,9 mln ton) – wytworzona została w górnictwie rud miedzi, co oznacza wzrost o 0,5 mln ton w stosunku do roku 2010. Górnictwo rud cynku i ołowiu, będące w schyłkowej fazie działalności, wytworzyło w 2011 r. odpady w ilości 1,5 mln ton, co stanowiło 2,4% całości przychodu odpadów górniczych, podobnie jak w roku 2010. Pozostałe gałęzie górnictwa wytworzyły łącznie 3,8 mln ton (6,1%) odpadów wydobywczych. W tej grupie zakładów, do których zaliczyć należy przede wszystkim zakłady górnicze eksploatujące surowce skalne, zaobserwować można największe wahania w ilości wytwarzanych odpadów. W porównaniu do roku 2010 nastąpił wzrost ich ilości o 0,1 mln ton (2,7%), podczas gdy w roku 2008 odnotowano ograniczenie liczby wytworzonych odpadów aż o 60% w stosunku do 2007 r. W 2011 roku przychód mas ziemnych lub skalnych (w tym nadkładu), niepodlegających ustawie o odpadach, wyniósł 421,3 mln ton, co stanowi 87,0% całości nieprzydatnego materiału skalnego wydobytego w górnictwie (dla porównania przychód odpadów górniczych wynosił 62,8 mln ton).

W 2011 r. całkowity dopływ wód do zakładów górniczych wynosił 3,37 mln m³/dobę. Dopływ wód rozkładał się pomiędzy poszczególnymi rodzajami górnictwa następująco: węgla brunatnego – 41,7%, węgla kamiennego – 20,9%, surowców skalnych – 19,0% i rud cynku i ołowiu 15,0%. Do pozostałych rodzajów górnictwa dopłynęło 3,4% wód. Z ogólnego dopływu wód niespełna 60,5% przypada na górnicze zakłady odkrywkowe, 38,7% na podziemne zakłady górnicze, natomiast pozostałe 0,8% na otworowe zakłady górnicze. Dopływ wód zasolonych, dotyczył głównie górnictwa podziemnego 96,4% i kształtuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie. Według danych za 2011 r. bilans dopływu wód zasolonych przedstawia się następująco: górnictwo węgla kamiennego –

Rekultywacja prowadzona w kierunku leśnym w Kopalni Wapienia „Góraźdże”

50,3%, górnictwo rud cynku i ołowiu – 37,2%, górnictwa rud miedzi – 8,8 % oraz pozostałe rodzaje górnictwa – 3,7%. Natomiast dopływ wód słodkich występuje głównie w zakładach odkrywkowych, gdzie zanotowano 82,9% dopływu wszystkich wód. Pozostała ilość stwierdzona została w podziemnych zakładach górniczych – 16,6% oraz w otworowych zakładach górniczych – 0,5%.

Powierzchnia gruntów zajętych pod działalność górnictwem w 2011 roku (stan na dzień 31.12.2011 r.) wynosiła 38 065,1 ha, z czego pod czynną działalność górnictwem znajdowało się 27 706,9 ha gruntów. Zakłady górnicze wydobywające surowce energetyczne użytkowały 62,4% powierzchni całkowitej pod działalnością górnictwem, natomiast zakłady górnicze wydobywające surowce chemiczne i skalne 35,5%. Pozostałe 2,1% powierzchni użytkowały zakłady wydobywające rudy metali nieżelaznych. Powierzchnia gruntów, które po zakończeniu działalności górniczej wymagają rekultywacji, wynosiła w 2011 roku 7546,7 ha, co stanowiło 19,8% całkowitej powierzchni gruntów użytkowanych przez górnictwo. W wyniku prac prowadzonych w 2011 roku zakończono rekultywację gruntów o powierzchni 1131 ha, zdegradowanych w wyniku wydobywania kopaliny. Stanowi to 14,5% całkowitej powierzchni gruntów wymagających rekultywacji. Największą powierzchnię zrehabilitowało górnictwo surowców skalnych (464,8 ha) oraz górnictwo węgla brunatnego (265,8 ha), tj. odpowiednio 41,1% i 23,5% powierzchni zrehabilitowanej ogółem. Do docelowego zagospodarowania górnictwo przekazało w roku 2011 ogółem 479,8 ha terenów zrehabilitowanych, w tym 252,7 ha górnictwo siarki i 151,7 ha górnictwo węgla brunatnego.

2.5.10. Ochrona obiektów budowlanych na terenach górniczych i pogórnicznych

Prowadzona przez przedsiębiorców górniczych eksploatacja kopaliny, w szczególności metodą podziemną, skutkuje ujawnianiem się jej wpływów na powierzchnię terenu i w obiektach budowlanych. W przypadku eksploatacji węgla kamiennego wpływy te są największe, tak co do wielkości jak i zasięgu oddziaływania. Ujawniają się w postaci deformacji ciągłych, nieciągłych oraz dynamicznych, związanych z występowaniem wstrząsów górotworu. W związku ze stwierdzonymi w 2011 roku przypadkami ujawniania się wpływów eksploatacji górniczej, skutkiem których były między innymi uszkodzenia obiektów budowlanych w rejonie Bytomia, priorytetowym zadaniem urzędów górniczych w roku 2012 było kontrolowanie oddziaływania eksploatacji podziemnej na powierzchnię i obiekty budowlane. W szczególności kontrolą obejmowano zgodność prognoz deformacji przedstawionych w planach ruchu z bieżącymi pomiarami wykonywanymi przez służby miernicze zakładów górniczych. Wszelkie podejmowane przez urzędy górnicze działania miały na celu zapewnienie, że prowadzona przez przedsiębiorców działalność, związana z wydobywaniem kopaliny, jest zgodna z warunkami określonymi w koncesjach i planach ruchu zakładów górniczych.

Od szeregu lat, w procesie decyzyjnym organy nadzoru górniczego wspomagane są przez Komisję do spraw Ochrony Powierzchni. W roku 2012 Komisja ta opiniowała zakresy rozwiązań technicznych planowanych do realizacji przez: Kompanię Węglową S.A. w newralgicznych rejonach, tj. Bytomia (eksploatacja KWK „Bobrek – Centrum”), gminy Gierałtów (eksploatacja KWK „Sośnica – Makoszowy”) i gminy Marklowice (eksploatacja KWK „Marcel” i KWK „Jankowice”). Dotyczyły one w szczególności zakresów profilaktyki górniczej i budowlanej, niezbędnych dla zapewnienia bezpiecznego i zgodnego z przeznaczeniem użytkowania obiektów budowlanych. Zalecenia, zawierane w uchwałach Komisji są na bieżąco wdrażane, a ich realizacja kontrolowana przez organy nadzoru górniczego. Warto również podkreślić, iż w 2012 roku Komisja procedowała nad opracowaniami, mającymi kluczowe znaczenie dla ochrony obiektów budowlanych na terenach poddawanych wpływom eksploatacji rud miedzi, tj. dokumentami: „Górnicza skala intensywności sejsmicznej GSI-2004/11 dla wstrząsów górniczych w LGOM. Weryfikacja skal GSI-2004” oraz „Wytyczne branżowe do projektowania obiektów kubaturowych w LGOM na wpływy dynamiczne od wstrząsów górniczych”.

Od szeregu lat w Wyższym Urzędzie Górniczym prowadzone jest monitorowanie zakresu działalności górniczej w granicach filarów ochronnych i terenów chronionych, z uwagi na ich szczególny charakter. Corocznie opracowywane są raporty, ujmujące kierunki zmian w zakresie wydobycia: węgla kamiennego, rud miedzi, rud cynku i ołowiu. Przedstawiają one relacje zachodzące w wydobyciu w ujęciu ogólnym, z filarów ochronnych, w zależności od sposobu kierowania stopem, w zależności od rodzaju chronionych obiektów. Na bazie danych z raportu opracowanego w roku 2012 można stwierdzić, iż:

- W roku 2011 wydobycie węgla kamiennego z filarów ochronnych wyniosło 9,2 mln ton. Wydobycie to jednak z roku na rok maleje, w okresie ostatnich pięciu lat jego spadek sięgnął 30%. W tym samym okresie zmalało o 68,4% wydobycie z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej. Jest to dość znaczna dysproporcja, tym bardziej, że największe wydobycie uzyskiwane jest z filarów dla dróg, kolei, stawów, rzek itp. oraz miast i osiedli (aglomeracje miejskie).
- Wydobycie rud miedzi z filarów ochronnych w roku 2011 wyniosło 3,9 mln ton. Tendencja spadkowa tego wydobycia jest również zauważalna. W ostatnich pięciu latach wydobycie zmalało bowiem o 34,18%. W analogicznym okresie spadek wydobycia z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej wyniósł 27,8%. Największe wydobycie rudy miedzi uzyskiwane jest z filarów dla miast i osiedli (obecnie filara dla miasta Lubin).
- Wielkość wydobycia rud cynku i ołowiu, tak ogólnego jak i z filarów ochronnych, corocznie maleje. W chwili obecnej wydobycie prowadzi tylko jeden zakład górniczy, którego wydobycie z filarów ochronnych wyniosło 0,36 mln ton. W wydobyciu tym 83,3% uzyskano z filarów dla miast i osiedli. Istotnym jest jednakże to, że w zakładzie tym blisko 70% wydobycia uzyskuje się z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej.

2.5.11. Ochrona zasobów złóż kopalin

W zakresie swoich kompetencji, organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych w odniesieniu do gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania. W ramach ustanawiania podstaw prawnych ochrony zasobów złóż, jak w latach poprzednich, były też zaangażowane w prace zmierzające do opracowania projektów rozporządzeń wykonawczych do Pgg. W 2012 r. szczególnie dużą uwagę poświęcano projektom rozporządzeń w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu w poszczególnych rodzajach zakładów górniczych (podziemnych, odkrywkowych, wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi). W projektach tych rozporządzeń zagadnienia gospodarowania złożami kopalin, w stosunku do dotychczasowych przepisów doczekały się pewnego usystematyzowania i zostały ujęte w odrębnym rozdziale pt. „Gospodarka złożami kopalin w procesie ich wydobywania, geologia górnicza i miernictwo górnicze”.

Realizując cele nakreślone w „Strategii działania urzędów górniczych na lata 2010–2014”, podjęto działania mające na celu wypracowanie przez organy nadzoru górniczego jednolitych standardów w zakresie skutecznego egzekwowania przepisów prawa w dziedzinie gospodarowania złożami kopalin, przykładem czego jest np. opracowanie i wdrożenie „Standardów gospodarowania złożami kopalin w odkrywkowych zakładach górniczych” czy „Standardów dotyczących metodyki kontroli pracy służby geologicznej w zakładach górniczych wydobywających solanki, wody lecznicze i termalne”.

Podstawową działalnością urzędów górniczych w zakresie ochrony zasobów złóż kopalin, był jednak bezpośredni nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych. W tym też zakresie urzędy egzekwowały:

- wyprzedzające rozpoznanie złóż i warunków ich występowania, wraz z prawidłowym dokumentowaniem,
- dostosowanie zakresu eksploatacji do warunków geologiczno-górniczych i zasad racjonalnej gospodarki złożem,
- zgodność zamierzeń eksploatacyjnych, zawartych w przedkładanych do zatwierdzenia planach ruchu, z warunkami określonymi w decyzjach koncesyjnych i projektach zagospodarowania złoża,
- zgodność wykorzystania zasobów złóż z zatwierdzonymi planami ruchu,
- poprawność prowadzenia ewidencji zasobów złóż.

Istotną zmianą w stosunku do lat poprzednich, jaka miała miejsce w 2012 r., było przypisanie organom nadzoru górniczego (art. 102 ust. 3 Pgg) zadań związanych z nadzorem nad sporządzaniem operatów ewidencyjnych. Kontrole w tym zakresie wykazały szereg nieprawidłowości, które skutkowały wydaniem decyzji nakazujących sporządzenie lub poprawę operatu.

W przypadku zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi, ze strony Wyższego Urzędu Górniczego w 2012 r. szczególnym nadzorem objęto zakłady eksploatujące wody lecznicze, termalne i solanki. Kontrole obejmujące zagadnienia gospodarki złożem przeprowadzono w 13 Uzdrowskich Zakładach Górniczych, a ich efektem było wydanie szeregu decyzji pokontrolnych.

Informacje pozyskiwane w trakcie kontroli były przedmiotem bieżących analiz i opracowań, zarówno na potrzeby wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Jednym z nich jest „Raport w sprawie wydobywania kopalin pospolitych w 2011 roku”, stanowiący podsumowanie realizacji zadań urzędów górniczych w zakresie nadzoru i kontroli nad ruchem odkrywkowych zakładów górniczych wydobywających kopaliny pospolite.

Wejście w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawy Pgg nałożyło na organy nadzoru górnicze nowe, dotąd nie będące w ich kompetencji dodatkowe obowiązki i zadania. Jednym z nich (art. 173 ust. 1, ww. ustawy) były kompetencje związane z wydawaniem decyzji administracyjnych w przypadku stwierdzenia wykonywania działalności bezwymaganej koncesji. W przypadkach takich organy nadzoru górniczego zostały upoważnione do działań władczych w zakresie wydawania nakazu wstrzymania takiej działalności. Jak istotne są to zadania należy wskazać, że proceder nielegalnej eksploatacji powoduje:

- straty w bilansie zasobów naturalnych kraju,
- niekontrolowane użytkowanie i degradację gruntów,

Tab. 2.5.11.1 Liczba wydanych decyzji przez dyrektorów okręgowych urzędów górniczych

Lp.	Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w	Liczba wydanych decyzji wstrzymujących wydobywanie kopalin
1.	Gliwicach	3
2.	Katowicach	0
3.	Kielcach	20
4.	Krakowie	4
5.	Krośnie	1
6.	Lublinie	24
7.	Poznaniu	35
8.	Rybniku	0
9.	Warszawie	12
10.	Wrocławiu	1
	Ogółem	100

- stworzenie warunków do nielegalnego składowania odpadów,
- niewykonanie obowiązków w zakresie rekultywacji, co z kolei może doprowadzić do nieodwracalnych przekształceń środowiskowych,
- powstanie potencjalnego zagrożenia dla osób wykonujących prace związane z poborem kopaliny oraz osób postronnych, w związku z częstym pomijaniem zasad bhp przy tych robotach,
- zmniejszanie przychodów Skarbu Państwa oraz powstanie tzw. „szarej” strefy zatrudnienia.

W 2012 r. tj. w pierwszym roku realizacji zadań związanych ze zwalczaniem nielegalnej eksploatacji, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych wydali 100 decyzji wstrzymujących wydobywanie kopaliny. Szczegółową liczbę wydanych decyzji przez dyrektorów poszczególnych okręgowych urzędów górniczych, przedstawia tabela 2.5.11.1.

2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 listopada 2007 r. w sprawie upoważnienia do uznawania kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych (Dz. U. Nr 216, poz. 1612) Prezes Wyższego Urzędu Górniczego uznaje nabyte w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, kwalifikacje do wykonywania górniczych zawodów regulowanych.

W 2012 r. do Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego wpłynęło 26 wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu regulowanego. W wyniku rozpoznania ww. wniosków, a także rozpoznania 18 wniosków złożonych w 2011 r., których rozpatrzenie zakończono w 2012 r., Prezes Wyższego Urzędu Górniczego wydał 37 decyzji. Przedmiot tych decyzji ujęto w tabeli.

Tab. 2.6.1. Liczba decyzji wydanych w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania górniczego zawodu regulowanego w 2012 r.

	osoby kierownictwa ruchu	osoby dozoru ruchu	osoby wykonujące czynności specjalistyczne
podziemne zakłady górnicze	-	5	2
odkrywkowe zakłady górnicze	-	-	-
otworowe zakłady górnicze	-	-	20
zakłady wykonujące roboty geologiczne	-	6	2
zakłady prowadzące działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg	-	2	-

W stosunku do żadnej z ww. decyzji nie został wniesiony wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy.

Osoby wykonujące określone czynności w ruchu zakładu górniczego prowadzącego działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg albo zakładu wykonującego roboty geologiczne są obowiązane posiadać kwalifikacje określone Pgg. W zależności od czynności kwalifikacje te stwierdza Prezes WUG lub dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych.

Zgodnie z art. 58 ust. 2 pkt 2 i 3 Pgg, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego stwierdza kwalifikacje do wykonywania czynności mierniczego górniczego i geologa górniczego. Postępowanie kwalifikacyjne prowadzono w oparciu o regulacje zawarte w dziale IV Pgg oraz rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. Nr 275, poz. 1628).

W 2012 roku do Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego wpłynęło 8 wniosków o stwierdzenie kwalifikacji mierniczego górniczego oraz 20 wniosków o stwierdzenie kwalifikacji geologa górniczego. Przeprowadzono 9 egzaminów dla stwierdzenia kwalifikacji mierniczego górniczego, przystąpiło 16 osób – zdało 13 oraz 15 egzaminów dla stwierdzenia kwalifikacji geologa górniczego, przystąpiło 28 osób – zdały 22. Część egzaminów dla osób, które złożyły wnioski przed 1 stycznia 2012 r. przeprowadzono w oparciu o przepisy wydane na podstawie ustawy Prawo geologiczne i górnicze z 1994 r.

Ponadto, na podstawie art. 58 ust. 2 pkt 1, 4 i 5 Pgg Prezes Wyższego Urzędu Górniczego stwierdza kwalifikacje kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego, geofizyka górniczego w podziemnych zakładach górniczych, kierownika jednostki ratownictwa górniczego oraz kierownika okręgowej stacji ratownictwa w oparciu o rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. Nr 275, poz. 1628).

W roku 2012 Komisja powołana przez Prezesa WUG stwierdziła 35 osobom kwalifikacje:

- kierownika ruchu podziemnego zakładu górniczego – 20 osób,
- geofizyka górniczego w podziemnych zakładach górniczych – 14 osób,
- kierownika jednostki ratownictwa górniczego – 1 osoba.

W 2012 roku dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych stwierdzili 2 896 kwalifikacji osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych, w tym:

- 203 osób kierownictwa,
- 556 osób dozoru wyższego,
- 789 osób dozoru średniego,
- 1348 osób dozoru niższego.

Osoby pełniące samodzielne funkcje techniczne podczas wykonywania robót budowlanych w ruchu zakładu górniczego muszą legitymować się stwierdzeniem kwalifikacji osoby dozoru ruchu zakładu górniczego w specjalności budowlanej. W 2012 r. w okręgowych urzędach górniczych tego rodzaju stwierdzenia uzyskało 61 osób.

Na podstawie art. 74 Pgg Prezes Wyższego Urzędu Górniczego nadał uprawnienia rzeczoznawcy ds. ruchu zakładu górniczego w następujących grupach:

- grupa I – maszyny wyciągowe (osoba prawna – 1),
- grupa IV – liny wyciągowe (osoba prawna – 1),
- grupa VII – zbrojenie szybowe, w tym sztywne prowadzenie naczyń wyciągowych (osoba prawna – 3),
- grupa VIII – urządzenia do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem (osoba prawna – 1),
- grupa IX – urządzenia i sprzęt elektryczny (osoba prawna – 1),
- grupa X – urządzenia techniczne (osoba prawna – 1),
- grupa XII – roboty strzałowe (osoba prawna – 2, osoba fizyczna – 32),
- grupa XIII – obudowy kotwowe (osoba prawna – 1, osoba fizyczna – 10),
- grupa XIV – obudowy szybów (osoba prawna – 2, osoba fizyczna – 9),
- grupa XV – zagrożenie metanowe i pyłowe (osoba prawna – 1),
- grupa XIX – zagrożenie tąpnięciami (osoba prawna – 3, osoba fizyczna – 1),
- grupa XXI – badanie rozwiązań technicznych poprzedzających wprowadzanie nowych systemów eksploatacji rud miedzi, cynku i ołowiu lub odmian tych systemów (osoba prawna – 1, osoba fizyczna – 1).

Łącznie w 2012 r. wydano 71 decyzji nadających osobom fizycznym (53) i prawnym (18) uprawnienia rzeczoznawcy.

2.7. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

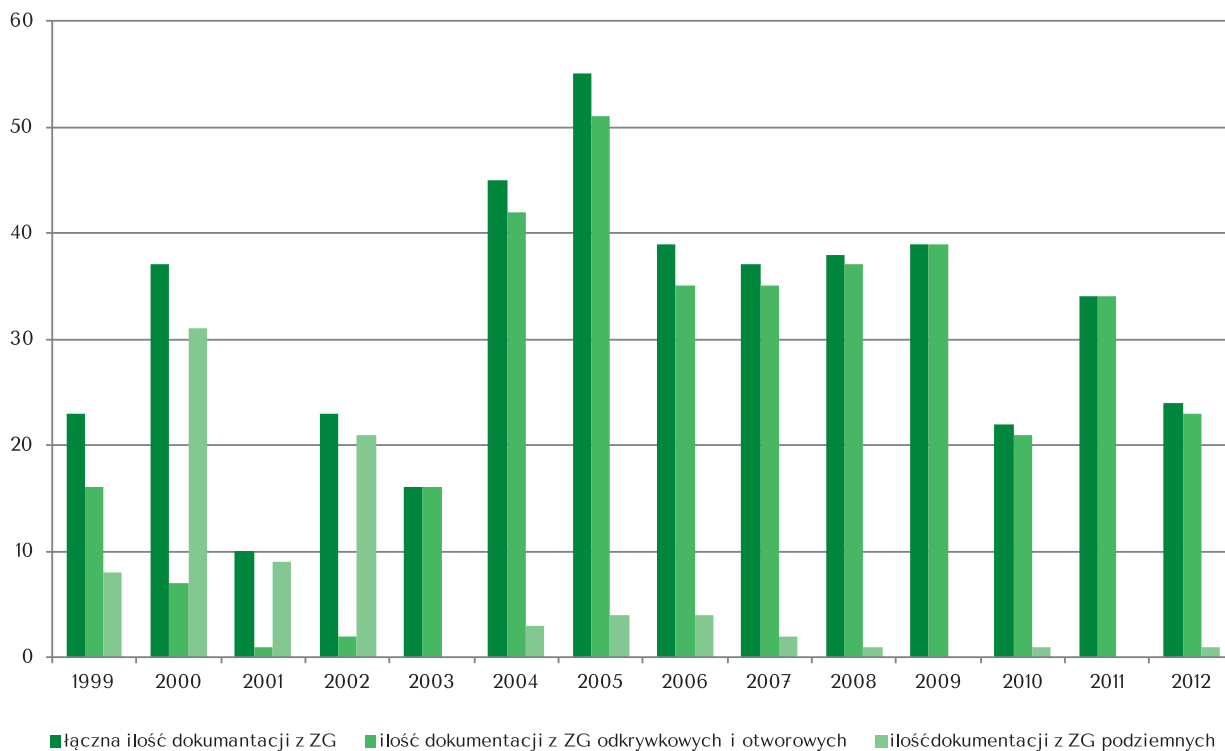
Prezes WUG gromadzi i archiwizuje dokumentację mierniczo-geologiczną zlikwidowanych zakładów górniczych w archiwum dokumentacji mierniczo-geologicznej w Wyższym Urzędzie Górniczym oraz udostępnia tę dokumentację na zasadach i w sposób określony w odrębnych przepisach.

W 2012 r. przejęto dokumentację mierniczo-geologiczną w pełnym lub częściowym zakresie z 24 zakładów górniczych zlikwidowanych. W okresie od 1999 do 2012 r. przyjęto 442 dokumentacje, w tym 358 z odkrywkowych i otworowych zakładów górniczych oraz 84 z podziemnych zakładów górniczych (w tym z 36 kopalń węgla kamiennego).

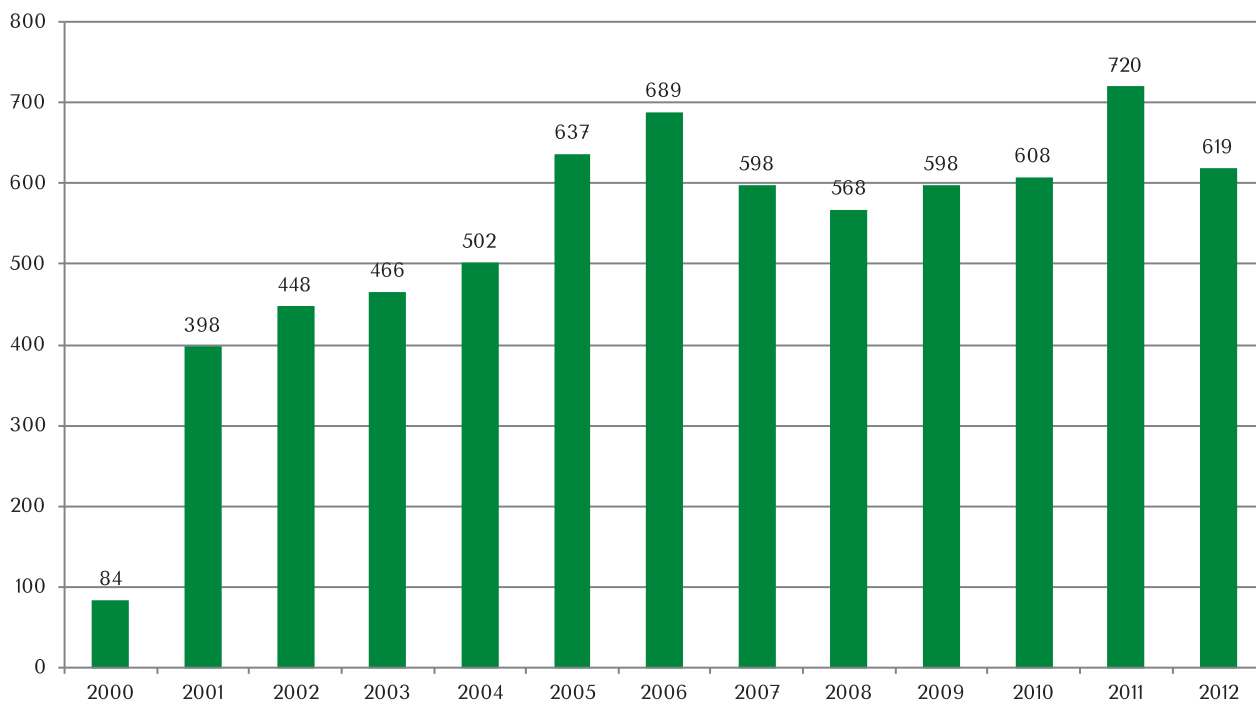
Przebieg przejmowania dokumentacji w poszczególnych latach działalności Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej zobrazowano na wykresie (Rys. 2.7.1).

Ponadto, w trakcie przejmowania znajdują się dokumentacje z 3 zakładów górniczych (Kopalnia Rud Cynku-Ołowiu Trzebieńka, Kopalnie Siarki Machów i Jeziórko).

Na koniec 2012 r. w bazie danych zarchiwizowanych dokumentów zarejestrowano 18 915 jednostek archiwalnych, będących pojedynczymi dokumentami lub zbiorami dokumentów. Zgromadzony zasób obejmuje ponad 80 tys. dokumentów tekstowych i kartograficznych. Część dokumentów przetworzona jest do postaci elektronicznej. Niektóre dokumenty kartograficzne pozyskano w ramach współpracy z archiwami państwowymi i muzeami, co pozwoliło w znacznym stopniu poszerzyć wiedzę o terenach objętych dawnym płytkim kopalnictwem.

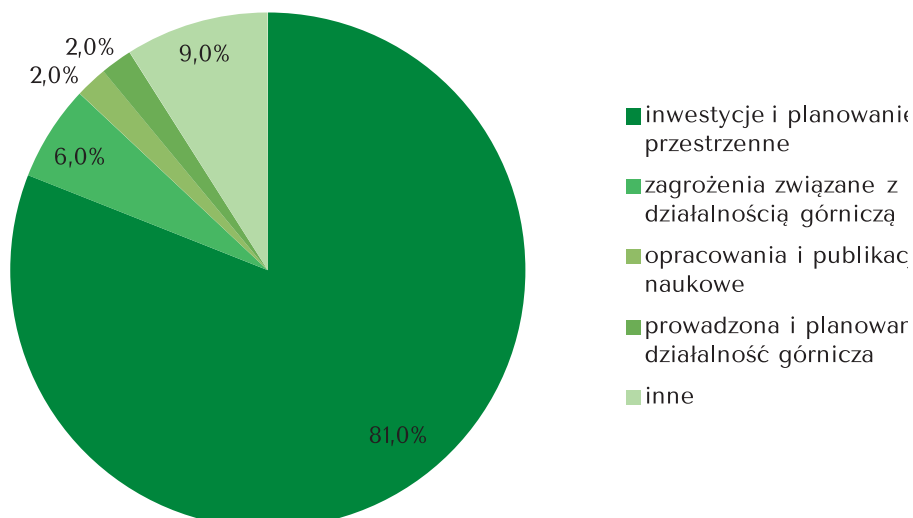
Rys. 2.7.1. Liczba dokumentacji przejętych z zakładów górniczych w latach 1999–2012

Rys. 2.7.2. Liczba informacji o terenach pogórnich wydanych w latach 2000–2012

W ramach powiększania zasobów kartograficznych w 2012 r. pozyskano archiwalne dokumenty kartograficzne z rejonów pogórnich, sąsiadujących z czynną KWK Kazimierz-Juliusz, a będących w jej posiadaniu. Przejęto także część kartograficzną dokumentacji zlikwidowanej kopalni magnezytu Wiry, będącej własnością Strzeblowskich Kopalni Surowców Mineralnych w Sobótce. Dokumentację tej kopalni uzupełniono kopiami elektronicznymi dokumentów przekazanych do Archiwum Państwowego we Wrocławiu. Z Archiwum Państwowego we Wrocławiu pozyskano również kopie przejętej dokumentacji Kopalni Magnezytu „Sobótka”, zlikwidowanej w latach 60-tych XX w. Z Zabytkowej Kopalni Srebra w Tarnowskich Górach przejęto pozostałą część dokumentacji mierniczo-geologicznej z Zakładów Górniczo Hutniczych „Orzeł Biały”. Dokumentacja ta będzie przedmiotem opracowania i uzupełniania systemu informacji o terenach pogórnich w 2013 r.

Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej odbywało się głównie w formie udzielania informacji górniczo-geologicznych oraz wykonywania kopii dokumentów posiadanych w zasobach archiwum. Informacji udzielano na bieżąco w oparciu o wpływające wnioski dotyczące działek zlokalizowanych na terenach pogórnicych. Sporządzane były dla urzędów miejskich i gminnych, inwestorów oraz innych zainteresowanych informacją osób. W roku 2012 sporządzono 619 informacji. Narastająco do końca 2012 udzielono zainteresowanym 6933 pisemnych informacji. Liczbę informacji o terenach pogórnicych wydanych w latach 2000–2012 przedstawiono na wykresie (Rys. 2.7.2). Większość z nich udzielono dla celów związanych z inwestycjami i planowaniem przestrzennym. Na rysunku 2.7.3 przedstawiono procentowy rozkład tematyki najczęściej udzielanych informacji w 2012 roku.

Rys.2.7.3. Charakter przedmiotowy informacji udzielanych przez Archiwum w roku 2012

Informacji udzielano odpłatnie (z zastrzeżeniem art. 26 ust. 4 Ustawy z dnia 12.11.2010 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie). Suma opłat w 2012 r. wyniosła 9964,35 zł. Ponadto zgromadzoną dokumentację, jak i jej spisy udostępniano do wglądu w siedzibie Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej. Udzielano również wyjaśnień stronom składającym wnioski, dotyczących wydania dokumentacji i informacji o środowisku na terenach po działalności górniczej w celu wyjaśnienia podstaw prawnych, form i zakresu ich udostępniania.

2.8. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych i dochodzenia powypadkowe

Kontrola nad ruchem zakładów górniczych i innych nadzorowanych podmiotów jest podstawową funkcją urzędów górniczych. Celem głównym działalności kontrolnej jest wzrost poziomu bezpieczeństwa pracy w polskich kopalniach. Obok planowanych kontroli tzw. limitowanych wykonywane są kontrole doraźne, stanowiące szybką reakcję nadzoru górniczego na wszystkie przypadki zidentyfikowanych potencjalnych zagrożeń dla życia i zdrowia górników lub dla środowiska naturalnego. Kontrole powtórne służą sprawdzeniu, czy przedsiębiorcy górniczy wypełnili w całości zalecenia poprzednich kontroli, których wyniki wykazały rażące naruszenie przepisów prawa. Kontrole są tak ustalane, by stanowiły jak najmniejszą niedogodność dla przedsiębiorców, a przy tym spełniały swe wszystkie funkcje kontrolno-nadzorcze.

W ramach sprawowanego nadzoru i kontroli nad ruchem zakładów górniczych oraz pozostałymi nadzorowanymi podmiotami, pracownicy inspekcyjno-techniczni OUG i SUG w 2012 roku wykonali 23 866 roboczodniówek, w tym 221 41 w ramach kontroli w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Z ogólnej liczby 22 141 roboczodniówek kontrolnych, 20 616 roboczodniówek wykonano w zakładach górniczych.

Ponadto, realizując zadania wynikające z ustawy Pgg, pracownicy inspekcyjno-techniczni OUG i SUG wykonali:

- 905 roboczodniówek w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków,
- 224 roboczodniówki w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi,
- 499 roboczodniówek związanych z postępowaniem dotyczącym działalności bez wymaganej koncesji (nielegalna eksploatacja kopalini).

W ramach działalności kontrolnej w roku 2012 w podziemnych zakładach górniczych, prowadzonej przez Okręgowe Urzędy Górnicze w: Gliwicach, Katowicach, Rybniku, Lublinie, Wrocławiu oraz Specjalistyczny Urząd Górniczy, na zmianach innych niż ranna wykonano 782 roboczodniówki, co stanowi 6,2% wszystkich roboczodniówek kontrolnych wykonanych w tych zakładach. Pracownicy inspekcyjno-techniczni Wyższego Urzędu Górniczego, w roku 2012 wykonali łącznie 2019 roboczodniówek, w tym:

- 1732 robocznodniówki kontrolne w zakładach górniczych oraz innych nadzorowanych podmiotach i jednostkach, w oparciu o ustawę o swobodzie działalności gospodarczej,
- 41 robocznodniówek w ramach sprawdzenia i oceny stanu bezpieczeństwa, stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń oraz innych zagadnień związanych z ruchem zakładów górniczych,
- 94 robocznodniówki ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków oraz nadzoru nad akcjami ratowniczymi,

Ponadto, w ramach sprawowanego nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów górniczych, pracownicy departamentów merytorycznych WUG wykonali 152 robocznodniówki.

Tab. 2.8.1. Liczba robocznodniówek wykonanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych Wyższego Urzędu Górniczego w 2012 roku

Departament	Wykonane robocznodniówki kontrolne w zakładach górniczych, ośrodkach szkoleniowych, jednostkach ratownictwa i innych nadzorowanych podmiotach	Pozostałe robocznodniówki wykonane w związku z			OGÓLEM (2-5)
		oceną stanu bezpieczeństwa, stanu zagrożeń oraz innych zagadnień związanych z ruchem zakł. górn.	ustalaniem stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków oraz nadzorem nad akcjami ratowniczymi	nadzorem nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów	
1	2	3	4	5	6
Górnictwa	498	17	58	39	612
Energomechaniczny	462	9	34	45	550
Ochrony Środowiska i Gospodarki Złożem	423	15	0	54	492
Warunków Pracy	349	0	2	14	365
Razem	1732	41	94	152	2019

W razie grożącego niebezpieczeństwa lub zaistnienia wypadku w zakładzie górniczym, organ nadzoru górniczego może ustalić stan faktyczny i przyczyny zagrożenia. W przypadku badań po wypadku ich celem jest ustalenie stanu faktycznego i przyczyn wypadków zaistniałych w ruchu zakładu górniczego przez wszechstronne wyjaśnienie ich okoliczności. W tym celu dokonuje się zebrania potrzebnych informacji i dowodów oraz ustalenia naruszonych przepisów. Efektem dochodzeń powypadkowych są sformułowane wnioski, których wdrożenie powinno zapobiec zaistnieniu podobnych wypadków w przyszłości.

Nadzór górniczy powinien otrzymywać powiadomienia o wszystkich wypadkach i niebezpiecznych zdarzeniach, które miały miejsce w zakładach górniczych. Kierownik ruchu zakładu górniczego jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić właściwy organ nadzoru górniczego – dyrektora okręgowego urzędu górniczego lub dyrektora specjalistycznego urzędu górniczego – o wypadku zaistniałym w zakładzie górniczym, zgonie naturalnym, jak również o związanych z ruchem zakładu górniczego niebezpiecznych zdarzeniach, stwarzających zagrożenie życia, zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa powszechnego.

Badania powypadkowe podejmuje się przede wszystkim w przypadku zaistnienia wypadków śmiertelnych, zbiorowych lub w wyniku których nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała. Ponadto bada się wypadki spowodowane istotnymi przyczynami naturalnymi (zawał, łąpanie, wybuch metanu czy pyłu węglowego itd.) lub związane ze stosowaniem szczególnych narzędzi i środków (roboty strzałowe, porażenie prądem elektrycznym, wybuch zbiorników lub urządzeń pod ciśnieniem, praca w aparacie ratowniczym itp.). O przeprowadzeniu badania powypadkowego może również zdecydować dyrektor urzędu górniczego, nawet jeśli wypadek nie należał do żadnej z wspomnianych kategorii, ale istnieją okoliczności, które wskazują na potrzebę jego dokładniejszego zbadania.

Jeżeli wymaga tego waga lub zawilość sprawy, w szczególności w przypadku zaistnienia wypadku zbiorowego, katastrofy albo niebezpiecznego zdarzenia, badanie powypadkowe może podejmować bezpośrednio Prezes Wyższego Urzędu Górniczego. W razie potrzeby Prezes Wyższego Urzędu Górniczego powołuje, w drodze zarządzenia, komisję specjalną do zbadania przyczyn i okoliczności tego zdarzenia, określając skład osobowy komisji i jej zadania.

Tab. 2.8.2. Zbiorcze zestawienie roboczodniówek wykonanych w roku 2012, przez pracowników inspekcyjno-technicznych OUG i SUG

OUG w /SUG	Wykonane roboczodniówki kontrolne w					Pozostałe roboczodniówki wykonane w związku z				OGÓLEM (6-10)
	zakładach górniczych	ośrodkach szkoleniowych	jednostkach ratownictwa	pozostałych przedsiębiorstwach	Razem	ustaleniem stanu faktycznego przyczyn zdarzeń i wypadków	nadzorem nad akcjami	nielegalną eksploatacją	innymi czynnościami	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Gliwicach	3332	38	17	95	3482	278	64	24	3	3851
Katowicach	2918	14	1	80	3013	79	92	2	4	3190
Rybniku	2755	13	4	49	2821	204	53	0	22	3100
Lublinie	1199	5	0	84	1288	18	2	57	7	1372
Wrocławiu	2328	4	1	62	2395	197	6	44	22	2664
Kielcach	1060	5	6	70	1141	16	6	171	7	1341
Krakowie	1424	7	3	353	1787	17	0	23	24	1851
Krośnie	1087	3	0	114	1204	4	0	22	4	1234
Poznaniu	1369	8	4	164	1545	49	0	88	0	1682
Warszawie	868	2	2	79	951	3	0	68	4	1026
SUG	2276	18	0	220	2514	40	1	0	0	2555
Razem	20616	117	38	1370	22141	905	224	499	97	23866

Gdy zostanie powzięta decyzja o przeprowadzeniu badań powypadkowych, pracami w tym zakresie kieruje dyrektor urzędu górniczego lub wyznaczony przez niego pracownik nadzoru górniczego. Bezpośrednio po rozpoczęciu badań powypadkowych dokonuje się oględzin miejsca wypadku i zabezpiecza się wszelkie ślady i dowody oraz wykonuje się szczegółową dokumentację wypadku. Z przebiegu poszczególnych czynności dokonanych w toku badań powypadkowych: oględzin, przesłuchania poszkodowanego i świadków wypadku, spisuje się odrębne protokoły.

Na podstawie wyników badań powypadkowych przeprowadzający badania opracowują orzeczenie. Orzeczenie zawiera m.in. opis stanu faktycznego, z ustaleniem danych dotyczących czasu i miejsca wypadku oraz innych istotnych okoliczności mających miejsce przed, w czasie i po wypadku, opis przebiegu akcji ratowniczej i jej ocenę, ustalenie przyczyn wypadku, określenie naruszonych w związku z wypadkiem przepisów lub zasad techniki górniczej oraz wnioski zmierzające do zapobieżenia podobnym wypadkom w przyszłości.

Ukończenie badań powypadkowych oraz opracowanie orzeczenia następuje, co do zasady, w okresie 6 tygodni. Przedłużenie tego terminu może nastąpić wyłącznie w uzasadnionych przypadkach za zgodą Prezesa WUG. Niezwłocznie po ukończeniu badań powypadkowych dyrektor urzędu górniczego realizuje wnioski zawarte w orzeczeniu i wszczyna odpowiednie postępowania.

W 2012 roku w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami i wypadkami, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych i SUG przeprowadzili 85 badań przyczyn i okoliczności wypadków i niebezpiecznych zdarzeń oraz 17 zgonów naturalnych, w tym:

- 28 badań wypadków śmiertelnych,
- 18 badań wypadków ciężkich,
- 18 badań innych wypadków,
- 21 badań niebezpiecznych zdarzeń,
- 17 badań zgonów naturalnych.

Szczegółową statystykę badań przyczyn i okoliczności wypadków oraz zgonów naturalnych w 2012 r. w poszczególnych urzędach górniczych przedstawia tabela 2.8.3.

Tab. 2.8.3. Szczegółowa liczba badań przyczyn i okoliczności wypadków oraz zgonów naturalnych w 2012 r. w okręgowych urządzeniach górniczych i SUG¹

Okręgowy Urząd Górniczy (SUG) w:	Badania przyczyn i okoliczności wypadków	Zgony naturalne
Gliwicach	13	10
Katowicach	22	4
Kielcach	3	0
Krakowie	3	0
Krośnie	2	0
Lublinie	2	0
Poznaniu	6	0
Rybniku	12	2
Warszawie	1	0
Wrocławiu	17	1
SUG	4	0
RAZEM	85	17

2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i zatrzymane roboty

Przy wykonywaniu nadzoru i kontroli organ nadzoru górniczego zobowiązany jest nakazać usunięcie nieprawidłowości powstałych wskutek naruszenia przepisów o ruchu zakładu górniczego, zwłaszcza jeżeli stwarzają one zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu górniczego, jego pracowników, bezpieczeństwa powszechnego lub środowiska. Jeśli podczas kontroli stwierdzone zostanie bezpośrednie zagrożenie dla zakładu górniczego, jego pracowników, bezpieczeństwa powszechnego lub środowiska, organ nadzoru górniczego może wstrzymać w całości albo w części ruch tego zakładu lub jego urządzeń oraz nakazać podjęcie niezbędnych środków zapobiegawczych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli oraz oględzin miejsc wypadków i niebezpiecznych zdarzeń w 2012 roku pracownicy inspekcyjno-techniczni urzędów górniczych stwierdzili nieprawidłowości i wstrzymali w całości lub części ruch zakładu górniczego lub jego urządzeń w 1962 przypadkach, w tym w kopalniach węgla kamiennego w 1568 przypadkach.

Tab. 2.9.1. Zatrzymane roboty górnicze, maszyny i urządzenia oraz zatrzymania w związku z nielegalną eksploatacją w 2012 roku

Zakłady górnicze	eksploatacja ścian	drążenie chodników	eksploatacja zabierek	inne roboty górnicze	urządzenia mechaniczne	urządzenia elektryczne	inne urządzenia	nielegalna eksploatacja	RAZEM
kopalnie węgla kamiennego	95	146	0	80	814	298	85	0	1568
pozostałe podziemne zakłady górnicze	34	25	25	4	41	46	8	0	183
odkrywkowe zakłady górnicze	9	0	0	15	30	22	32	100	208
otworowe zakłady górnicze	0	0	0	0	3	0	0	0	3
górnictwo ogółem	138	221	25	99	888	366	125	100	1962

¹ Uwaga: badaniem mogło być objętych jednocześnie więcej niż jeden wypadek (gdy miał miejsce wypadek zbiorowy).

W 2012 roku najwięcej zatrzymań w kopalniach węgla kamiennego spowodowanych było nieprawidłowym stanem urządzeń energomechanicznych, których zatrzymano 1 112, w tym 814 urządzeń mechanicznych i 298 urządzeń elektrycznych.

Skalę i rodzaje nieprawidłowości stwierdzonych przez organy nadzoru górniczego w toku działań nadzorczo-kontrolnych (w szczególności dochodzeń powypadkowych) i przeprowadzonego rozeznania, zostały opisane w dokumencie „Stan bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie w 2012 roku” (dostępny na witrynie internetowej Wyższego Urzędu Górniczego: www.wug.gov.pl). W związku z zatrzymaniami robót górniczych, ruchu maszyn i urządzeń oraz w ramach realizacji wniosków po wypadkach i zgonach naturalnych podjęto następujące najważniejsze działania profilaktyczne:

1. W KW S.A. w Katowicach, w celu niedopuszczenia do pracy osób z chorobami, na których rozwój i wpływ mogą mieć warunki pracy w kopalni wyznaczone zostały stanowiska pracy, na których zatrudnieni pracownicy objęci są rozszerzonym zakresem badań profilaktycznych. Podjęto również współpracę ze służbą medycyny pracy, w celu podniesienia standardów badań profilaktycznych pracowników zatrudnionych pod ziemią, na stanowiskach pracy o zwiększonym ryzyku zachorowania na choroby układu krążenia.
2. Wzbogacano kształcenie pracowników górnictwa o nowoczesne stanowiska szkoleniowe, z wykorzystaniem techniki rzeczywistości wirtualnej (w zakładach eksploatujących rudy miedzi) oraz wykorzystywano w procesie szkolenia i budowania samoodpowiedzialności pracowników wizualizacje przyczyn, przebiegu i skutków katastrof górniczych i wypadków przy pracy (w większości podziemnych zakładów górniczych).
3. Rozpoczęto w kopalniach węgla kamiennego wyposażanie rejonów, w których prowadzone są roboty górnicze w środki ochrony zbiorowej (systemy mgłowe w KWK: „Halemba-Wirek”, „Jas-Mos”, „Borynia-Zofiówka”, „Jankowice”, „Krupiński”, „Bogdanka”) oraz pracowników w efektywniejsze środki ochrony indywidualnej, skuteczniej zmniejszające stężenia pyłów szkodliwych dla zdrowia w prądach powietrza, w szczególności w prądach powietrza dopływających do ścian. W niskich ścianach rozpoczęto wdrażanie sprzętu izolującego układ oddechowy o małej masie i gabarytach (KWK „Halemba-Wirek”).
4. Na etapie projektów technicznych egzekwowano stosowanie profilaktyki przeciwpożarowej, w tym między innymi:
 - ▶ ocenę stanu zagrożenia pożarowego ścian, eksploatowanych w warunkach zagrożenia metanowego i pożarowego, metodą precyzyjnej analizy chromatograficznej,
 - ▶ określenie pierwszej i drugiej linii obrony przed zagrożeniem pożarowym,
 - ▶ możliwość inertyzacji zrobów ścian niezależnie od podawania materiałów doszczelniających,
 - ▶ stosowanie środków antypirogennych.
5. Opracowano i wdrażano procedury zapoznawania pracowników zakładów górniczych i firm usługowych zatrudnianych w ruchu zakładu z obowiązującymi dokumentacjami wykonywania określonych prac: projektami technicznymi, dokumentacjami układów transportowych, technologiami i instrukcjami itp.
6. Wdrożono rozwiązania umożliwiające synchronizację czasu rzeczywistego w systemach łączności, bezpieczeństwa, alarmowania w zakładach górniczych Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., Katowickiego Holdingu Węglowego S.A., Kompanii Węglowej S.A. oraz w Lubelskim Węglu „Bogdanka” S.A. Południowy Koncern Węglowy S.A. układ do synchronizacji czasu uruchomił w ZG Janina. PG Silesia wprowadziła synchronizację czasu w zakresie systemów bezpieczeństwa i wizualizacji, a kolejnym etapem będzie synchronizowanie czasów w zmodernizowanych systemach łączności i alarmowania. Zakłady górnicze należące do KGHM S.A. są na etapie wyboru rozwiązania systemu modernizującego obecnie wykorzystywane układy do synchronizacji czasu systemów łączności, alarmowania i bezpieczeństwa.
7. Wdrożono zmechanizowanie opylania wyrobisk podziemnych pyłem kamiennym w 27 kopalniach węgla kamiennego, przy użyciu 221 opylaczy mechanicznych.
8. Dokonano w KW S.A. weryfikacji procedur zapewniających skuteczny nadzór i kontrolę robót podejmowanych przez podmioty w ruchu zakładu górniczego, w tym wykluczających podejmowanie prac, które nie są ujęte w umowach.
9. Dla ograniczenia niebezpiecznych zdarzeń i wypadków związanych z opadem skał i zawałami podjęto działania mające na celu:
 - ▶ maksymalne zwiększenie mechanizacji robót na styku ściana-chodnik przyścianowy, w celu wyeliminowania przebywania pracowników w miejscach szczególnie niebezpiecznych,
 - ▶ egzekwowanie wykonywania prac związanych z rabowaniem obudowy w wyrobiskach przyścianowych zgodnie z ustaleniami zawartymi w projektach technicznych oraz zawartych w nich technologiach i instrukcjach oraz normatywami tych robót,
 - ▶ stosowanie zasady „zero tolerancji”, dla ryzykownych i niebezpiecznych zachowań i metod pracy (KHW S.A.).

Zdecydowano się także podjąć działania organizacyjne i dyscyplinujące w celu eliminacji nieprawidłowości stwierdzanych przez organy nadzoru górniczego w zakresie szkoleń i adaptacji zawodowej. We wnioskach w dokumencie „Stan bezpieczeństwa” wskazano, że we wszystkich zakładach górniczych służby przedsiębiorcy powinny sprawdzać dokumentację powypadkowe zakładów górniczych, w zakresie ustaleń przyczyn i okoliczności zaistnienia wypadków i zdarzeń.

2.10. Działalność represyjna

W wyniku prowadzonych czynności kontrolnych i nadzorczych oraz badań powypadkowych w 2012 r. dyrektorzy urzędów górniczych skierowali do sądów rejonowych 328 wniosków o ukaranie sprawców naruszających przepisy, natomiast w 2011 r. skierowano o 7 wniosków więcej. Wnioski do sądów rejonowych w 121 przypadkach skierowane zostały w związku z badaniem przyczyn i okoliczności wypadków i zagrożeń w zakładach górniczych, a w 207 przypadkach w wyniku przeprowadzonych kontroli w zakładach górniczych.

Liczba rozpoznanych spraw przez sądy rejonowe w 2012 r. wyniosła 290, wobec 364 spraw rozpoznanych w 2011 r. Suma orzeczonych kar grzywny wyniosła 235 050 zł, a średnia wysokość kary grzywny to 811 zł (bez uwzględnienia liczby wniosków zakończonych uniewinnieniami, przedawnieniami lub umorzeniami). W 2011 r. suma orzeczonych kar grzywny wyniosła 288 450 zł, a średnia kara grzywny to 792 zł.

Dane dotyczące liczby wniosków skierowanych do sądów rejonowych oraz orzeczonych grzywien przedstawiają tabela 2.10.1.

Tab. 2.10.1. Liczba wniosków skierowanych do sądów rejonowych przez dyrektorów urzędów górniczych

Dyrektor OUG (SUG) w:	Ilość wniosków skierowanych do sądów rejonowych – OGÓŁEM	Ilość wniosków skierowanych w związku z zaistniałymi wypadkami i zagrożeniami	Ilość wniosków skierowanych w związku z przeprowadzonymi kontrolami
Gliwicach	93	40	53
Katowicach	57	19	38
Rybniku	75	33	42
Lublinie	11	7	4
Wrocławiu	16	12	4
Kielcach	15	1	14
Krakowie	2	0	2
Krośnie	4	0	4
Poznaniu	49	4	45
Warszawie	0	0	0
SUG	6	5	1
Ogółem	328	121	207

W 2012 roku Prezes Wyższego Urzędu Górniczego wydał 4 decyzje zakazujące osobom, które wykonywały czynności:

- osoby średniego dozoru ruchu w specjalności górniczej w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny,
- osoby niższego dozoru ruchu w specjalności elektrycznej – maszyny i urządzenia dołowe w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny,
- osoby niższego dozoru ruchu w specjalności budowlanej w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny,
- osoby średniego dozoru ruchu w specjalności mechanicznej w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny, z rażącym niedbalstwem, z naruszeniem ustawy Pgg lub rażącym naruszeniem wydanych na jej podstawie przepisów, wykonywania tych czynności na okres od 6 do 12 miesięcy.

Tab. 2.10.2. Wykaz spraw i liczba osób ukaranych przez sądy rejonowe w 2012 r. w porównaniu z 2011 r.

OUG (SUG) w:	Ilość wniosków skier. do sądów rejonowych	Ilość wniosków rozp. przez sądy rejonowe	Orzeczona grzywna (w zł)	Uniewin- nienia (przeda- wnienia, umorzenia)	kierow- nictwo	dozór wyższy	dozór średni	dozór niższy	inne osoby
Gliwicach									
2011 rok	86	88	39 000	1	10	24	22	4	27
2012 rok	93	89	61 200	0	13	11	31	8	26
Katowicach									
2011 rok	71	64	58 360	0	9	6	33	5	11
2012 rok	57	47	34 700	0	3	7	22	1	14
Rybniku									
2011 rok	79	84	41 250	1	13	19	34	0	17
2012 rok	75	69	44 700	0	2	9	41	1	16
Lublinie									
2011 rok	4	3	2 900	0	2	0	0	0	1
2012 rok	11	13	9 000	0	0	0	4	0	9
Wrocławiu									
2011 rok	31	36	21 300	3	11	1	5	0	16
2012 rok	16	13	8 500	2	2	0	4	0	5
Kielcach									
2011 rok	11	10	24 720 ¹	2	3	2	0	0	3
2012 rok	15	12	17 950	0	2	0	0	0	10
Krakowie									
2011 rok	8	8	8 600	0	1	0	3	0	4
2012 rok	2	1	500	0	1	0	0	0	0
Krośnie									
2011 rok	4	3	1 500	0	1	0	0	0	2
2012 rok	4	5	6 700	0	0	0	0	2	3
Poznaniu									
2011 rok	24	51	76 360	3	9	0	0	4	35
2012 rok	49	36	49 100	0	8	1	0	1	26
Warszawie									
2011 rok	8	7	7 510	0	2	0	0	0	5
2012 rok	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUG									
2011 rok	9	10	6 950	0	1	1	2	0	6
2012 rok	6	5	2 700	0	0	0	2	0	3
Razem									
2011 rok	335	364	288 450	10	62	53	99	13	127
2012 rok	328	290	235 050	2	31	28	104	13	112

¹ w tym kwota 10 720 zł orzeczona przez sądy w 2010 r.

W 2012 r. dyrektorzy urzędów górniczych w stosunku do sprawców naruszających obowiązki pracownicze, zastosowali w 1762 środki oddziaływania wychowawczego przewidziane w art. 41 Kodeksu wykroczeń (w 2011 r. zastosowano takie środki w 829 przypadkach). W 16 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego zostały nałożone w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas badania przyczyn i okoliczności zaistniałych wypadków i zagrożeń (z czego 15 w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektorów urzędów górniczych), a w 1746 przypadkach w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli (z czego 1696 środków zostało nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych, a 50 środków zostało nałożonych w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektorów OUG lub SUG skierowanego do pracodawcy).

Liczba środków oddziaływania wychowawczego z wyszczególnieniem środków zastosowanych w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli oraz zaistniałymi wypadkami przedstawiono w tabeli 2.10.3.

Tab. 2.10.3. Liczba środków oddziaływania wychowawczego z wyszczególnieniem środków zastosowanych w związku z wypadkami, zagrożeniami i kontrolami

OUG (SUG) w:	Ilość zastosowanych środków – OGÓŁEM			Ilość zastosowanych środków w związku z wypadkami i zagrożeniami:			Ilość zastosowanych środków w związku z kontrolami:		
	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem dyr. OUG/SUG	Razem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem dyr. OUG/SUG	Razem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem dyr. OUG/SUG	Razem
Gliwicach	487	29	516	0	4	4	487	25	512
Katowicach	237	3	240	0	0	0	237	3	240
Rybniku	548	11	559	1	2	3	547	9	556
Lublinie	46	12	58	0	0	0	46	12	58
Wrocławiu	162	4	166	0	3	3	162	1	163
Kielcach	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krakowie	98	0	98	0	0	0	98	0	98
Krośnie	59	0	59	0	0	0	59	0	59
Poznaniu	2	0	2	0	0	0	2	0	2
Warszawie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUG	55	6	61	0	6	6	55	0	55
RAZEM OUG/SUG	1694	65	1759	1	15	16	1693	50	1743
WUG	3	0	3	0	0	0	3	0	3
Ogółem	1697	65	1762	1	15	16	1696	50	1746

W 2012 r. grzywnami w drodze mandatu karnego zostało ukaranych 797 osób na kwotę 302 950 zł. W roku 2012 ukarano 59 osób kierownictwa, 96 osób wyższego dozoru ruchu, 352 osoby średniego dozoru ruchu, 42 osoby niższego dozoru ruchu oraz 248 innych osób. Liczbę osób ukaranych mandatem karnym z podziałem na osoby kierownictwa i dozoru ruchu oraz łączną kwotę grzywnien nałożonych mandatem karnym w 2012 r. przedstawia tabela 2.10.4.

Tab. 2.10.4. Liczba osób ukaranych mandatem karnym z podziałem na osoby kierownictwa i dozoru oraz łączna kwota grzywien nałożonych w 2012 r.

OUG (SUG) w:	Ilość osób ukaranych mandatem karnym	Łączna kwota nałożonych grzywien	Ukarano osób				
			kierow- nictwo	dozór wyższy	dozór średni	dozór niższy	inne osoby
Gliwicach	212	97 000	8	43	133	3	25
Katowicach	153	51 900	6	17	80	20	30
Rybniku	140	52 950	9	21	81	2	27
Lublinie	34	11 500	2	0	7	0	25
Wrocławiu	54	19 050	1	4	23	1	25
Kielcach	38	14 900	7	2	4	4	21
Krakowie	35	10 900	9	2	8	4	12
Krośnie	20	5 850	3	1	4	1	11
Poznaniu	63	20 850	8	1	1	6	47
Warszawie	12	3 700	3	0	0	0	9
SUG	25	10 200	2	4	3	0	16
Razem OUG/ SUG	786	298 800	58	95	344	41	248
WUG	11	4 150	1	1	8	1	0
RAZEM OUG/ SUG, WUG	797	302 950	59	96	352	42	248

Ponadto, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego ostatecznymi decyzjami nałożył karę pieniężną na:

- przedsiębiorcę w wysokości 20 000 zł za niewykonanie decyzji organu nadzoru górniczego wstrzymującej w całości lub w części ruch zakładu górniczego lub jego urządzeń, ze względu na bezpośrednie zagrożenie dla zakładu górniczego i jego pracowników,
- na kierownika ruchu zakładu górniczego w wysokości 18 363,36 zł za dopuszczenie do wykonywania czynności w ruchu zakładu górniczego w sposób mogący wywołać niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia człowieka lub tego ruchu.

2.11. Działalność komisji powoływanych przez Prezesa WUG

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego jest uprawniony do powoływania specjalnych komisji w celu kompleksowego opiniowania stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń naturalnych i technicznych w zakładach górniczych oraz zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego. 18 stycznia 2012 r. Prezes Wyższego Urzędu Górniczego, kierując się zasadą uproszczenia i odbiurokratyzowania działań, dokonał istotnych zmian w funkcjonowaniu komisji specjalnych. Zniesione zostały:

1. Komisja do spraw Atmosfery Kopalnianej i Zagrożeń Aerologicznych w Podziemnych Zakładach Górniczych,
2. Komisja do spraw Tępań, Obudowy i Kierowania Stropem w Podziemnych Zakładach Górniczych,
3. Komisja do spraw Zagrożeń Wodnych,

których zadania i funkcje przejęły pozostałe istniejące Komisje.

W dalszym ciągu działają następujące komisje specjalne Prezesa WUG:

1. Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie,

2. Komisja do spraw Ochrony Powierzchni,
3. Komisja do spraw Zagrożeń Naturalnych w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Węgiel Kamienny,
4. Komisja do spraw Zagrożeń Naturalnych w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Rudy Miedzi.

Komisja do spraw Ochrony Powierzchni przy Wyższym Urzędzie Górniczym w roku 2012 odbyła 6 posiedzeń, w trakcie których zaopiniowała:

1. Dokumentację „Górnicza skala intensywności sejsmicznej GSI – 2004/11 dla wstrząsów górniczych w LGOM. Weryfikacja skal GSI – 2004.” – opracowanie KGHM Polska Miedź S.A., skierowane pod obrady przez Dyrektora OUG we Wrocławiu.
2. „Stanowisko Profesora Stanisława Knothe w sprawie prognoz wpływów opracowywanych przez przedsiębiorców górniczych.” – skierowane pod obrady przez Prezesa WUG.
3. „Wytyczne branżowe do projektowania obiektów kubaturowych w LGOM na wpływy dynamiczne od wstrząsów górniczych.” – opracowanie KGHM Polska Miedź S.A., skierowane pod obrady przez Dyrektora OUG we Wrocławiu.
4. „Program eksploatacji złoża i ochrony powierzchni kopalń „Marcel” i „Jankowice” w Polu Markłowice na lata 2012 – 2015, 2016 – 2018 oraz perspektywicznie do wyczerpania złoża.” – opracowanie KW S.A. O/KWK „Marcel” i O/KWK „Jankowice”, skierowany pod obrady przez Dyrektora OUG w Rybniku.
5. „Program eksploatacji projektowanej na lata 2013 – 2015 przez KW S.A. Oddział KWK „Sośnica – Makoszowy” w aspekcie uwarunkowań ochrony powierzchni i prawa miejscowego.” – opracowanie KW S.A. O/KWK „Sośnica – Makoszowy”, skierowany pod obrady przez Dyrektora OUG w Gliwicach.
6. „Program ochrony powierzchni dla eksploatacji projektowanej do planu ruchu na lata 2012 – 2014 KW S.A. Oddział KWK „Bobrek – Centrum”.” – opracowanie KW S.A. O/KWK „Bobrek – Centrum”, skierowane pod obrady przez Dyrektora OUG w Gliwicach.

Do zadań Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie należy przygotowywanie i przedkładanie Prezesowi Wyższego Urzędu Górniczego opinii dotyczących stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, w szczególności:

1. bezpieczeństwa i higieny pracy;
2. zastosowania przepisów wydanych na podstawie art. 120 ust.1 i 2 lub art. 124 Pgg;
3. szkoleń prowadzonych dla osób wykonujących czynności w ruchu zakładów górniczych oraz specjalistycznych szkoleń w zakresie ratownictwa górniczego;
4. zagadnień niewymienionych w pkt 1-3, istotnych dla bezpieczeństwa pracy w górnictwie, wskazanych przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

Skład Komisji ma charakter interdyscyplinarny, grupując przedstawicieli przedsiębiorców, (pracodawców), związków zawodowych, wyższych uczelni i instytutów badawczych oraz Państwowej Inspekcji Pracy.

W 2012 roku odbyły się dwa posiedzenia Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie. Komisja przyjęła uchwałę dotyczącą podjęcia przez przedsiębiorców działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa pracy w firmach zewnętrznych oraz przeprowadzenia kontroli warunków pracy w zakładach przerobczych. Uznano również za istotne podjęcie działań mających na celu eliminację ryzykownych zachowań wśród załóg kopalń węgla kamiennego. Komisja pozytywnie zaopiniowała działania podjęte przez Główny Instytut Górnictwa, Instytut Techniki Górniczej „KOMAG” i Kompanię Węglową S.A. dotyczące redukcji ryzyka zawodowego w kopalniach podziemnych. Komisja przychyliła się do opinii Grupy Roboczej by wystąpić do jednostek naukowo badawczych o przyspieszenie prac nad możliwością automatycznej kontroli zapylenia oraz procedur wykrywania wczesnych etapów zachorowań na pylicę. Inna uchwała Komisji dotyczyła rozpowszechnienia Katalogu dobrych praktyk w zakresie pyłów szkodliwych dla zdrowia wśród pracowników i przedsiębiorców branży górnictwa węgla kamiennego. Pozytywnie zaopiniowano działania przedsiębiorców mające na celu podniesienie bezpieczeństwa pracy przy prowadzeniu robót przez firmy obce oraz działania podjęte przez KHW S.A. w ramach Europejskiej Platformy Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie.

Przedmiotem posiedzeń Komisji ds. Zagrożeń Naturalnych w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Węgiel Kamienny (9 posiedzeń) i Komisji ds. Zagrożeń Naturalnych w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Rudy Miedzi (1 posiedzenie) było opiniowanie:

- kompleksowych projektów eksploatacji pokładów i złóż zagrożonych tąpnięciami (lub aneksów do tych projektów) – 13 przypadków,
 - KWK „Halemba-Wirek”,
 - ZG „Sobieski”,
 - KWK „Marcel”,
 - KWK „Mysłowice-Wesoła”,
 - KWK „Wujek”,
 - KWK „Sośnica-Makoszowy”,
 - KWK „Jankowice”,
 - KWK „Piast” (aneks),
 - KWK „Bobrek-Centrum”,

- ▶ EKO-PLUS Sp. z o.o. (aneks),
- ▶ KWK „Marcel”,
- ▶ KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie”,
- ▶ KWK „Kazimierz-Juliusz”.
- projektów technicznych ścian – 7 przypadków,
- projektów eksploatacji nowymi systemami – 3 (w tym jeden w kopalni rud miedzi):
 - ▶ KWK „Wieczorek”,
 - ▶ KWK „Piekary”,
 - ▶ O/ZG „Polkowice-Sierszowice”.
- oraz projektu likwidacji szybu w Centralnym Zakładzie Odwadniania Kopalń w Czeladzi.

2.12. Nadzór nad szkoleniami w górnictwie

W 2012 r. organy nadzoru górniczego sprawowały nadzór i kontrolę nad szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego. W tym zakresie przeprowadzono 96 kontroli w zakładach górniczych oraz jednostkach organizacyjnych trudniących się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładów górniczych. Ogółem urzędy górnicze nadzorowały działalność 187 ośrodków szkoleniowych. Prowadzono również działania mające na celu podniesienie jakości prowadzonych szkoleń.

Na podstawie art. 112 ust. 5. Pgg dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych zatwierdzają programy szkoleń specjalistycznych dla osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego (o których mowa w art. 53 ust. 6 Pgg) oraz osób kierownictwa i dozoru ruchu podziemnego zakładu górniczego. W 2012 r. wydano 473 decyzje zatwierdzające takie programy szkoleniowe, w tym:

- dyrektor OUG w Gliwicach – 195 decyzji,
- dyrektor OUG w Katowicach – 43 decyzje,
- dyrektor OUG w Kielcach – 20 decyzji,
- dyrektor OUG w Krakowie – 10 decyzji,
- dyrektor OUG w Krośnie – 6 decyzji,
- dyrektor OUG w Lublinie – 18 decyzji,
- dyrektor OUG w Poznaniu – 13 decyzji,
- dyrektor OUG w Rybniku – 68 decyzji,
- dyrektor OUG w Warszawie – 6 decyzji,
- dyrektor OUG we Wrocławiu – 3 decyzje,
- dyrektor SUG – 91 decyzji.

Przeprowadzone kontrole w zakresie szkoleń i adaptacji zawodowej wykazały szereg nieprawidłowości, takich jak:

- niezgodność programów szkoleń w dziedzinie bhp z obowiązującymi ramowymi programami szkoleń,
- brak potwierdzeń realizacji programów szczegółowych przez wykładowców,
- niedostosowanie tematyki instruktaży stanowiskowych do rodzajów i warunków prac, które mieli wykonywać uczestnicy szkolenia,
- realizacja szkolenia wstępnego – instruktażu stanowiskowego, niezgodnie z zatwierdzonym programem szkolenia,
- dopuszczanie do pracy w ruchu zakładu górniczego osób wykonujących czynności specjalistyczne bez przeprowadzenia instruktażu stanowiskowego dot. zagrożeń występujących na tym stanowisku, sposobów ochrony przed tymi zagrożeniami oraz metod bezpiecznego wykonywania prac,
- potwierdzanie przez instruktorów, w dokumentacji szkoleń wstępnych, przeprowadzenia instruktażu stanowiskowego pracownikom nowoprzyjętym, pomimo nieobecności w pracy instruktora, bądź pracy na innych zmianach,
- potwierdzanie przez osoby dozoru ruchu przeprowadzenia instruktażu stanowiskowego pracownikom w dniach, w których zatrudnieni byli oni na zmianach innych niż osoby przeprowadzające instruktaż,
- nie prowadzenie adaptacji zawodowej pracowników nowoprzyjętych przez podmioty wykonujące powierzone im czynności w ruchu zakładu górniczego,
- potwierdzanie przez osoby dozoru ruchu w dokumentacji szkoleń okresowych pracowników zatrudnionych na stanowiskach robotniczych przeprowadzenia instruktażu stanowiskowego pracownikom, którzy w dniu instruktażu byli zatrudnieni na innych zmianach niż te osoby, które potwierdziły przeprowadzenie instruktażu,
- potwierdzenie realizacji szkolenia praktycznego pracownikowi, który go nie odbył,
- prowadzenie szkolenia praktycznego w ramach kursu górnika rabunkarza przez instruktorów nie posiadających kwalifikacji rabunkarza,
- zaliczenie okresu szkolenia praktycznego pracownikowi w ramach kursu rabunkarza, który cały ten okres zatrudniony był z instruktorem przy robotach transportowych.

Z racji tych nieprawidłowości urzędy górnicze będą nadal zwracać szczególną uwagę na adaptację zawodową i działalność szkoleniową związaną z przygotowaniem do pracy zarówno pracowników nowoprzyjętych, jak również szkolenia pracowników doświadczonych, o długim stażu pracy.

W ramach promowania nowoczesnych metod szkolenia Wyższy Urząd Górniczy zorganizował spotkanie przedstawicieli służb bhp przedsiębiorców podziemnych zakładów górniczych, które odbyło się w KW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Knurów. Miało ono na celu wymianę doświadczeń w zakresie nowoczesnych metod szkolenia pracowników zatrudnianych w podziemnych zakładach górniczych, ze szczególnym uwzględnieniem szkoleń praktycznych. Uczestnicy spotkania mieli okazję zapoznać się z rozwiązaniami zastosowanymi w sztolni szkoleniowej przy KW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Knurów, wykorzystywanej do celów szkoleniowych uczniów szkół górniczych i pracowników kopalń.

2.13. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie

Na wniosek Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w 2010 roku został uruchomiony strategiczny projekt badawczy pn. „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach”. Projekt ten ogłosiło Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR) – instytucja wspierająca polskie jednostki naukowe oraz przedsiębiorstwa w rozwijaniu ich zdolności do tworzenia i wykorzystywania rozwiązań opartych na wynikach badań naukowych. W pierwszym etapie na stronie NCBiR zamieszczono ogłoszenia konkursowe na realizację 5 zadań badawczych, z terminem składania dokumentów do 30 grudnia 2010 roku. Następnie ukazały się ogłoszenia na wykonanie 3 kolejnych projektów, a chętni do ich wykonania musieli złożyć stosowne wnioski do 17 lipca 2011 r.

Pierwszych pięć tematów zostało sformułowanych w taki sposób, aby obejmowały swoim zakresem niezrealizowane wnioski Komisji, powołanych przez Prezesa WUG dla zbadania przyczyn i okoliczności zdarzeń zaistniałych w ostatnim dziesięcioleciu, przy czym uwzględniono również kwestię bezpieczeństwa górników pracujących w warunkach zagrożenia klimatycznego. Natomiast kolejne trzy tematy dotyczą głównie wniosków z dziedziny energomaszynowej, przedstawionych przez Komisję badającą przyczyny i okoliczności zapalenia i wybuchu metanu w 2009 roku w KHW S.A. KWK „Wujek” Ruch „Śląsk”.

W dniu 5 maja 2011 roku w KWK „Krupiński” w Suszcu miało miejsce zapalenie metanu i wypadek zbiorowy (3 śmiertelne, 9 ciężkich i 2 lekkie). Komisja badająca przyczyny zaistniałego zdarzenia zakończyła prace w styczniu 2012 r. W efekcie działań Prezesa WUG zakres czterech wniosków z tego zdarzenia, skierowanych do jednostek naukowo-badawczych, znalazł odzwierciedlenie w ogłoszeniu przez NCBiR kolejnych zadań badawczych w ramach projektu „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach”. Konkurs został ogłoszony 26 listopada 2012 r., a ostateczny termin składania wniosków wyznaczono na 9 stycznia 2013 r.

Wspomniany, strategiczny projekt badawczy zawiera następujące zadania:

1. Opracowanie nowej kategoryzacji zagrożeń naturalnych w podziemnych zakładach górniczych wraz z jej doświadczalną weryfikacją. Termin realizacji: 31.08.2012 r.
2. Opracowanie zasad projektowania robót górniczych w warunkach występowania skojarzonego zagrożenia metanowo-pożarowego w aspekcie systemów przewietrzania w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny. Termin realizacji: 30.09.2013 r.
3. Opracowanie zasad pomiarów i badań parametrów powietrza kopalnianego dla oceny zagrożenia metanowego i pożarowego w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny. Termin realizacji: 31.03.2013 r.
4. Poprawa efektywności odmetanowania górotworu w warunkach dużej koncentracji wydobywania w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny. Termin realizacji 30.09.2013 r.
5. Opracowanie zasad zatrudniania pracowników w warunkach zagrożenia klimatycznego w podziemnych zakładach górniczych. Termin realizacji: 31.08.2013 r.
6. Opracowanie rozwiązań wraz z aparaturą pomiarową umożliwiającą przeprowadzenie pomiarów oraz diagnozowanie kabli i przewodów elektroenergetycznych w wyrobiskach zagrożonych wybuchem metanu i/lub pyłu węglowego. Termin realizacji: 30.09.2013 r.
7. Opracowanie funkcjonalnego systemu bezprzewodowej łączności ratowniczej z możliwością stosowania w wyrobiskach zagrożonych wybuchem metanu i/lub pyłu węglowego. Termin realizacji: 31.03.2014 r.
8. Opracowanie systemu gazometrycznego powodującego natychmiastowe wyłączenie energii zasilającej maszyny i urządzenia w przypadku nagłego wypływu metanu ze zrobów do wyrobisk eksploatacyjnych. Termin realizacji: 31.03.2014 r.
9. Wyznaczanie współczynnika korekcyjnego pomiędzy automatycznym pomiarem prędkości powietrza a uśrednioną wartością prędkości mierzoną anemometrem ręcznym. Czas realizacji: do 15 miesięcy.
10. Opracowanie systemu zarządzania zmęczeniem u pracowników zatrudnionych w wyrobiskach podziemnych zakładów górniczych wydobywających węgiel kamienny. Czas realizacji: do 24 miesięcy.
11. Opracowanie odzieży ochronnej dla ratowników górniczych. Czas realizacji: do 27 miesięcy.
12. Opracowanie systemów orientacji i sygnalizowania kierunku wycofania się załogi na drogach ucieczkowych w chodnikach przyścianowych. Czas realizacji: do 12 miesięcy.

Oczekuje się, że wdrożenie w zakładach górniczych produktów końcowych realizacji poszczególnych tematów będzie drogą do minimalizacji zagrożeń i zwiększenia poprawy bezpieczeństwa pracy w obszarach, które w ostatnich latach najczęściej wiązały się z wypadkami w zakładach górniczych.

Przedstawiciele WUG w 2012 roku wnosili uwagi (pod kątem merytorycznym) do rocznych i półrocznych raportów z realizacji zadań badawczych nr 1–5. Uwagi te były przedstawiane i wyjaśniane na spotkaniach, organizowanych w siedzibie WUG, z przedstawicielami konsorcjów, realizujących poszczególne zadania. Ponadto w 2012 roku organy nadzoru górniczego zaangażowane były w zagadnienia dotyczące uruchomienia w czynnym zakładzie górniczym podziemnego zgazowania węgla – KHW S.A. KWK „Wieczorek”.

2.14. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna

W oparciu o wymogi ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej, standardy kontroli z 2012 r. oraz przepisy wewnętrzne Prezesa WUG, kontrolę jednostek podległych oraz kontrolę wewnętrzną prowadzi Samodzielny Wydział do spraw Kontroli WUG.

Zgodnie z planem kontroli, w 2012 roku przeprowadzone zostały cztery planowe kontrole, a mianowicie w:

- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Warszawie,
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Katowicach,
- Okręgowym Urzędzie Górniczym w Gliwicach,
- Specjalistycznym Urzędzie Górniczym w Katowicach.

oraz na polecenie Prezesa WUG w trybie uproszczonym w Okręgowym Urzędzie Górniczym we Wrocławiu.

Ponadto w trybie uproszczonym kontrolę Okręgowego Urzędu Górniczego w Rybniku przeprowadził Wydział Kadr i Szkolenia WUG. Samodzielny Wydział do spraw Kontroli przeprowadził również planową kontrolę wewnętrzną w Departamencie Górnictwa WUG.

W związku z wynikami kontroli, w każdym przypadku zachodziła potrzeba zobowiązania dyrektorów kontrolowanych jednostek lub komórek organizacyjnych do podjęcia działań służących poprawie ich funkcjonowania. Zalecenia pokontrolne formułowane były w wystąpieniach pokontrolnych Prezesa WUG lub w sprawozdaniach z kontroli. Dyrektorzy urzędów górniczych oraz dyrektor Departamentu Górnictwa WUG poinformowali Prezesa WUG o podjętych działaniach dla realizacji zaleceń pokontrolnych.

2.15. Rozpatrywanie skarg i wniosków

Do Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w 2012 roku wpłynęło 47 skarg i 1 wniosek, z których:

- 42 sprawy (41 skarg i 1 wniosek) dotyczyły działalności organów nadzoru górniczego lub jego pracowników,
- 6 skarg dotyczyło działalności przedsiębiorców górniczych.

We własnym zakresie załatwiono 38 skarg, a 9 (8 skarg i 1 wniosek) przekazano według właściwości. W roku 2012 załatwiono jedną skargę, która wpłynęła do Wyższego Urzędu Górniczego w grudniu 2011 r., natomiast dwie skargi, które wpłynęły do WUG w drugiej połowie grudnia 2012 r. zostaną załatwione w 2013 r. W zakresie podjętych rozstrzygnięć, z ogólnej liczby 38 skarg rozpatrzonych przez Wyższy Urząd Górniczy, 9 skarg uznano za zasadne. W 16 przypadkach, skargi po ich rozpatrzeniu uznano za bezzasadne. W odniesieniu do 13 rozpatrzonych skarg, postępowanie zakończone zostało innym rozstrzygnięciem. W 2012 r. do okręgowych urzędów górniczych i SUG wpłynęło 167 skarg i wniosków, z których urzędy górnicze rozpoznały i załatwiły we własnym zakresie 152 sprawy, a 15 przekazały do rozpatrzenia innym organom, według właściwości rzeczowej i miejscowej.

W zakresie rozstrzygnięć, z ogólnej liczby 152 załatwionych skarg i wniosków przez okręgowe urzędy górnicze i SUG, 52 sprawy uznano za zasadne. W 86 przypadkach wniesione skargi i wnioski po rozpatrzeniu uznano za niezasadne. W odniesieniu do 14 rozpatrzonych spraw, postępowanie zakończone zostało „innym” rozstrzygnięciem. Analiza załatwionych spraw przez okręgowe urzędy górnicze i SUG, wskazuje, że można je podzielić na kilka grup tematycznych. W szczególności były to sprawy związane ze stosowaniem ustawy Pgg (106 spraw), ochrony gruntów (11 spraw) oraz niewłaściwego wykonywania czynności nadzorczych lub kontrolnych przez pracowników urzędów (7 spraw).

W zakresie załatwionych spraw przez Wyższy Urząd Górniczy, dotyczących działalności okręgowych urzędów górniczych i SUG, istotne przyczyny wniesienia skarg to:

- niewłaściwe wykonywanie czynności nadzorczych lub kontrolnych przez pracowników okręgowych urzędów górniczych, w szczególności w nadzorowanych zakładach górniczych,
- nieetyczne postępowanie pracowników inspekcyjno-technicznych okręgowych urzędów górniczych,
- występowanie niewłaściwych stosunków pracy w relacji pomiędzy kierownictwem Urzędu a pracownikami,
- niezadowolenie z uzyskanej odpowiedzi na skargę,
- niezadowolenie z wydanych decyzji lub postanowień przez organy nadzoru górniczego.

Tab. 2.15.1. Zestawienie załatwionych skarg i wniosków w roku 2012 przez Wyższy Urząd Górniczy, okręgowe urzędy górnicze oraz Specjalistyczny Urząd Górniczy

L.p	Jednostka organizacyjna	załatwiono w okresie sprawozdawczym			sposób załatwienia			przetępiono (ogółem z rubr. 4 i 5)
		ogółem (4 + 5)	przekazano wg właściwości	załatwiono we własnym zakresie	pozytywny	negatywny	inny	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Wyższy Urząd Górniczy								
-	-	47	9	38	9	16	13	-
JEDNOSTKI PODLEGLÉ I NADZOROWANE – Okręgowe Urzędy Górnicze i SUG								
1	Gliwice	20	3	17	9	4	4	1
2	Katowice	3	-	3	-	3	-	-
3	Kielce	35	3	32	14	18	-	-
4	Kraków	18	-	18	2	16	-	-
5	Krosno	22	6	16	3	8	5	-
6	Lublin	3	1	2	1	1	-	-
7	Poznań	26	2	24	12	8	4	-
8	Rybnik	-	-	-	-	-	-	-
9	Warszawa	15	-	15	7	8	-	-
10	Wrocław	23	-	23	3	19	1	-
11	SUG	2	-	2	1	1	-	-
RAZEM OUG, SUG		167	15	152	52	86	14	1
SUMA (WUG, OUG, SUG)		214	24	190	61	102	27	1

W odniesieniu do skarg załatwionych przez okręgowe urzędy górnicze i SUG, a dotyczących działalności przedsiębiorców górniczych, do istotnych przyczyn ich wniesienia, zaliczyć należy:

- naruszenie warunków koncesji,
- naruszanie obowiązujących przepisów w trakcie prowadzenia robót górniczych, a w szczególności w odniesieniu do występujących zagrożeń naturalnych i technicznych,
- lekceważenie przez przedsiębiorców górniczych powinności z zakresu ochrony środowiska, a w szczególności odpowiedzialności za powstałe szkody w wyniku działalności górniczej,
- prowadzenie działalności górniczej przez przedsiębiorców wydobywających kopaliny z naruszeniem wymogów ustawy Pgg, w tym naruszanie przepisów dotyczących wykonywania robót strzałowych,
- prowadzenie działalności górniczej przez przedsiębiorców wydobywających kopaliny niezgodnie z planem ruchu lub brak planu ruchu.

3. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach z tytułu szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego

Zgodnie z art. 146 ust. 4 Pgg, jeżeli nie istnieje przedsiębiorca odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną ruchem zakładu górniczego, ani jego następca prawny, za szkodę odpowiada Skarb Państwa reprezentowany przez właściwy organ nadzoru górniczego.

Do końca 2012 r. do dyrektorów okręgowych urzędów górniczych, będących reprezentantami Skarbu Państwa w sprawach o roszczenia z art. 146 ust. 4 Pgg, wpłynęło pięć spraw o naprawę szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego. W czterech przypadkach dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych, po wyjaśnieniu kwestii odpowiedzialności Skarbu Państwa, odmówili zawarcia ugody, jedna sprawa jest w toku. Przed sądem powszechnym toczą się trzy sprawy dotyczące odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną ruchem zakładu górniczego. W jednej z nich bierze udział dyrektor okręgowego urzędu górniczego, w dwóch pozostałych zaś przedstawiciele Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, zastępującej dyrektora okręgowego urzędu górniczego.

4. Działalność legislacyjna

4.1. Opracowanie projektów aktów normatywnych

Uchwalenie nowej ustawy Pgg spowodowało konieczność opracowania przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego projektów nowych aktów wykonawczych do ustawy. W 2011 r. zakończono prace nad większością z nich, a w 2012 r., działając na podstawie upoważnienia udzielonego przez Ministra Środowiska, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego kontynuował prace legislacyjne dotyczące następujących projektów rozporządzeń:

1. projektu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie planów ruchu zakładów górniczych;
2. projektu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych;
3. projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyrobów dopuszczanych do stosowania w zakładach górniczych (skierowanie do ponownych konsultacji społecznych).

W Dzienniku Ustaw ogłoszono:

1. 2 rozporządzenia Ministra Środowiska:
 - z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych (Dz. U. poz. 372),
 - z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych (Dz. U. poz. 230);
2. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów, poddane przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w 2011 r. konsultacjom społecznym i uzgodnieniom międzyresortowym:
 - z dnia 8 maja 2012 r. w sprawie nadania pracownikom zatrudnionym w urzędach górniczych, wykonującym czynności inspekcyjno-techniczne w zakładach górniczych, uprawnień do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego (Dz. U. poz. 520),
 - z dnia 8 maja 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości grzywnien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. poz. 527).

W Wyższym Urzędzie Górniczym w 2012 r. kontynuowano również prace nad projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia Odznaki Honorowej Zasłużonego dla Bezpieczeństwa w Górnictwie, ustalenia jej wzoru, zasad i trybu nadawania oraz sposobu noszenia. Projekt ten został pozytywnie zaopiniowany przez Komisję Heraldyczną w zakresie wzoru odznaki oraz zasad i trybu jej nadawania i noszenia. Opinia ta jest niezbędna do wyrażenia przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zgody na ustalenie wzoru tej odznaki honorowej oraz sposobu jej noszenia.

4.2. Opiniowanie projektów aktów normatywnych i innych dokumentów rządowych oraz projektów aktów prawa Unii Europejskiej

Wyższy Urząd Górniczy uczestniczył w procesie tworzenia aktów normatywnych oraz innych dokumentów rządowych w ramach międzyresortowego postępowania uzgadniającego i opiniodawczego, w tym przez udział w konferencjach uzgodnieniowych i komisjach prawnych.

Udział Wyższego Urzędu Górniczego w 2012 r. w postępowaniu legislacyjnym dotyczącym projektów aktów normatywnych odbywał się dwutorowo, tj. przez:

1. przedstawienie stanowiska Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego bezpośrednio organowi występującemu z inicjatywą prawodawczą lub Ministrowi Środowiska;
2. przedstawienie stanowiska Wyższego Urzędu Górniczego w sprawach projektów, które zostały otrzymane za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego uzgodnił i zaopiniował 157 dokumentów w 2012 r.

W 2012 r. Wyższy Urząd Górniczy uczestniczył w opiniowaniu następujących projektów aktów prawa Unii Europejskiej:

1. projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie bezpieczeństwa działalności związanej z poszukiwaniem, badaniem i eksploatacją podmorskich złóż ropy naftowej i gazu ziemnego (dokument ten w 2013 r. przyjął formę dyrektywy);
2. projektu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych i rozporządzenie w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym.

5. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami

W 2012 r. Wyższy Urząd Górniczy prowadził stałą współpracę z ministerstwami, centralnymi urzędami administracji rządowej, innymi urzędami administracji państwowej i samorządowej oraz pozostałymi instytucjami publicznymi.

Nadzór nad Prezesem WUG sprawuje minister właściwy do spraw środowiska. Wyższy Urząd Górniczy współpracuje ściśle z Ministerstwem Środowiska, m.in. biorąc udział w pracach nad projektami aktów prawnych tworzonych w resorcie środowiska. Ponadto, w ramach prowadzonych uzgodnień międzyresortowych, WUG współpracował z Ministrem Spraw Wewnętrznych, Ministrem Gospodarki, Ministrem Pracy i Polityki Społecznej, Ministrem Sprawiedliwości, Głównym Inspektorem Nadzoru Budowlanego oraz Prezesem Głównego Urzędu Miar.

W ramach systemu nadzoru rynku Prezes WUG prowadził stałą współpracę z Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Współdziałanie między obu podmiotami reguluje zawarte 27 sierpnia 2012 r. porozumienie o współpracy Wyższego Urzędu Górniczego z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Umowę podpisali Prezes WUG Piotr Litwa i Prezes UOKiK Małgorzata Krasnodębska-Tomkiel. Porozumienie WUG z UOKiK miało na celu ustalenie skutecznych mechanizmów komunikacji i koordynacji działań w zakresie systemu kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu i przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych. Współdziałanie obu instytucji polega m.in. na wzajemnym udostępnianiu danych dotyczących systemu kontroli wyrobów, wspólnym tworzeniu projektów aktów prawnych w zakresie systemu kontroli wyrobów oraz współdziałaniu w organizowaniu szkoleń.

Urzędy górnicze współpracowały także z Głównym Inspektorem Pracy, na mocy porozumienia w sprawie szczegółowych zasad współdziałania organów Państwowej Inspekcji Pracy z urzędami górniczymi, zawartego w dniu 12 lipca 2007 r. W 2012 r. w ramach współpracy z Państwową Inspekcją Pracy urzędy górnicze współdziałały z organami PIP w przeprowadzaniu kontroli w wybranych zakładach górniczych oraz w załatwianiu skargi wniosków dotyczących warunków pracy górników. Celem współpracy było także sprawdzenie stosowanej w kopalniach profilaktyki zagrożeń wypadkowych oraz zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia (przede wszystkim w odniesieniu do stanowisk pracy pod ziemią), a także przestrzeganie prawa pracy i przepisów bhp przez pracodawców.

Prezes WUG prowadził również stałą współpracę z Prezesem Urzędu Dozoru Technicznego, kierując się zapisami porozumienia zawartego w dniu 12 lipca 2007 r. Współpraca dotyczyła wymiany doświadczeń w zakresie bezpieczeństwa urządzeń technicznych, prowadzenia analiz w zakresie oceny bezpieczeństwa funkcjonowania urządzeń technicznych w zakładach górniczych, jak również wymiany informacji przy opiniowaniu projektów i ocenie obowiązujących aktów prawnych oraz norm w dziedzinach zainteresowania urzędów górniczych oraz Urzędu Dozoru Technicznego.

Ponadto Prezes WUG uczestniczył 28 sierpnia 2012 r. w posiedzeniu sejmowej Rady Ochrony Pracy. Posłowie, senatorowie, przedstawiciele rządu, związków zawodowych, pracodawców i innych organizacji zajmujących się ochroną pracy dyskutowali o warunkach pracy w górnictwie. Podczas posiedzenia poruszano m.in. takie kwe-

stie jak przyczyny wypadków i czas pracy w przemyśle wydobywczym. Prezes WUG zainspirował badania ankietowe pracowników zakładów górnictwa węgla kamiennego na temat przyczyn wypadków i ryzykownych zachowań.

Prezes WUG bierze czynny udział w pracach licznych innych organizacji publicznych. Zasiada w Radzie Społecznej Politechniki Śląskiej, Konwencie AGH w Krakowie, Konwencie Akademickiej Uczelni Zawodowej Zagłębia Miedziowego w Lubinie oraz w Radach Naukowych Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach i ITI EMAG.

Dominującą formą współpracy urzędów górniczych z organami samorządu terytorialnego była działalność zespołów porozumiewawczych i konsultacyjnych. Zadaniem tych gremiów jest tworzenie platformy dla realizacji warunków zrównoważonego rozwoju gmin górniczych, umożliwienie wykonywania uprawnień przedsiębiorcy, wynikających z koncesji na wydobywanie kopaliny, oraz dążenie do minimalizacji i terminowego naprawienia szkód wyrządzonych ruchem zakładów górniczych. Ważnym celem posiedzeń zespołów porozumiewawczych – w których obok przedstawicieli nadzoru górniczego zasiadają samorządowcy i przedsiębiorcy górniczy – jest kształtowanie niekonfliktowych warunków prowadzenia eksploatacji górniczej pod terenami gmin górniczych oraz właściwa koordynacja prac projektowych, profilaktycznych i naprawczych.

Przedstawiciele OUG w Gliwicach uczestniczyli w pracach:

1. Zespołu Porozumiewawczego ds. oceny eksploatacji górniczej pod terenami miasta Piekary Śląskie.
2. Zespołu Porozumiewawczego ds. oceny eksploatacji górniczej pod terenami gminy Mikołów.
3. Zespołu Porozumiewawczego ds. oceny eksploatacji górniczej pod terenami miasta Ruda Śląska.
4. Zespołu Porozumiewawczego ds. oceny eksploatacji górniczej pod terenami miasta Knurów.
5. Zespołu Porozumiewawczego ds. oceny eksploatacji górniczej pod terenami gminy Gierałtówice.
6. Zespołu Porozumiewawczego dla koordynacji działalności górniczej i budowy autostrady A-1 na odcinku od węzła „Sośnica” do węzła „Bełk”.
7. Zespołu Porozumiewawczego dla oceny eksploatacji górniczej pod terenami miasta Zabrze.
8. Zespołu Porozumiewawczego dla okresowej oceny wpływów eksploatacji górniczej na powierzchnię terenu, w granicach Gminy Bytom.

Przedmiotem posiedzeń były zagadnienia związane z ochroną obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej przed skutkami eksploatacji górniczej oraz profilaktyka górnicza i budowlana mająca za zadanie minimalizację wpływów górniczych, naprawą szkód w obiektach budowlanych, kanalizacji i ciągach komunikacyjnych. W szczególności skupiano się na działaniach podejmowanych w celu ograniczenia powstawania nowych i powiększania istniejących obszarów zalewiskowych i podtopień terenu. Przedstawiciele kopalń omówili dokonaną eksploatację górniczą, jej wpływ na powierzchnię, oraz zreferowali zamierzenia eksploatacyjne i związane z nimi przewidywane zagrożenia dla powierzchni terenu. Przedstawiany był również harmonogram napraw szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, oraz jego realizacja.

Przedstawiciele OUG w Katowicach uczestniczyli w pracach:

1. Zespołu Porozumiewawczego dla okresowej oceny wpływów eksploatacji górniczej kopalń Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. na powierzchnię terenu, w granicach administracyjnych miasta Katowice.
2. Zespołu Porozumiewawczego dla okresowej oceny wpływów eksploatacji górniczej kopalń Kompanii Węglowej S.A. na powierzchnię terenu w granicach administracyjnych miasta Bieruń.

Na posiedzeniach przedstawiane były sprawozdania z przebiegu eksploatacji dokonanej oraz projektowanej przez poszczególne kopalnie. Prezentowano stan naprawy szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego. Przedstawiciele organów samorządowych informowali zebranych o współpracy z przedsiębiorcami górniczymi oraz związanymi z tym problemami. Na posiedzeniach Zespołu dla miasta Katowice, szczegółowo omawiane były wyniki cyklicznych pomiarów wychylenia wieży spadochronowej usytuowanej w Parku im. T. Kościuszki w Katowicach (podjęto decyzję o wykonaniu jeszcze jednego cyklu pomiaru, który zadecyduje o celowości kontynuowania prac). Natomiast na posiedzeniach Zespołów dla miasta Bieruń, uwaga skupiała się na oddziaływaniu wstrząsów wysokoenergetycznych i zmianach stosunków wodnych w wyniku działalności górniczej.

Przedstawiciele OUG w Krakowie uczestniczyli w pracach Zespołu Porozumiewawczego ds. eksploatacji w filarach ochronnych ZG „Trzebionka” S.A. w Likwidacji. Na posiedzeniu omówiono zagadnienia związane z prowadzoną likwidacją górniczych obiektów budowlanych w okresie październik 2011 r. – listopad 2012 r., oraz przedstawiono dalsze zamierzenia likwidacyjne. Przedstawiciel AGH przedstawił interpretację wyników pomiarów geodezyjnych wykonanych dla osadnika osadów poflotacyjnych, sieci obserwacyjnej na obszarze górniczym „Trzebionka I” i reperów zastabilizowanych na budynkach wsi Luszowice. Ocenę bezpieczeństwa stawu osadowego przedstawił pracownik firmy „GEOSTAB” Sp. z o.o. w Gdańsku. Z powodu widocznej tendencji wygaszania wpływów, ograniczono zakres wykonywanych pomiarów (rezygnując z części linii pomiarowych), ustalając jednocześnie, że monitoringiem geodezyjnym powinien być w dalszym ciągu objęty staw osadowy. Z uwagi na termin ważności planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego do czerwca 2013 r. planuje się zakończyć prace Zespołu w tymże roku.

Przedstawiciele OUG w Lublinie uczestniczyli w pracach Zespołu Porozumiewawczego dla okresowej oceny wpływów eksploatacji górniczej Zakładu Górniczego Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. na powierzchnię terenu w granicach Gminy Cyców, Gminy Ludwin, Gminy Puchaczów. Do zadań zespołu zaliczono analizę skutków dokonanej i projektowanej eksploatacji na powierzchnię terenu wymienionych gmin, ocenę realizacji napraw szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego oraz działań profilaktycznych, ocenę potencjalnych zagrożeń dla środowiska naturalnego, konsultacje planu ruchu zakładu górniczego. Na pierwszym posiedzeniu zespołu omówiono

charakterystykę szkód występujących w wyniku działalności kopalni. Przedstawiono projektowane roboty górnicze ujęte w planie ruchu na lata 2012-2015, oraz przewidywane skutki tej eksploatacji na powierzchnię terenu. Poruszone zostały również kwestie reakcji kopalni na wstrząsy górnicze, działania naprawcze i profilaktyczne, prowadzenie badań zanieczyszczenia powietrza i natężenia hałasu, prowadzenie obserwacji stanu wód w ciekach oraz lokalnych podtopień terenu i zalewisk. Kolejne spotkanie Zespołu zaplanowano na maj 2013 r.

Przedstawiciele OUG w Rybniku uczestniczyli w pracach:

1. Zespołu Porozumiewawczego dla koordynacji eksploatacji pod terenami gminy Marklowice.
2. Zespołu Porozumiewawczego dla koordynacji eksploatacji pod terenami miast: Pszów, Radlin, Rybnik, Rydułtowy i Wodzisław Śląski oraz gminy Gaszowice przez Kompanię Węglową S.A. Oddział KWK: „Rydułtowy-Anna” i „Marcel”.
3. Zespołu Porozumiewawczego dla koordynacji działalności w rejonie oddziaływania wpływów eksploatacji kopalni „Borynia” i kopalni „Jas-Mos” na płatną autostradę A-1 na odcinku od węzła Świerklany do granicy państwa w Gorzyczkach.

Na posiedzeniach omawiano realizację warunków zawartych w postanowieniach opiniujących plany ruchu poszczególnych kopalń oraz w opiniach do tych planów właścicieli i administratorów ważniejszych obiektów i głównego uzbrojenia terenu. Referowany był zakres dokonanej eksploatacji górniczej, oraz przedstawiano plany eksploatacyjne kopalń dla określonych interwałów czasowych, wraz z prognozą wpływów na powierzchnię. Szczególną uwagę poświęcono problemom związanym z występowaniem budynków wychylonych powyżej 20 mm/m oraz wpływom wstrząsów wysokoenergetycznych na powierzchnię. Każdorazowo omawiana była realizacja harmonogramu usuwania szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego.

Przedstawiciele OUG we Wrocławiu uczestniczyli w pracach:

1. Zespołu Porozumiewawczego ds. koordynacji ochrony powierzchni miasta Lubin w związku z działalnością górniczą.
2. Zespołu Porozumiewawczego ds. koordynacji ochrony powierzchni miasta Polkowice w związku z działalnością górniczą.

Przedmiotem posiedzeń były zagadnienia związane z eksploatacją górniczą w filarze ochronnym, wpływami górniczymi na powierzchnię, a szczególnie wstrząsami górniczymi, rejestracją wstrząsów górniczych, profilaktyką górniczą i budowlaną mającą na celu minimalizację ujemnego oddziaływania eksploatacji.

6. Współpraca z zagranicą, integracja europejska

Jedną z form doskonalenia metod pracy polskiego nadzoru górniczego jest czerpanie z doświadczeń urzędów górniczych i pokrewnych instytucji na całym świecie. Zarazem chętnie dzielimy się wiedzą z naszymi kolegami z innych krajów oraz bierzemy aktywny udział w ważnych międzynarodowych wydarzeniach świata górniczego.

W 2012 r. w ramach współpracy z zagranicznymi jednostkami nadzoru górniczego, jednostkami badawczymi i uniwersyteckimi oraz instytucjami Unii Europejskiej 23 pracowników urzędów górniczych odbyło 16 podróży służbowych do 10 krajów: Austrii, Belgii, Czech, Irlandii, Kanady, Luksemburga, Niemiec, Słowacji, USA i na Ukrainę. Pracownicy Wyższego Urzędu Górniczego i okręgowych urzędów górniczych uczestniczyli w międzynarodowych konferencjach, podczas których brali udział w obradach oraz odbywali spotkania i prowadzili rozmowy z przedstawicielami administracji rządowej, organizacji międzynarodowych, świata nauki i przemysłu. Brali również udział w posiedzeniach grup roboczych działających przy Komisji Europejskiej. Na międzynarodowym forum ogłosili referat na temat polskiego górnictwa w aspekcie zagospodarowania przestrzennego. Przedstawili również informacje o: przyczynach i okolicznościach zapalenia metanu oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 5 maja 2011 r. w JSW S.A. KWK „Krupiński” w Suszcu; zagrożeniach pyłami szkodliwymi dla zdrowia w polskim górnictwie, a także o organizacji, kompetencjach, zadaniach i osiągnięciach polskiego nadzoru górniczego.

Najważniejsze zagadnienia, z jakimi zapoznali się podczas podróży zagranicznych delegacji polskiego nadzoru górniczego to:

- nowości techniczne i technologiczne z różnych dziedzin górnictwa,
- nowości w dziedzinie techniki strzałowej i charakterystyka materiałów wybuchowych emulsyjnych,
- organizacja i kompetencje ukraińskiego nadzoru górniczego,
- organizacja i zadania jednostki MSHA (Amerykańska Administracja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Górnictwie), zajmującej się m. in. badaniami i oceną wyrobów stosowanych w przestrzeniach zagrożonych wybuchem metanu i pyłu węglowego,
- nowoczesne technologie drążenia wyrobisk metodą tunelową,

- informacje na temat aspektów zagospodarowania przestrzennego oraz zasad ochrony złóż kopalni w krajach europejskich.

W 2012 r. pracownicy urzędów górniczych uczestniczyli w 2 konferencjach międzynarodowych. Były to:

- Technika strzałowa 2012 w Starej Leśnej, Słowacja,
- 18. Spotkanie Szefów Urzędów Górniczych Krajów Europejskich w Wiedniu, Austria.

W 2012 r. pracownicy urzędów górniczych wzięli udział w pracach następujących grup i komitetów działających przy Komisji Europejskiej:

- Stała Grupa Robocza do spraw Przemysłu Wydobywczego Komitetu Doradczego Komisji Europejskiej ds. Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy – 1 osoba, 3 spotkania;
- Grupa współpracy administracyjnej ATEX-ADCO dla Dyrektywy 94/9/WE (Urządzenia i systemy ochronne przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem) – 2 osoby, 2 posiedzenia;
- Komitet ds. dostosowania do postępu naukowego i technicznego poświęconemu dyrektywie 2006/21/WE w sprawie gospodarowania odpadami z przemysłu wydobywczego – 1 osoba, 1 spotkanie.
- Grupa EU-NSOAF (Unia Europejska – Forum Organów Odpowiedzialnych za Morskie Instalacje Wydobywcze na Morzu Północnym) – 2 osoby, 2 posiedzenia.
- Unijna grupa organów ds. wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego ze złóż podmorskich – 1 osoba, 1 posiedzenie.

W dniach od 7 do 15 lipca 2012 r. dwóch przedstawicieli WUG wzięło udział w spotkaniach z:

- pracownikami MSHA. Rozmawiano na tematy dotyczące bezpieczeństwa pracy i zagrożeń technicznych, znaczenia działań prewencyjnych dla poprawy bezpieczeństwa pracy, organizacji i zadań MSHA oraz jej jednostki w Bridgeport, w której prowadzone są badania i ocena wyrobów stosowanych w przestrzeniach zagrożonych wybuchem metanu i pyłu węglowego;
- pracownikami firmy Caterpillar Global Mining. W trakcie wizyty w fabryce obudów zmechanizowanych i kombajnów chodnikowych zapoznali się z systemem zapewnienia jakości w zakresie produkcji urządzeń przeznaczonych do pracy w kopalniach węgla kamiennego ze względu na zagrożenia wybuchem metanu i pyłu węglowego;
- pracownikami firmy AB Rockwell Automation, którzy zaprezentowali procedury oceny wyrobów oraz postępowanie z wyrobem niezgodnym na poszczególnych etapach produkcji.

W dniach od 9 do 14 września 2012 r. Prezes WUG, wraz z dwoma pracownikami Urzędu, wzięło udział, jako obserwator, w VIII Międzynarodowych Zawodach Zastępów Ratowniczych w Doniecku. Ponadto, spotkał się również z Naczelnikiem Państwowej Zmilitaryzowanej Służby Ratownictwa Górniczego w Centralnym Sztabie Służby w Doniecku, gdzie zapoznał się z organizacją i zadaniami ratownictwa górniczego na Ukrainie. Najważniejszym punktem tej wizyty Prezesa WUG było podpisanie, wraz z Prezesem Państwowej Służby Nadzoru Górniczego i Bezpieczeństwa Przemysłowego Ukrainy, Deklaracji o współpracy pomiędzy polskim a ukraińskim nadzorem górniczym.

W dniu 29 listopada 2012 r. pracownik OUG w Rybniku uczestniczył, jako przedstawiciel organów nadzoru górniczego, w 20. posiedzeniu Dwustronnej Międzyrządowej Komisji ds. współpracy przy wybieraniu złóż węgla kamiennego zalegających w rejonie wspólnej polsko-czeskiej granicy państwowej. Podczas posiedzenia przedstawiono m.in. informację o pracach prowadzonych w górniczej strefie ochrony, aktywności geomechanicznej w okresie od poprzedniego posiedzenia Komisji, program drążenia chodników w filarze granicznym i górniczej strefie ochronnej oraz zamierzenia inwestycyjne w obszarze górniczym Morcinek I.

W planie podróży służbowych pracowników urzędów górniczych poza granicami kraju w 2012 r. w ramach współpracy zagranicznej, w tym współpracy w ramach członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej ujęto 21 podróży służbowych do 6 krajów (Austria, Belgia, Irlandia, Luksemburg, Ukraina, USA). 18 z nich było związanych z realizacją zadań wynikających z członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

7. Działalność informacyjna i wydawnicza

Urzędy Górnicze jako jednostki administracji publicznej zobowiązane są do zapewnienia obywatelom dostępu do informacji publicznej. To prawo obywatelskie realizowane jest w pierwszym rzędzie poprzez Biuletyn Informacji Publicznej. BIP to system stron internetowych służący powszechnemu i bezpłatnemu dostępowi do informacji publicznej.

Strony Biuletynu Informacji Publicznej WUG, okręgowych urzędów górniczych oraz SUG były na bieżąco prowadzone i uzupełniane. Dokonywane co roku aktualizacje dotyczą:

- projektów aktów normatywnych oraz projektów dokumentów rządowych opracowywanych w Wyższym Urzędzie Górniczym,
- strategii działania urzędów górniczych,
- stanu przyjmowanych spraw,
- stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie,
- kontroli,
- działalności kontrolnej okręgowych urzędów górniczych,
- majątku w dyspozycji urzędów górniczych.

W roku 2012, podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej informacji dostarczał serwis internetowy Wyższego Urzędu Górniczego. Na bieżąco aktualizowano podstawowe działy strony internetowej WUG, takie jak:

- Wiadomości WUG,
- Rzecznik Prasowy informuje,
- Ze świata,
- Wydawnictwa WUG,
- Konferencje, SeminaRIA, Konkursy,
- Napisali o nas,
- Statystyki.

Zarazem starano się poszerzyć zakres i różnorodność form komunikacji z odbiorcą. Poszerzono aktywność w serwisie Youtube, gdzie funkcjonuje kanał Wyższego Urzędu Górniczego, dzięki czemu istnieje dodatkowa możliwość publikacji filmów i animacji filmowych o najbardziej typowych wypadkach i zjawiskach pod ziemią. W celu zapewnienia pozytywnego wizerunku WUG i poszerzenia kręgu odbiorców materiałów informacyjno-promocyjnych nadzoru górniczego, w 2012 roku utworzono profil Wyższego Urzędu Górniczego w serwisie Facebook oraz dodano jego hasło przedmiotowe w Wikipedii. Ponadto na bieżąco zamieszczano informacje oraz materiały w serwisie intranetowym Wyższego Urzędu Górniczego, przeznaczonym do użytku wewnętrznego.

Z okazji obchodów 90-lecia nadzoru górniczego w Polsce w 2012 roku wydano kompaktową monografię pt. „Historia Wyższego Urzędu Górniczego na tle dziejów nadzoru górniczego na ziemiach polskich”. Celem opracowania jest upowszechnianie dziejów nadzoru górniczego na ziemiach polskich, ze szczególnym uwzględnieniem wytworzenia się systemu urzędów górniczych. Książkę okraszono fotografiami cennych górniczych eksponatów historycznych, wykonanymi dzięki uprzejmości Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze. Nakład wyniósł 1000 egz., a skierowany był dla osób uczestniczących w obchodach jubileuszowych, które trwały cały rok.

Od 1996 roku Wyższy Urząd Górniczy wydaje miesięcznik „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie”, który jest periodykiem naukowo-technicznym. Na jego łamach publikowane były specjalistyczne artykuły dotyczące aktualnych zagadnień bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska w górnictwie. W każdym wydaniu miesięcznika znajdują się publikacje upowszechniające wiedzę o przepisach i normach prawnych, regulacjach unijnych związanych z górnictwem, opisy wypadków i innych niebezpiecznych zdarzeń, wyniki badań okoliczności i przyczyn wypadków w górnictwie oraz artykuły dotyczące historii górnictwa. Miesięcznik WUG stanowi forum wymiany doświadczeń środowiska naukowego oraz kadry inżynierjno-technicznej. W ramach działań na rzecz podniesienia poziomu merytorycznego czasopisma od 2009 r. funkcjonuje Rada Programowa, w skład której powołano pracowników naukowych uczelni i instytutów naukowo-badawczych.

W roku 2012 wydano 12 numerów miesięcznika, w tym jeden tematyczny (nr 6), w całości poświęcony 90-leciu nadzoru górniczego w Polsce. Artykuły w nim wydrukowane dotyczyły działalności Wyższego Urzędu Górniczego i innych urzędów górniczych na ziemiach polskich, poczynając od roku 1922 do doby współczesnej. W 12 numerach opublikowano 64 artykuły naukowo-techniczne, w tym 54 artykuły recenzowane, 1 komunikat i 1 artykuł autorstwa członka Rady Programowej. Spośród artykułów recenzowanych 10 przygotowali pracownicy urzędów górniczych.

W 2012 r. średni nakład miesięcznika wynosił 750 egz. W ramach prenumeraty rozprowadzono 553 płatnych egzemplarzy miesięcznika. Ponadto wysyłano pismo do 18 zagranicznych urzędów górniczych, 22 bibliotek naukowych, 15 pracowników naukowych (w tym członków Rady Programowej), 2 muzeów, 5 central związkowych,

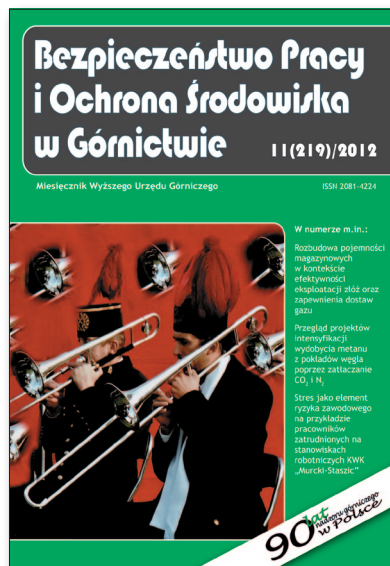
administracji państwowej, władz województwa śląskiego, PIP, CSRG, GIPH, spółek wydawniczych współpracujących z miesięcznikiem oraz autorów publikacji. Wysyłka krajowa obejmowała średnio 70 egzemplarzy miesięcznie.

Stosownie do komunikatu MNiSW z dnia 20.09.2012 r. publikacjom w miesięczniku „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie” przyznano 2 punkty dla potrzeb parametrycznej oceny jednostek naukowych. W celach popularyzacji treści zawartych w miesięczniku, w 2012 r. podjęto współpracę z firmą PTWP-ONLINE sp. z o.o., która na mocy zawartego porozumienia publikuje co miesiąc jeden z wybranych artykułów z miesięcznika na tematycznym, górniczym portalu internetowym wnp.pl.

W roku 2012 WUG kontynuował propagowanie wiedzy z zakresu zagrożeń powodujących wypadki przy pracy i choroby zawodowe oraz sposobów przeciwdziałania tym zagrożeniom. Na stronie internetowej Wyższego Urzędu Górniczego dostępne były broszury oraz ulotki o tematyce prewencyjnej, obejmującej różne aspekty zagrożeń życia i zdrowia pracowników przemysłu wydobywczego, z możliwością pobrania i wydruku.

W dniach 17-18 kwietnia 2012 r. w Wiśle Wyższy Urząd Górniczy, we współpracy z Głównym Instytutem Górnictwa i Zarządem Głównym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa zorganizował XIV Konferencję pn. „Problemy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w polskim górnictwie”. Honorowy patronat nad konferencją objął wicepremier Waldemar Pawlak.

W obradach uczestniczyli przedstawiciele zakładów górniczych z całej Polski, ośrodków naukowo-badawczych, firm górniczych oraz producentów maszyn i urządzeń. Poszczególne sesje problemowe dotyczyły m.in. takich zagadnień jak: bezpieczeństwo pracy w górnictwie ze szczególnym uwzględnieniem wypadków związanych z transportem ludzi lub maszyn i materiałów, zagrożenia naturalne i techniczne oraz stosowanie profilaktyki, zapobieganie chorobom zawodowym górników, metody zapobiegania szkodliwym oddziaływaniom eksploatacji górniczej na środowisko. Była to również okazja do podsumowania stanu bezpieczeństwa w polskim górnictwie, jak i dyskusji nad sposobami poprawy w tym zakresie

8. Zarządzanie w urzędach górniczych

8.1. Zatrudnienie w urzędach górniczych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. w Wyższym Urzędzie Górniczym było zatrudnionych 161 osób, w tym:

- 19 osób na stanowiskach kierowniczych,
- 51 pracowników inspekcyjno-technicznych,
- 54 pracowników merytorycznych,
- 21 pracowników administracji,
- 5 kierowców,
- 11 pracowników obsługi i dyspozytorów.

W okręgowych urzędach górniczych i SUG na dzień 31 grudnia 2012 r. zatrudnione były 352 osoby w tym:

- 34 osób na stanowiskach kierowniczych,
- 235 pracowników inspekcyjno-technicznych,
- 20 pracowników merytorycznych,
- 41 pracowników administracji,
- 13 kierowców,
- 9 pracowników obsługi.

W 2012 r. do pracy w Wyższym Urzędzie Górniczym przyjęto 9 osób, a w okręgowych urzędach górniczych i SUG przyjęto 19 osób. W tym samym okresie w urzędach górniczych rozwiązano stosunek pracy z 36 pracownikami, z tego w WUG z 7 pracownikami, a w pozostałych urzędach z 29 pracownikami. W rezultacie zatrudnienie w urzędach górniczych zmalało o 8 osób.

8.2. Realizacja budżetu urzędów górniczych

Finansowanie działalności Wyższego Urzędu Górniczego było ujęte w 2012 r. w części 60 budżetu państwa, w dziale 750 – Administracja publiczna, obejmującym:

- rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej, tj. Wyższy Urząd Górniczy,

- rozdział 75007 – Jednostki terenowe podległe naczelnym i centralnym organom administracji rządowej tj. okręgowe urzędy górnicze i SUG,
- rozdział 75076 – Przygotowanie i sprawowanie przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej
- rozdział 75094 – Dochody państwowej jednostki budżetowej uzyskane z tytułu przejętych zadań, które w 2010r. były realizowane przez gospodarstwa pomocnicze

Wszystkie wydatki sklasyfikowane w wyżej wymienionych rozdziałach finansowane są wyłącznie z budżetu państwa. Wyższy Urząd Górniczy jest jedynym dysponentem środków budżetowych. Wykonanie budżetu w 2012 r. w wielkościach zbiorczych oraz w poszczególnych rozdziałach i paragrafach przedstawia się następująco:

Tab. 8.2.1. Dochody budżetowe w części 60. budżetu państwa (w tys. zł)

Wyszczególnienie (kwoty w tys. zł)	Ustawa budżetowa 2012 r.	Budżet po zmianach	Wykonanie 2012 r.	4:3 %
Część – 60 budżetu ogółem	1.615	1.615	1.082	67,0
Dział 750 Administracja publiczna	1.615	1.615	1.082	67,0

Dominującą pozycję w dochodach budżetowych (77,7%) stanowią opłaty egzaminacyjne wnoszone przez osoby ubiegające się o stwierdzenie kwalifikacji. Opłaty egzaminacyjne (wraz z opłatą za wydanie świadectwa stwierdzającego kwalifikacje) w 2012 roku wynosiły 280 zł.

Wydatki budżetowe w części 60 budżetu państwa zostały poniesione w dziale 750 „Administracja publiczna”. Wykonanie wydatków wg rozdziałów ilustruje poniższa tabela:

Tab. 8.2.2. Wydatki budżetowe w części 60. budżetu państwa (w tys. zł)

Wyszczególnienie (kwoty w tys. zł)	Ustawa budżetowa 2012 r.	Budżet po zmianach	Wykonanie 2012 r.	4:3 %
Ogółem część 60	53 242	53 942	53 836	99,8
z tego:				
• świadczenia na rzecz osób fizycznych	43	228	227	99,6
• wydatki bieżące	52 299	52 890	52 786	99,8
• wydatki majątkowe	900	824	823	99,9

Do planowanych wydatków budżetowych Wyższego Urzędu Górniczego określonych w ustawie budżetowej na 2012 r. w wysokości 53.242 tys. zł wprowadzono zmiany decyzjami centralnymi, co zwiększyło budżet Wyższego Urzędu Górniczego do wysokości 53.942 tys. zł.

Wyższy Urząd Górniczy realizował w szczególności zadanie „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy” priorytetu 3 „Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego wydajności” Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007–2015. W obszarze wykonywania zadań z zakresu nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pracy w zakładach górniczych Wyższy Urząd Górniczy realizuje zadania określone w Komunikacie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: „Podniesienie wydajności i jakości w pracy: wspólnotowa strategia na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2007-2012”.

Wyższy Urząd Górniczy wyróżnił w 2012 roku pięć zadań:

- zadanie 6.9 „Nadzór i kontrola nad zakładami górniczymi oraz zakładami wykonującymi roboty geologiczne” na realizację którego przeznaczono w 2012 roku 34.895 tys. zł z planowanych 34.961 tys. zł,
- zadanie 15.5 „Kształtowanie i koordynacja polityki zagranicznej” na realizację którego przeznaczono w 2012 roku 3 tys. zł z planowanych 4 tys. zł,
- zadanie 22.1 „Koordynacja merytoryczna działalności, planowania strategicznego i operacyjnego” na realizację którego przeznaczono w 2012 roku 4.790 tys. zł z planowanych 4.799 tys. zł,
- zadanie 22.2 „Obsługa administracyjna” na realizację którego przeznaczono w 2012 roku 6.415 tys. zł z planowanych 6.428 tys. zł,
- zadanie 22.3 „Obsługa techniczna” na realizację którego przeznaczono w 2012 roku 7.733 tys. zł z planowanych 7.750 tys. zł.

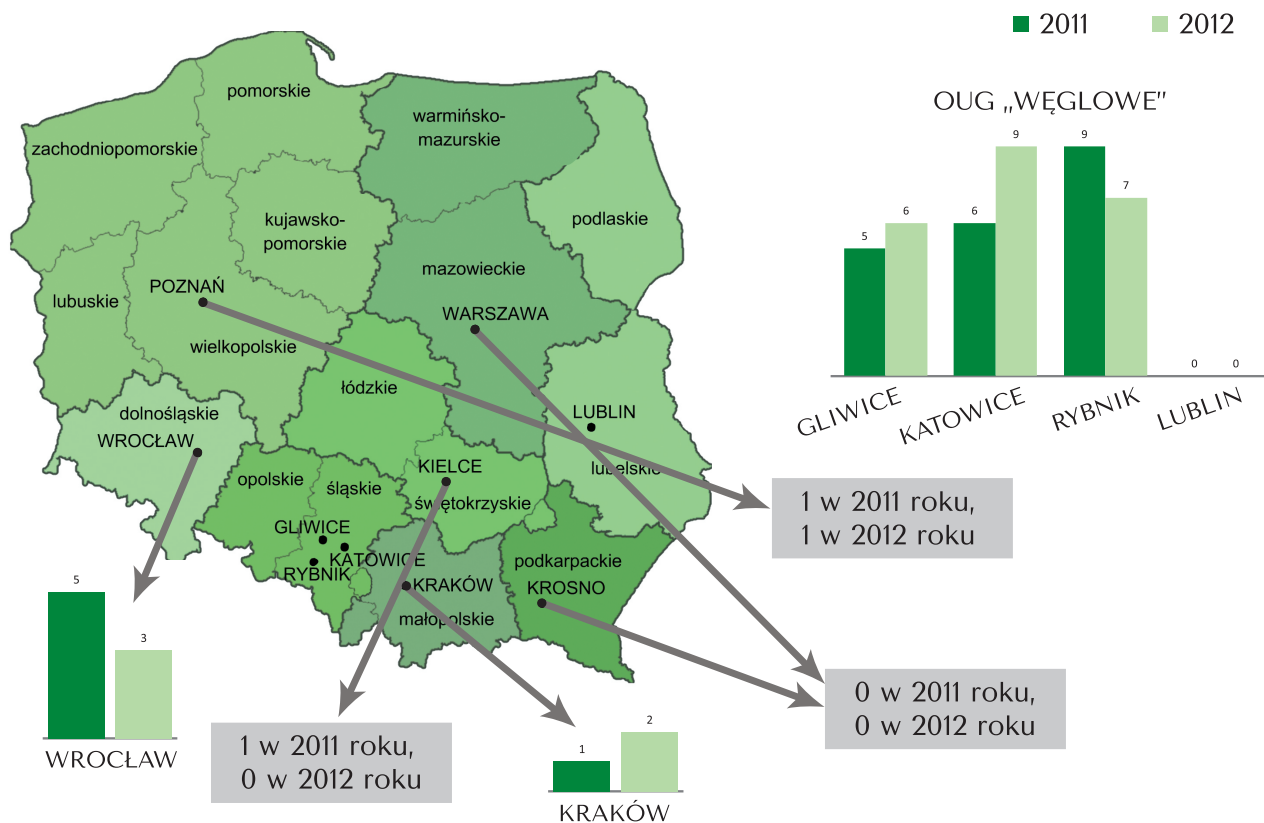
9. Mapy

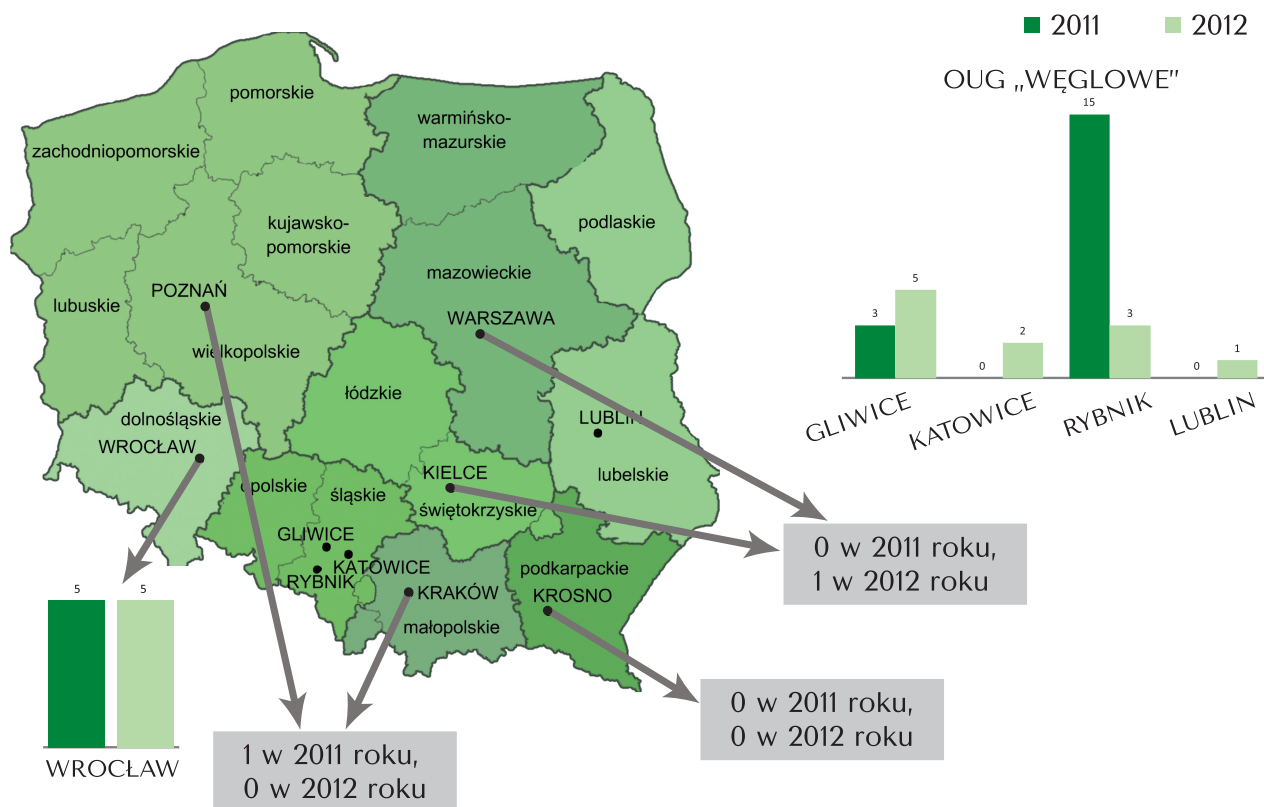
Rys. 9.1. Mapa właściwości miejscowych OUG w Polsce

Rys. 9.1. Mapa właściwości miejscowych OUG w Polsce
(woj. śląskie i opolskie)

Rys. 9.3. Wypadki śmiertelne w górnictwie

Rys. 9.4. Wypadki ciężkie w górnictwie

Wyższy Urząd Górniczy
ul. Poniatowskiego 31
40-055 Katowice
www.wug.gov.pl